

Практическо ръководство относно висшия интерес на детето в контекста на международната закрила

Практическо ръководство относно висшия интерес на детето в контекста на международната закрила

март 2026 г.

На 19 януари 2022 г. Европейската служба за подкрепа в областта на убежището (EASO) се преименува на Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA). Всяко позоваване на EASO, нейни публикации и органи следва да се разбира като отнасящо се до EUAA.

Текстът е завършен през февруари 2026 г.

Второ издание

Нито Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA), нито лице, действащо от нейно име, носят отговорност за начина, по който би могла да бъде използвана съдържащата се в настоящата публикация информация.

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2026 г.

Print ISBN 978-92-9418-713-0 doi:10.2847/0369337 BZ-01-26-026-BG-C
PDF ISBN 978-92-9418-712-3 doi:10.2847/0955128 BZ-01-26-026-BG-N

© Агенция на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA), 2026 г.

Възпроизвеждането е разрешено, при условие че се посочи източникът.

За употребата или възпроизвеждането на елементи, които не са собственост на EUAA или FRA трябва да се поиска разрешение директно от носителите на авторските права. EUAA не е носител на авторското право по отношение на следните елементи:

- Снимка на корицата: #1236374223, ©Adobe Stock, 2026.
- Страница 23: icons © EUAA

За ръководството

Защо е създадено настоящото ръководство? Мисията на Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (EUAA) е да улеснява и подкрепя дейностите на държавите — членки на ЕС, и на асоциираните към Шенген държави (държавите от ЕС+ ⁽¹⁾) при прилагането на общата европейска система за убежище (ОЕСУ). В съответствие със своята обща цел за насърчаване на ефективното прилагане на ОЕСУ и осигуряване на възможност за сближаване, EUAA разработва общи оперативни стандарти и показатели, насоки и практически инструменти.

Как е изготвено настоящото ръководство? Настоящото ръководство е изготвено от експерти от цялата EUAA, с ценен принос от Европейската комисия, Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA), Върховния комисар на ООН за бежанците (ВКБООН) и УНИЦЕФ ⁽²⁾. Практическото ръководство е изготвено от EUAA съвместно с работна група от експерти с консултативна роля от Датската имиграционна служба (Helle Andersen, специален съветник), „SolidarityNow“ (Domniki Georgopoulou, мениджър по разработване на програми), „METAdrasi“ (Eudokia Efcharis Grillaki, старши експерт по защита на децата), „Nidos“ (Kaat Hogendoorn, правен съветник), Международната организация по миграция — MOM (Stylianos (Stelios) Arvanitidis, старши сътрудник по закрила), организацията „Save the Children“ (Спасете децата) (Federica Toscano, старши съветник по застъпничество), „Children on the move“ (Децата в движение). Преди приключване на работата по окончателния вариант на ръководството, във връзка с него беше проведена консултация с всички държави от ЕС+ в рамките на мрежата от експерти на EUAA по въпросите на уязвимостта. Ръководството беше прието от управителния съвет на EUAA през март 2026 г.

За кого е предназначено ръководството? Настоящото ръководство е предназначено предимно за служителите по приемането, служителите по РУУМ, служителите, работещи по случаи в областта на убежището, интервюиращите, настойниците, лицата, отговорни за вземането на решения и специалистите, работещи в службите за закрила на детето или подпомагащи органите в областта на убежището. Това е от значение и за лицата, отговорни за изготвянето на политики в рамките на националните органи, които имат правомощия да оценяват и разглеждат молбите за убежище. Освен това ръководството представлява ценен източник на информация за служителите, отговарящи за качеството, правните съветници, органите на втора инстанция и другите специалисти, ангажирани със закрилата на децата и процесуалното представителство в контекста на международната закрила в ЕС.

⁽¹⁾ 27-те държави — членки на ЕС, както и Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария.

⁽²⁾ Следва да се има предвид, че окончателният вариант на ръководството не отразява непременно позициите на ВКБООН и УНИЦЕФ.

Как следва да се използва настоящото ръководство? Настоящото

ръководство е структурирано така, че да предостави практически, поетапни указания за отчитане на висшия интерес на детето в процедурите за предоставяне на убежище и в механизмите за приемане. В него се очертават основните правни рамки, процедурните гаранции и оперативните съображения, които гарантират вземането на решения, основани на правата и съобразени с нуждите на децата.

Ръководството може да се използва съвместно с [формуляра за оценка на висшия интерес](#), който предлага допълнителен инструмент за оценка и защита на висшия интерес на детето в условията на предоставяне на убежище и приемане. Приложенията включват допълнителни справочни материали в подкрепа на органите при прилагането на последователни и ефективни мерки за закрила на детето.

Каква е връзката между настоящото ръководство и националното законодателство и практика?

Практическото ръководство предоставя общи насоки и може да се използва като ориентир или източник на вдъхновение за актуализирането и/или подобряването на конкретни стандартни оперативни процедури, разработени за деца на национално равнище. Това е инструмент за сближаване с незадължителен характер.

Каква е връзката между ръководството и другите инструменти

на EUAA? *Практическото ръководство на EUAA относно висшия интерес на детето в контекста на международната закрила следва да се използва в съчетание с други налични практически ръководства и инструменти. Всички практически инструменти на EUAA са публично достъпни онлайн на уебсайта на EUAA: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>*

Отказ от отговорност

Настоящото ръководство е изготвено, без да се засяга принципът, че единствено Съдът на Европейския съюз може да дава авторитетно тълкуване на правото на ЕС.

След първоначалния етап на прилагане на пакта този документ може да се наложи да бъде актуализиран, ако възникне такава необходимост.

Съдържание

Списък на съкращенията.....	6
1. Въведение	8
1.1. Терминология.....	9
2. Понятието за висшия интерес на детето.....	13
2.1. Пактът и прилагането на ВИД.....	15
2.1.1. Оценка на висшия интерес	20
2.1.2. Мултидисциплинарен подход и интегрирана система за закрила на детето.....	26
3. Висшият интерес на детето по време на скрининга	33
3.1. Прилагане на ВИД по време на скрининга	35
4. Висшият интерес на детето в процедурата по предоставяне на убежище.....	39
4.1. Прилагане на принципа за ВИД по време на процедурата за предоставяне на убежище	40
4.1.1. Подаване на молба	40
4.1.2. Регистрация и подаване на молбата за предоставяне на убежище	42
4.1.3. Личното интервю и разглеждането на молбата	48
4.1.4. Обжалване на отрицателно решение	53
5. Висшият интерес на детето като част от управлението на миграцията в областта на убежището	58
5.1. Обща рамка за управление на миграцията.....	58
5.2. Ясни правила за определяне на компетентната държава членка.....	59
5.3. Съответни процедурни гаранции в РУУМ	63
5.3.1. Целта на ОцВИ в контекста на РУУМ.....	65
6. Висш интерес на детето при приемане	71
6.1. В ДУП (2024 г.) се разглежда въпросът за висшия интерес на детето	71
6.2. Прилагане на ВИД в процеса на приемане.....	72
6.2.1. Жилищно настаняване, здравеопазване и образование	74
6.3. Допълнителни мерки за защита на непридружените деца в приемните центрове.....	76
6.4. Задържане и алтернативи на задържането.....	80
Приложения	85
Приложение I — Индивидуално интервю за предоставяне на убежище с дете.....	85
Приложение II — Гаранции и отчетност.....	87
Приложение III — Подход, основан на висшия интерес, при оценка на възрастта	91
Приложение IV — Примери за индивидуално адаптирана подкрепа за деца в приемни центрове в съответствие с принципа за висшия интерес на детето.....	94
Приложение V — Формуляр за оценка на висшия интерес.....	96

Списък на съкращенията

Съкращение	Определение
ЕУАА	Агенция на Европейския съюз в областта на убежището
ВИД	висш интерес на детето
ВКБООН	Върховен комисар на ООН за бежанците
ДУП (2024 г.)	Директива относно условията на приемане — Директива (ЕС) 2024/1346 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила
Държави от ЕС+	Държави — членки на ЕС, както и Исландия, Лихтенщайн, Норвегия, Швейцария
Държави членки	Държави — членки на ЕС
ЕС	Европейски съюз
ИСП	Информация за държавата на произход
Конвенция за статута на бежанците	Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и Протоколът към нея от 1967 г. (наричани в законодателството на ЕС в областта на убежището и от Съда на ЕС „Женевската конвенция“)
КПД	Конвенция на Организацията на обединените нации за правата на детето
Непридружено дете	Непридружено дете се използва като синоним на „непридружен ненавършил пълнолетие“, и се определя като дете/ненавършил пълнолетие, който пристига на територията на държавите от ЕС+ и не е придружен от пълнолетен, който отговаря за него съгласно правото или практиката на съответната държава членка, за времето, през което ненавършилият пълнолетие не се намира реално под грижите на такова лице/пълнолетен. Това включва дете/ненавършил пълнолетие, който е оставен непридружен след влизането си на територията на държавите от ЕС+ ⁽³⁾ . Понятието обхваща и отделени от семействата си деца, което означава деца, придружени от роднини или други пълнолетни членове на семейството, които не са техните родители или законни настойници.
ОЕСУ	Обща европейска система за убежище

⁽³⁾ Предвидено в член 3, параграф 7 от РГПУ и член 3, параграф 11 от Регламента относно определянето.

Съкращение	Определение
ОцВИ	оценка на висшите интереси
Регламент относно определянето	Регламент относно определянето на лицата, на които е предоставена международна закрила — Регламент (ЕС) 2024/1347 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно стандартите за определянето на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила за единен статут на бежанците, или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила и за съдържанието на предоставената закрила, за изменение на Директива 2003/109/ЕО на Съвета и за отмяна на Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета.
РППУ	Регламент относно процедурата за предоставяне на убежище — Регламент (ЕС) 2024/1348 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за установяване на обща процедура за международна закрила в Съюза и за отмяна на Директива 2013/32/ЕС
РУУМ	Регламент относно управлението на убежището и миграцията — Регламент (ЕС) 2024/1351 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно управлението на убежището и миграцията, за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1147 и (ЕС) 2021/1060 и за отмяна на Регламент (ЕС) № 604/2013
Харта на ЕС	Харта на основните права на Европейския съюз

1. Въведение

Децата, включително тези, които пристигат без родител или лице, което се грижи за тях по силата на обичая, са неразделна част от населението, пристигащо в Европа в търсене на международна закрила. Обстоятелствата, нуждите и стремежите на тези деца се различават в значителна степен. Осигуряването на правилното им разбиране и разглеждане е от съществено значение за функционирането на справедлива и ефективна система за предоставяне на убежище.

На равнището на ЕС, в член 3, параграф 3 от Договора за Европейския съюз („ДЕС“) се установява целта на Съюза да **насърчава защитата на правата на детето** ⁽⁴⁾. Тази обща цел е допълнително конкретизирана в нормативни актове от по-ниско ниво, като например Съобщението на Комисията от 2017 г. Комисията „Закрилата на децата мигранти“ ⁽⁵⁾, в което се подчертава принципът за висшия интерес на детето (ВИД). Освен това през 2024 г. Комисията формулира „Препоръки относно разработването и укрепването на интегрирани системи за закрила на детето във висшия интерес на детето“ ⁽⁶⁾, които могат да се разглеждат като имащи отношение и към прилагането на Пакта.

Няколко директиви и регламенти на ЕС, включително тези, които представляват част от **Пакта за миграцията и убежището** ⁽⁷⁾, подчертават защитата и закрилата на децата и превръщат принципа за ВИД в съображение от първостепенно значение за държавите членки.

През юни 2022 г. Съветът на Европейския съюз прие **заклучение относно правата на детето** ⁽⁸⁾, в което се поставя специален акцент върху **защитата на правата на децата в кризисни** или извънредни ситуации и държавите членки се призовават да подобрят закрилата на такива деца.

Европейският съюз допълнително укрепил своята рамка за децата мигранти чрез редица допълващи се законодателни актове, политики и инициативи, включително преработената Директива за борба с трафика на хора ⁽⁹⁾, приета през май 2024 г., както

⁽⁴⁾ Консолидирана версия на Договора за Европейския съюз, ОВ С 326/17, 26 октомври 2012 г., член 3, <https://link.europa.eu/xgcjkm>.

⁽⁵⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета: „Закрилата на децата мигранти“, COM/2017/0211 final от 12 април 2017 г., <https://link.europa.eu/HD7bdY>.

⁽⁶⁾ Препоръка (ЕС) 2024/1238 на Комисията относно разработването и укрепването на интегрирани системи за закрила на детето във висшия интерес на детето — Специални мерки за закрила на децата мигранти, точки 55—58, <http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj>.

⁽⁷⁾ Европейска комисия: Генерална дирекция „Миграция и вътрешни работи“, „Пакт за миграцията и убежището“, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

⁽⁸⁾ Вж. Съвет на ЕС, съобщение за медиите от 9 юни 2022 г.: „Съветът приема заключение относно правата на детето“, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/09/council-adopts-conclusions-rights-child/>.

⁽⁹⁾ Директива (ЕС) 2024/1712 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 г. за изменение на Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него, <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj>.

и по-широки политики на ЕС, насочени към подобряване на благосъстоянието на децата и укрепване на координацията между системите за закрила.

Освен непосредствената защита и процедурните гаранции, законодателството на ЕС все повече признава важността на осигуряването на непрекъсната подкрепа за децата през целия процес на предоставяне на убежище и след това. Това включва улесняване на социалното им приобщаване и по-дългосрочна интеграция в съответствие с висшия интерес на детето.

В този контекст значението на мерките за интеграция е изрично подчертано в съображение 52 от Директивата относно условията на приемане (ДУП (2024 г.) ⁽¹⁰⁾, докато в Плана за действие относно интеграцията и приобщаването (2021—2027 г.) ⁽¹¹⁾ допълнително се предлагат конкретни действия в подкрепа на преодоляването на предизвикателствата, свързани с интеграцията.

Взети заедно, тези развития сочат, че е необходимо по-нататъшно укрепване на **системите за закрила на детето** чрез **интегрирана система за управление на случаите** и засилено **сътрудничество и координация** между различните заинтересовани страни, за да се гарантират закрилата и защитата на всички деца в рамките на Съюза.

В заключение, няколко взаимосвързани законодателни елемента, които са част от **Пакта за миграцията и убежището** и влизат в сила през юни 2026 г., определят всеобхватни правила за управление на миграцията и за създаване на обща европейска система за убежище с цел да се гарантира справедлив и по-ефективен начин за управление на миграцията ⁽¹²⁾.

1.1. Терминология

В законодателството на ЕС в областта на убежището и миграцията се използват и двата термина „дете“ и „ненавършил пълнолетие“ за обозначаване на всяко лице на възраст **под 18 години**. Въпреки това, предпочитаният термин в настоящото ръководство е „дете“, в съответствие с принципа на международното право за „висшия интерес на детето“, произтичащ от Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето (КПД) ⁽¹³⁾.

Макар че децата, търсещи убежище, могат да пристигат с лица, които се грижат за тях — за които се използва терминът „**придружено дете**“ — те могат да пристигат и сами.

⁽¹⁰⁾ Директива (ЕС) 2024/1346 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила (ОВ L, 2024/1346, 22.5.2024 г.), <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>.

⁽¹¹⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, „План за действие относно интеграцията и приобщаването за периода 2021—2027 г.“, COM(2020) 758 final от 24 ноември 2020 г., <https://link.europa.eu/j4RGjh>.

⁽¹²⁾ Европейска комисия: Генерална дирекция „Миграция и вътрешни работи“, „Въпроси и отговори относно Пакта за миграцията и убежището“, <https://link.europa.eu/ntqVbf>.

⁽¹³⁾ Общо събрание на ООН, Конвенция за правата на детето, Сборник договори на ООН, том 1577, стр. 3, 20 ноември 1989 г., <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

Терминът „непридружено дете“ означава ненавършил пълнолетие, който пристига на територията на държавата членка и не е придружен от пълнолетен, който отговаря за него съгласно правото или практиката на съответната държава членка, за времето, през което ненавършилият пълнолетие не се намира реално под грижите на такъв пълнолетен, включително ненавършил пълнолетие, който е оставен непридружен след влизането си на територията на държава членка ⁽¹⁴⁾. В достиженията на правото на ЕС в областта на убежището **разделените от семействата си деца** попадат в категорията на непридружените деца.

Що се отнася до **членовете на семейството**, Пактът се съсредоточава върху правните инструменти относно семейното ядро, като например съпругата или съпругът или нейния(неговия) несклучил брак партньор (съгласно правото или практиката на държавата членка) и ненавършилите пълнолетие или пълнолетните деца на издръжка на двойките ⁽¹⁵⁾. По отношение на непридружените деца държавите членки следва да предприемат подходящи действия за установяване на самоличността на всички членове на семейството, братя и сестри или роднини на територията на държавите членки, като същевременно защитават висшия интерес на детето ⁽¹⁶⁾.

Комитетът на ООН по правата на детето посочва, че понятието „семейство“ може да включва биологични родители, осиновители или приемни родители, братя и сестри или съпруг(а), когато е приложимо, както и членовете на по-голямото семейство или общност ⁽¹⁷⁾.

В настоящото ръководство терминът **семейство** се отнася до **биологичните родители, близки роднини с родителска отговорност** или **лица, на които по закон** е възложено да полагат грижи за непълнолетно лице (напр. осиновители) ⁽¹⁸⁾. Когато става въпрос за непридружени деца, това включва техните родители, братя и сестри или други роднини ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁴⁾ Член 2, параграф 11 от Регламент (ЕС) 2024/1356 (Регламент относно скрининга), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>; член 3, параграф 7 от Регламент (ЕС) 2024/1348 (РППУ), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>; член 2, параграф 11 от Регламент (ЕС) 2024/1351 (РУУМ), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>; член 2, параграф 5 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁵⁾ За повече подробности вж. също съображение 9 от Директива 2003/86/ЕО относно правото на събиране на семейството, <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/86/oj>; член 2, параграф 8, букви а), б), в) и г) от РУУМ; член 2, параграф 3, букви а) и б) от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁶⁾ Членове 23 и 25 от РУУМ.

⁽¹⁷⁾ Комитет на ООН по правата на детето, *Общ коментар № 6 (2005 г.) относно третирането на непридружени и разделени деца извън тяхната държава на произход*, 2005 г., CRC/GC/2005/6, <https://digitallibrary.un.org/record/566055?v=pdf>.

⁽¹⁸⁾ За повече подробности и конкретни сведения вж. също съображение 9 от Директива 2003/86/ЕО, вж. бележка под линия [15](#); член 2, параграф 8, букви а), б), в) и г) от РУУМ; член 2, параграф 3, букви а) и б) от ДУП (ЕС).

⁽¹⁹⁾ Вж. също членове 2, 23 и 25 от РУУМ.

Всяко непридружено дете има право на **настойник/попечител** ⁽²⁰⁾ или **представител** ⁽²¹⁾. Термините „представител“ и „настойник/попечител“ се използват взаимозаменяемо в законодателната рамка, за да се обозначи назначаването на **квалифицирано независимо лице**, което да представлява и да действа от името на детето, за да защитава неговия висш интерес и цялостното му благосъстояние. От съображения за съгласуваност навсякъде в настоящото ръководство се използва терминът „настойник/попечител“. Когато се прави позоваване на временни назначения ⁽²²⁾, вместо това се използва терминът „подходящо лице, което временно да действа като представител“.

Назначаването на такъв квалифициран независим специалист е от решаващо значение за осигуряването на цялостната защита на детето. По **системата за закрила на детето** се предприемат съответните мерки и се формулират стратегии, които **предотвратяват нанасянето на вреда** на децата и, когато е уместно, позволяват навременна, **ориентирана към детето и съобразена с нуждите** реакция спрямо деца, които се намират в трудна ситуация и/или са преживели пренебрегване, експлоатация и/или насилие. Механизмите за превенция и реагиране са интегрирани в процеса на управление на случаите.

Служител по закрила на детето е специалист, работещ за компетентен орган или друг орган, който работи пряко с детето, членовете на неговото семейство и настойниците му, за да защитава висшия интерес на детето. Ролята на служителя по закрила на детето е да гарантира, че нуждите на детето се оценяват и удовлетворяват своевременно, като се поставя детето в центъра на вниманието и се зачитат неговите права, с цел

⁽²⁰⁾ В съответствие с член 3, параграф 18 от Регламента относно определянето: „настойник/попечител“ означава физическо лице или организация, включително публичен орган, определени от компетентните органи да помагат на непридружен ненавършил пълнолетие, да го представляват и да действат от негово име, по целесъобразност, за да се гарантира, че непридруженият ненавършил пълнолетие може да се ползва от правата и да изпълнява задълженията си по настоящия регламент, като в същото време защитават неговия висш интерес и общо благосъстояние.“

⁽²¹⁾ Понятието „представител“ се използва съответно в ДУП (2024 г.), РППУ, РУУМ, Регламента относно скрининга и в Регламента за Евродак III. В съображение 25 от Регламента относно скрининга се определя: „Следва да бъде определен представител, който да представлява и подпомага непридружения ненавършил пълнолетие по време на скрининга или, когато не е назначен представител, лице, обучено да защитава висшия интерес и общото благосъстояние на ненавършилия пълнолетие.“ Освен това в член 13 от Регламента относно скрининга е посочено: „Представителят трябва да разполага с необходимите умения и експертен опит, включително във връзка с отношението и специалните потребности на ненавършилите пълнолетие.“ Подобни формулировки има в член 23 от РППУ и член 2, параграф 13 от ДУП (2024 г.): „представител“ означава физическо лице или организация, включително публичен орган, назначени от компетентните органи, които разполагат с необходимите умения и експертен опит, включително по отношение на третирането и специфичните нужди на ненавършилите пълнолетие, да представляват, да подпомагат и да действат от името на непридружен ненавършил пълнолетие, според случая, с цел да защитават неговия висш интерес и общо благосъстояние.“ В член 2 от РУУМ терминът „представител“ е определен като лице или организация, назначени от компетентните органи да помагат на непридружен ненавършил пълнолетие и да го представляват при процедури, предвидени в настоящия регламент, с цел гарантиране на висшия интерес на детето и — при необходимост — упражняване на правата на ненавършилия пълнолетие.“ Понятието „настойник/попечител“ се използва в контекста на Регламента относно определянето. Съгласно съответните определения те имат същата роля, но различни задачи. За да се гарантира обаче приемствеността на представителството на непридружения ненавършил пълнолетие, настойникът/попечителят в контекста на Регламента относно определянето може да бъде същото лице като представителя, определен в контекста на ДУП (2024 г.) и РППУ.

⁽²²⁾ Член 13, параграф 3 от Регламента относно скрининга.

да се осигури цялостната му закрила и безопасност, както и да се предотвратяват и управляват рисковете, доколкото това е възможно.

В зависимост от националния контекст служителите по закрила на детето могат да са свързани със специален орган за закрила на детето, съд за непълнолетни лица, служба за социално подпомагане или друг съответен административен орган, на който да е възложена задачата за защита на правата на децата.

На другите служители, които имат контакт с децата, като например служителите по закрила на местно равнище, и лицата, отговарящи за регистрацията или определянето на статута на бежанец, също трябва да се предостави възможност да гарантират спазването на ВИД.

Макар принципът за ВИД да се прилага през цялата процедура за предоставяне на убежище и целия процес на приемане, **оценката на висшите интереси на детето (ОцВИ)** се отнася до процес, при който всички релевантни елементи се идентифицират, анализират, оценяват и съпоставят, с цел да се подпомогнат органите при вземането на решение по конкретен случай, засягащ отделно дете или, когато е уместно, група деца. ОцВИ се извършва от лицето, вземащо решението, и неговия екип — включително в рамките на мултидисциплинарен екип — винаги когато органите вземат решение, което може да засегне правата, благосъстоянието или развитието на детето, включително на ключови етапи от процедурата или етапи, свързани с приемането, и изисква участието на детето и на настойника ⁽²³⁾.

Принципът за ВИД, заедно с взаимосвързаните процеси на ОцВИ и, когато е приложимо, на определянето на висшите интереси на детето, осигуряват рамка, която да гарантира, че всички решения, засягащи деца, нуждаещи се от международна закрила, се вземат последователно в техния висш интерес. **Определянето на висшия интерес** описва формалния процес със строги процедурни гаранции, предназначен за определяне на висшия интерес на детето с оглед на особено **важни решения** (напр. презаселване). В този процес трябва да се вземат предвид редица фактори, включително мнението на детето и на другите съответни лица, вземащи решения, както и резултатът от ОцВИ. Определянето на висшия интерес, доколкото се отнася до решенията относно трайни решения за непридружени и разделени от семействата си деца, не попада в обхвата на настоящото ръководство ⁽²⁴⁾.

⁽²³⁾ Комитет на ООН по правата на детето, *Общ коментар № 14 (2013 г.) относно правото на детето неговият висш интерес да бъде разглеждан като съображение от първостепенно значение* (член 3, параграф 1), 2013 г., CRC/C/GC/14, https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf.

⁽²⁴⁾ Вж. ВКБООН, *Насоки за определяне на висшите интереси на детето*, 2008 г., <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/4566b16b2.pdf>. Вж. също Комитет на ООН по правата на детето, *Общ коментар № 14 (2013 г.)*, вж. бележка под линия 23 по-горе, в която се уточнява, че „[ц]елта определянето на най-добрите интереси на дете или деца в уязвимо положение следва да бъде свързана не само с пълното ползване от всички предвидени в Конвенцията права, но и с останалите норми в областта на правата на човека, отнасящи се до такива специфични ситуации, например като тези в обхвата на Конвенцията за правата на хората с увреждания, Конвенцията за статута на бежанците и др.“; и че „елементи, които са в разрез с прогласените в Конвенцията права или които биха имали ефект, противоречащ на правата по Конвенцията, не могат да бъдат приети за валидни при оценката кое е най-добро за детето или децата.“

2. Понятието за висшия интерес на детето

Правата на детето са защитени от международното право и **Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето (КПД)** ⁽²⁵⁾. Като страни по КПД, държавите членки са длъжни да зачитат, защитават и спазват правата на децата, предвидени в Конвенцията, за всяко дете, независимо от неговата националност или статут на пребиваване.

Заедно Конвенцията за правата на детето (КПД) и Хартата на основните права на Европейския съюз (Хартата на ЕС) ⁽²⁶⁾ определят редица основни права, на които имат право всички деца, като общата цел е да се гарантират тяхната защита и благосъстояние. Тези права са от особено значение в контекста на предоставянето на убежище, при което децата може да са изложени на повишени рискове и уязвимости. Сред основните права са изброените по-долу.

Право на недискриминация (член 2 от КПД и член 21 от Хартата на ЕС)

Всяко лице следва да бъде третирано по обективен начин и да се разглежда отделно. От решаващо значение е да се избягват предубеждения към определени националности, етноси или полове.

Право на самоличност и националност (членове 1, 7 и 8 от КПД)

Възрастта е също така част от самоличността на дадено лице, както и неговото име, националност, гражданство и семейно положение. Тя определя правата и задълженията на лицето, както и задълженията на държавата по отношение на лицето.

Право на свободно изразяване на мнение и право на изслушване (членове 12 и 14 от КПД и членове 24 и 41 от Хартата на ЕС)

Това е основно право с широкообхватни последици. То включва правото на детето свободно да изразява собствените си възгледи и правото възгледите му да бъдат вземани предвид и да получат дължимата тежест в зависимост от възрастта и зрелостта му.

⁽²⁵⁾ Общо събрание на ООН, Конвенция за правата на детето, Сборник договори на ООН, том 1577, стр. 3, 20 ноември 1989 г., <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽²⁶⁾ Европейски съюз, Харта на основните права на Европейския съюз, 26 октомври 2012 г., 2012/C 326/02, http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj.

Право на семеен живот (членове 9 и 10 от Конвенцията за правата на детето и член 7 от Хартата на ЕС)

Това право гарантира, че децата могат да се радват на семеен живот и че никое дете не може да бъде отделено от своите родители против волята си, освен в случаите, когато такова отделяне е необходимо за висшия интерес на детето и се основава на необходимите насоки, изведени въз основа на ОцВИ, проведена съвместно с или от компетентните органи.

Освен тези конкретни права, принципът за висшия интерес на детето се прилага хоризонтално за всички действия, решения и процедури, засягащи децата. В съответствие с член 3, параграф 1 от КПД тя се позовава на задълженията на подписалите я страни да гарантират, **че при всички действия, свързани с децата, висшият интерес на детето е съображение от първостепенно значение**, което също е посочено в член 24 от **Хартата на ЕС**, и пояснява, че това е от значение, независимо дали тези действия се предприемат от публични органи или частни институции. Както Конвенцията за правата на детето, така и Хартата на ЕС се прилагат по отношение на всички деца в рамките на ЕС — както тези, които са граждани, така и децата мигранти, и тези, които търсят убежище в Европа.

В своя **Общ коментар № 14 (2013 г.)** ⁽²⁷⁾ в правния си анализ Комитетът по правата на детето пояснява, че ВИД се взема под внимание: **във всички действия**, което означава:

„... че първостепенно съображение за всяко действие, свързано с дете или деца, трябва да бъдат най-добрите интереси на това дете или деца. Смисълът на думата „действие“ не включва само решения, но и всички актове, поведение, предложения, услуги, производства и други мерки. ...“ ⁽²⁸⁾

Комитетът подчертава също така, че **бездействието или непредприемането на действия също са „действия“** (напр. когато социалните служби не предприемат действия в отговор на установените нужди).

Според Комитета терминът „отнасящи се до“ трябва да се тълкува в широк смисъл и затова се предлага тези дейности да включват както такива, насочени към децата (напр. във връзка със здравеопазването, грижите или образованието), така и дейности, които включват децата и други групи от населението (напр. във връзка с околната среда, жилищното настаняване или транспорта) ⁽²⁹⁾.

⁽²⁷⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 14 \(2013 г.\)](#), вж. бележка под линия 23.

⁽²⁸⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 14 \(2013 г.\)](#), вж. бележка под линия 23, точка 17.

⁽²⁹⁾ Вж. точка 13, буква б) *Прилагане на правата на детето в ранна детска възраст* в *Общ коментар № 7 (2005 г.)* на Комитета на ООН по правата на детето: *Прилагане на правата на детето в ранна детска възраст*, CRC/C/GC/7/Rev.1, 20 септември 2006 г., <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2006/en/40994>.

Както е посочено от Комитета ⁽³⁰⁾, принципът за ВИД е концепция, състояща се от три компонента, както е показано по-долу.

- 1. Материално право:** правото на детето неговият висш интерес да бъде оценен и взет предвид като съображение от първостепенно значение, когато се разглеждат различни интереси с цел да се достигне до решение по съответния въпрос, както и гаранции, че това право ще бъде прилагано, когато се взема решение относно дете, група лица с установена или неустановена самоличност, или децата като цяло.
- 2. Основен тълкувателен принцип:** ако дадена нормативна разпоредба подлежи на различни тълкувания, следва да се избере това, което в най-голяма степен служи на висшия интерес на детето.
- 3. Процесуалноправна норма:** когато трябва да се вземе решение, което засяга конкретно дете, определена група деца или децата като цяло, процесът на вземане на решение трябва да включва оценка на възможното въздействие (положително или отрицателно) на решението върху съответното дете или деца.

Комитетът по правата на детето също така посочи, че понятието за ВИД, въведено съгласно член 3 от КПД, има за цел „да гарантира както пълното и ефективно упражняване на всички права, признати в Конвенцията, така и цялостното развитие на детето“ ⁽³¹⁾.

2.1. Пактът и прилагането на ВИД

ВИД трябва да бъде водещ принцип при всички действия и решения на органите и на лицата, натоварени с подкрепата на детето по време на целия процес на предоставяне на убежище и приемане.

⁽³⁰⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар N° 14 \(2013 г.\)](#), вж. бележка под линия [23](#).

⁽³¹⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар N° 14 \(2013 г.\)](#), вж. бележка под линия [23](#).

Фигура 1. Мерки за защита и гаранции за детето в Пакта

⁽³²⁾ Член 12 от Регламента относно скрининга: „Предварителни проверки на здравословното състояние и на уязвимостта“.

⁽³³⁾ Член 13, параграф 3 от Регламента относно скрининга.

⁽³⁴⁾ Член 27, параграф 9 от ДУП (2024 г.).

⁽³⁵⁾ Член 23 от РУУМ.

⁽³⁶⁾ Съображение 62 и член 67, параграф 13 от РУУМ.

⁽³⁷⁾ Член 8, параграф 2, буква е) от РППУ.

⁽³⁸⁾ Член 20 от РППУ.

⁽³⁹⁾ Съображение 35 от РППУ.

⁽⁴⁰⁾ Член 25 от ДУП (2024 г.).

⁽⁴¹⁾ Член 27 от ДУП (2024 г.).

Регламент относно скрининга	РУУМ	РППУ	ДУП
Когато са налице сериозни съмнения относно възрастта, сигнализиране за това на съответните органи ⁽⁴²⁾. Участие на службите/ органите за закрила на детето в процеса на скрининг ⁽⁴³⁾. Предоставяне на информация, включително относно процедурата за предоставяне на убежище по начин, съобразен с интересите на детето ⁽⁴⁴⁾. Достъп на детето, което кандидатства за международна закрила, до устен преводач и до безплатни правни консултации.	Задължение за приоритетно разглеждане на всички случаи, свързани с деца ⁽⁴⁵⁾. Определяне на подходящо лице, което да действа временно като представител/ настойник във възможно най-кратък срок и не по-късно от 15 работни дни от датата на подаване на молбата. Насърчаване на участието на настойника през цялата процедура за предоставяне на убежище ⁽⁴⁶⁾. Оценяване на рисковете, свързани с безопасността и сигурността на детето (напр. риск от трафик на хора) ⁽⁴⁷⁾.	Детето има достъп до устен преводач и до безплатни правни консултации ⁽⁴⁸⁾. Когато има съмнения относно възрастта на кандидата ⁽⁴⁹⁾, държавата членка следва или да разсее това съмнение, като пристъпи към определяне на възрастта (като използва най-малко инвазивния метод) ⁽⁵⁰⁾, или да предположи, че кандидатът е дете ⁽⁵¹⁾. Личното интервю се провежда от лице, притежаващо квалификация за работа с деца ⁽⁵²⁾.	За непридруженото дете се назначава подходящо лице, което да действа временно като представител/ настойник, в срок от 15 работни дни от датата на подаване на молбата ⁽⁵³⁾. Право на цялост на семейството ⁽⁵⁴⁾. Детето има достъп до образование, здравни грижи и психосоциална подкрепа, развлекателни дейности ⁽⁵⁵⁾, както и до услуги за рехабилитация ⁽⁵⁶⁾, когато това е приложимо, и до други форми на подкрепа (нематериални условия за приемане).

⁽⁴²⁾ Член 25 от РППУ.

⁽⁴³⁾ Съображение 25 и член 8, параграф 9 от Регламента относно скрининга.

⁽⁴⁴⁾ Член 11 от Регламента относно скрининга.

⁽⁴⁵⁾ Член 23, параграф 1 от РУУМ.

⁽⁴⁶⁾ Член 23, параграф 2 от РУУМ.

⁽⁴⁷⁾ Съображение 47 от РУУМ.

⁽⁴⁸⁾ Член 8, параграф 2, буква г), параграф 3 и параграф 4 от РППУ.

⁽⁴⁹⁾ Член 25 от РППУ.

⁽⁵⁰⁾ Член 25 от РППУ.

⁽⁵¹⁾ Само в случай че лицето, за което се предполага, че е непълнолетно, отговаря на условията за прилагане на **задължителната** процедура на границата (член 45 от РППУ), кандидатът временно се включва в процедурата на границата, докато се извършва определянето на възрастта. В такава ситуация на предполагаемия ненавършил пълнолетие трябва да бъдат предоставени всички процедурни гаранции (определяне на настойник/попечител; извършване на определянето на възрастта в срок от 30 дни от подаването на молбата за закрила съгласно член 23, параграф 3 от РППУ и член 25, параграф 1 от ДУП (2024 г.); предоставяне на необходимите грижи и подкрепа в съответствие с ДУП (2024 г.) на мястото на процедурата на границата). Важно е да се отбележи, че трябва да се осигурят условия, подходящи за непридружени деца съгласно член 13, параграф 2 и параграф 3 от ДУП (2024 г.). Те включват достъп до развлекателни дейности и дейности за отдих, включително игри, съобразени с възрастта им, достъп до квалифицирани специалисти, подготвени за работа с деца, както и гарантиране, че ненавършилите пълнолетие няма да бъдат настанявани заедно с пълнолетни лица.

⁽⁵²⁾ Член 22, параграф 3 от РППУ.

⁽⁵³⁾ Член 27, параграф 1, буква б) от ДУП (2024 г.).

⁽⁵⁴⁾ Член 26, параграф 2, буква а) от ДУП (2024 г.).

⁽⁵⁵⁾ Член 26, параграфи 3 и 4 и член 16 от ДУП (2024 г.).

⁽⁵⁶⁾ Член 26, параграф 4 от ДУП (2024 г.).

Регламент относно скрининга	РУУМ	РППУ	ДУП
Проверка на специфичните потребности и уязвимостта на всяко дете ⁽⁵⁷⁾. Попълване на формуляр за преглед и предоставяне на информацията на съответните органи, за да се осигури плавен преход към приемането и предоставянето на убежище ⁽⁵⁸⁾.	Тясно сътрудничество между държавите членки ⁽⁵⁹⁾ по отношение на събирането на семейството и/или други прехвърляния ⁽⁶⁰⁾ или преместване. Детето има достъп до устен преводач ⁽⁶¹⁾ и до безплатни правни консултации ⁽⁶²⁾.	Получаване на безплатна правна помощ от детето през целия етап на обжалване ⁽⁶³⁾.	Детето има достъп до устен преводач и до безплатни правни консултации ⁽⁶⁴⁾. Деца без придружител, по правило, са освободени от граничната процедура ⁽⁶⁵⁾ и не следва да бъдат задържани ⁽⁶⁶⁾. Достъп до информация относно приемането ⁽⁶⁷⁾.
Резултати Положителни: усилия за интеграция на лицата с увреждания ⁽⁶⁸⁾ чрез достъп до образование и пазара на труда ⁽⁶⁹⁾. Отрицателни: Право на ефективна правна защита ⁽⁷⁰⁾. Достъп до безплатна правна помощ и представителство при обжалване на отрицателно решение, когато това е във висш интерес на детето ⁽⁷¹⁾. Информация за (доброволно) връщане. Детето/семейството има достъп до устен преводач по време на процедурите за връщане. Семействата с деца и непридружените деца не се настаняват в „центрове за връщане“ ⁽⁷²⁾.			

Източник: ЕУАА

⁽⁵⁷⁾ Член 12 от Регламента относно скрининга: „Предварителни проверки на здравословното състояние и на уязвимостта“.

⁽⁵⁸⁾ Член 17 от Регламента относно скрининга.

⁽⁵⁹⁾ Член 60, параграф 4 от РУУМ.

⁽⁶⁰⁾ Член 6 от РУУМ.

⁽⁶¹⁾ Член 22, параграф 4 от РУУМ.

⁽⁶²⁾ Съображение 39, член 19, параграф 1, буква л) и член 21 от РУУМ.

⁽⁶³⁾ Член 17 от РППУ.

⁽⁶⁴⁾ Съображение 26 от ДУП (2024 г.): „Когато кандидат е задържан, той следва да има ефективен достъп до съответните процедурни гаранции, като например съдебен контрол и право на достъп до безплатна правна помощ и представителство, когато това е приложимо съгласно настоящата директива.“

⁽⁶⁵⁾ Член 42, параграф 3, буква б) и член 53, параграф 1 от РППУ, с изключение на случаите, в които има опасения за националната сигурност или общественения ред по отношение на кандидата.

⁽⁶⁶⁾ ДУП (2024 г.) се позовава на определени изисквания, като например когато е установено, че ненавършилият пълнолетие представлява заплаха за сигурността — вж. съображение 40, в което се посочва, че: ненавършилите пълнолетие следва никога да не бъдат задържани в затвор или в друго помещение, използвано за целите на правоприлагането, както и член 13, параграф 2, буква б) от ДУП (2024 г.).

⁽⁶⁷⁾ Член 5 от ДУП (2024 г.).

⁽⁶⁸⁾ Съображение 43 и член 5 от ДУП (2024 г.).

⁽⁶⁹⁾ Член 16, параграфи 1 и 2 и член 17 от ДУП, както и съображения 48 и 53.

⁽⁷⁰⁾ Съображение 91 от РППУ.

⁽⁷¹⁾ Член 17 от РППУ.

⁽⁷²⁾ Европейска комисия, *Нова обща европейска система за връщане*, март 2025 г., <https://link.europa.eu/6hRgBW>.

Обобщение

Висшият интерес на детето, уреден в Пакта

- представлява непрекъснат процес,
- поставя детето в центъра, като обръща първостепенно внимание на неговото индивидуално положение, обстоятелства, перспективи и потребности,
- изисква систематичен и интегриран подход към закрилата на детето.

По-конкретно, последната точка трябва да бъде гарантирана чрез изброените по-долу мерки.

- Правилното и своевременно установяване на самоличността на детето е от основно значение за съблюдаване на ВИД. Всяко указание, че лице, търсещо международна закрила, може да е дете, води до незабавно прилагане на специфични за децата гаранции, включително назначаването на подходящо лице, което временно да действа като представител или настойник на всяко непридружено дете (дори когато липсват документи, удостоверяващи възрастта, като акт за раждане или документ за самоличност).
- **Детето се идентифицира** като такова и неговите нужди, уязвимости и потенциални рискове се оценяват незабавно.
- **Констатациите на ОцВИ се използват** за вземане на информирани решения относно подходящите мерки за подкрепа и защита. Когато е възможно, тези мерки се прилагат в сътрудничество с родителите, лицата, полагащи грижи или настойника, с цел да се гарантира безопасността на детето, както и неговото физическо и емоционално благосъстояние и благосъстоянието, свързано с неговото развитие.
- Установява се и непрекъснато се укрепва ефективно сътрудничество между съответните министерства, органи и заинтересовани страни, отговарящи за закрилата на детето.
- Осигурява се и се поддържа системна координация на всички мерки, свързани със закрилата и благосъстоянието на детето.
- Обменът на информация между съответните участници е строго ограничен до това, което е необходимо за предотвратяване на вреда (включително самонараняване) или за осигуряване на подходяща реакция, съобразена с нуждите. Това се извършва при пълно зачитане на правото на детето на неприкосновеност на личния живот, в съответствие с националните правила за защита на личните данни и Общия регламент за защита на данните ⁽⁷³⁾.

⁽⁷³⁾ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г.), <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

- Пълноценното участие на детето във вземането на решения, които го засягат, особено при липса на родители или на основно полагащо грижи лице се улесняват и гарантират активно. Следва да се обясни и ролята на тяхното участие в този процес на вземане на решения, за да се управляват очакванията.

2.1.1. Оценка на висшия интерес

Оценката на висшите интереси (ОцВИ) е процес, който трябва да се извърши, когато трябва да се вземат важни решения, засягащи отделното дете. Нейната цел е да се установят, оценят и балансират всички съответни елементи, за да се определи най-подходящият начин на действие в дадена ситуация за конкретно дете или група деца ⁽⁷⁴⁾.

Когато е приложимо, всяка оценка трябва да се основава на констатациите и резултатите от евентуални предишни оценки ⁽⁷⁵⁾. Така се гарантира последователност, избягва се дублиране и се отразява фактът, че потребностите и обстоятелствата на детето се променят с течение на времето. Резултатите трябва да бъдат надлежно документирани, за да се избегне дублирането на усилията.

Моменти, в които оценяването на нуждите на децата е задължително съгласно Пакта

Индивидуалното положение на детето трябва да се наблюдава непрекъснато по време на цялата процедура за предоставяне на убежище и приемане, не само за да се отговори на установените при пристигането потребности, но и за да се реагира на всякакви нови уязвимости или специфични потребности, които могат да възникнат на по-късен етап.

Пактът предвижда най-малко три задължителни момента, в които трябва да се извърши оценка на специфичните нужди и уязвимости на детето, при надлежно отчитане на ВИД, а именно:

1. **задължителните проверки на здравословното състояние и на уязвимостта** по време на скрининга, които трябва да се извършат в срок от седем дни от пристигането или задържането на детето ⁽⁷⁶⁾;

⁽⁷⁴⁾ За допълнителна информация вж. ВКБООН/УНИЦЕФ, *Safe & Sound: What States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe* (Здрави и невредими: Какво могат да направят държавите, за да гарантират зачитането на висшия интерес на непридружените и разделените деца в Европа), октомври 2014 г., <https://www.refworld.org/reference/regionalreport/unhcr/2014/en/101717>.

⁽⁷⁵⁾ Вж. също Комитет на ООН по правата на децата, *Общ коментар № 14 (2013 г.)*, вж. бележка под линия 23, глава V, раздел Б, буква в) „възприятие за време“.

⁽⁷⁶⁾ Член 5, параграф 1, букви а) и б), член 8, параграф 1, член 12 и член 13, параграф 1 от Регламента относно скрининга. Определянето на възрастта се счита за част от оценката на уязвимостта и поради това трябва да се извърши в същия срок, вж. ЕУАА, *Практическо ръководство за оценка на възрастта*, ноември 2025 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>

2. **оценката на уязвимостта** ⁽⁷⁷⁾, **включително оценка на висшия интерес**, в срок от 30 дни от датата на подаване на молбата ⁽⁷⁸⁾.
3. при определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила на дете, в съответствие с РУУМ ⁽⁷⁹⁾.

Целта на тези задължителни проверки и оценки е да се гарантира, че събраната информация ефективно насочва компетентните органи към:

- организиране на **своевременна и съобразена с нуждите реакция** за удовлетворяване на всякакви конкретни и неотложни нужди, произтичащи от личните обстоятелства на детето, включително решения, свързани с издирване на семейството, събиране на семейството, здравни проблеми или други мерки за защита, като същевременно се гарантира, че правата и благосъстоянието на детето са надлежно взети предвид;
- **намаляване на специфичните потенциални рискове** за детето (напр. за непридружените деца и възможните жертви на трафик на хора или други форми на експлоатация, или риска от изчезване). Тези рискове могат да произтичат от предишни преживявания, свързани с нанесена вреда, или от конкретни уязвимости и могат да се изострят по време на процедурата.

Следователно, преди да пристъпят към провеждането на ОцВИ, органите трябва да изяснят нейната цел.

ОцВИ може да обслужва **непосредствени, краткосрочни и дългосрочни** нужди. Тя може да отчита както непосредствените, така и променящите се нужди на детето, както и необходимостта от определяне на приоритети при определени действия. ОцВИ не замества определянето на висшия интерес, което се отнася за решенията относно трайни решения. ОцВИ и определянето на висшия интерес трябва да се разглеждат като взаимосвързани елементи на един и същ процес на вземане на решение, при който определянето се основава на оценка, в рамките на която всички релевантни елементи са били идентифицирани, проучени и преценени. Самостоятелната ОцВИ не е непременно официална предпоставка за определяне на висшия интерес. Когато това е възможно и е във висш интерес на детето, в процеса трябва да участват родителите, лицата, полагащи грижи, или настойникът.

Освен това се препоръчва всяко дете без придружител или отделено от семейството си да получава координирана подкрепа, документирана в индивидуално досие, а когато е уместно — и в индивидуален план за действие, достъпен за всички съответни специалисти, ангажирани със закрилата и подкрепата на детето.

⁽⁷⁷⁾ В настоящото ръководство терминът „оценка на уязвимостта“ се използва като общ термин за обозначаване на оценката на необходимостта от специални процедурни гаранции и оценката на специалните потребности за приемане в съответствие с терминологията и изискванията, посочени в РГПУ и ДУП (2024).

⁽⁷⁸⁾ Член 22, параграф 2 от РГПУ и членове 25 и 26 от ДУП (2024 г.).

⁽⁷⁹⁾ Член 23, параграфи 3, 4 и 5 от РУУМ.

Елементи, които трябва да се вземат предвид в ОцВИ (списъкът не е изчерпателен и не е подреден по важност)

- Самоличност и възраст на детето.
- Националност или липса на гражданство.
- Семейно положение и семейни взаимоотношения.
- Мнението на детето в зависимост от възрастта и зрелостта му.
- Мнението на родителите/лицето, полагащо грижи/настойника.
- Условия за полагане на грижи и ежедневен живот.
- Здраве и психосоциално благосъстояние.
- Образование и социална интеграция.
- Рискове за безопасността и закрилата.
- Условия на приемане и живот.
- Процедурни изисквания, свързани с установените уязвимости.
- Защитни фактори: индивидуалните ресурси и устойчивостта на детето.

Резултатите от всяка ОцВИ трябва да се документират систематично и да се използват като основа за **всеки ключов етап от процедурата**, за да се избегнат периодични разпити на детето. Предишни оценки могат да се използват и за **актуализиране на вече наличните констатации**. Вж. [приложение V](#) за достъп до формуляра на EUAA за ОцВИ.

Гаранции по отношение на вземането на решения в отсъствието на родители или лица, полагащи грижи за деца

В случаите, когато родителите отсъстват, органите трябва да гарантират, че:

- се назначава независим настойник, който да помага на детето;
- на детето се предоставя информация, адаптирана за деца, като при необходимост се осигурява помощта на устен преводач;
- мнението на детето се изслушва;
- обръща се дължимото внимание на запазването на целостта на семейството;
- вземат се предвид самоличността на детето, включително пол, социален пол, сексуална ориентация, национален произход, религия и убеждения, културна идентичност и личност, както и уязвимостта му;
- детето има достъп до правни консултации, правна помощ и правно представителство, ако е приложимо;
- за детето се полагат грижи (включително подходящо настаняване, здравеопазване и образование), то е защитено и е в безопасност по всяко време.

Като общ принцип целостта на семейството следва да бъде запазена, освен ако няма признаци, че това не би било във висш интерес на детето. Въпреки това ОцВИ може да се изисква и когато детето пристига с членове на семейството — например, ако приемащият персонал забележи признаци на семеен конфликт, пренебрежително отношение, трафик, експлоатация или домашно насилие, или ако условията на живот на семейството в приемния център изглеждат неподходящи. Оценката ще помогне да се определят най-безопасните и най-подходящите стъпки за благосъстоянието на детето. В такива ситуации и в съответствие с националното право и стандарти, приложими за всички деца, компетентните национални органи за закрила на детето следва да бъдат информирани и ангажирани. ОцВИ в контекста на убежището или приемането не заменя интервенциите за закрила на детето, а ги допълва, като гарантира, че са налице подходящи средства за насочване и гаранции.

Допълнителни съображения при провеждането на ОцВИ (неизчерпателен списък)

Отделя се **достатъчно време** за съдържателно извършване на оценката.

Мястото, където се извършва ОцВИ, е подходящо и самият процес е съобразен с интересите на детето (т.е. гарантира се неприкосновеността на личния живот, достъпността на местоположението и т.н.).

Назначава се **подходящо лице, което временно да действа като представител** (напр. служител по закрила на детето по време на скрининга), или **настойник**, който да подпомага непридруженото дете в процеса. Когато родителите отсъстват, се полагат усилия за включването им в процеса, ако това е възможно.

На детето се предоставя **съответната информация** по начин и на език, достъпни за него, относно причините за провеждането на ОцВИ, нейната цел и последици, както и относно ролята на различните лица, участващи в нея. Ако е необходимо, се предоставя подкрепа от професионален устен преводач/културен посредник.

Проверени специалисти. Децата са разнообразна група и техните нужди могат да бъдат адекватно оценени само от специалисти, които имат експертен опит по въпроси, свързани с развитието на децата и подрастващите. Доколкото е възможно, при оценяването на висшия интерес на детето следва да участва мултидисциплинарен екип от специалисти ⁽⁸⁰⁾.

Детето получава подкрепа и е във физическо и психическо състояние, което позволява ефективна ангажираност, като при необходимост се осигуряват подходящи адаптации или мерки за подкрепа (например почивки, опростена комуникация или присъствието на доверено лице).

Съгласие се предоставя от детето/настойника в случай на насочване за последваща подкрепа в съответствие с националната практика.

Детето има достъп до **безплатни правни консултации, правна помощ и процесуално представителство, според случая**.

⁽⁸⁰⁾ Вж. Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 14 \(2013 г.\)](#), вж. бележка под линия [23](#), точка 94.

Балансиране на елементите в оценката на висшия интерес

Както е показано на фигура 2, ОцВИ подкрепя постигането на баланс между различните елементи, тъй като изисква от органите да претеглят **потенциалните ползи** от дадено процесуално решение (напр. удовлетворяване на непосредствени нужди или изясняване на съществена информация) спрямо **рисковете и потенциалните вреди**, които решението може да породи за благосъстоянието, безопасността, целостта на семейството и/или емоционалното състояние и развитие на детето. Постигането на баланс между тези елементи изисква цялостна оценка на индивидуалните обстоятелства на детето. Освен това трябва да се зачита мнението на детето, като се вземат предвид неговата възраст и зрялост⁽⁸¹⁾. Поради това „някои елементи ще бъдат използвани, а други няма да бъдат“ и елементите трябва да „бъдат съпоставени един спрямо друг“⁽⁸²⁾. Някои фактори може да са по-важни за едно дете, отколкото за друго, в зависимост от специфичната ситуация. Това означава да се преценят различните елементи, тъй като в конкретния случай някои от тях може да имат по-голямо значение от други. Понякога тези фактори могат да си противоречат. Целта е да се гарантира, че решенията са пропорционални, зачитат достойнството на детето и са съобразени с неговия висш интерес⁽⁸³⁾, като същевременно се избягва ненужно страдание или вреда.

Фигура 2. Балансиране на елементите при оценяването на ВИД в рамката за международна закрила

Източник: EUAA

⁽⁸¹⁾ Комитетът на ООН по правата на детето е разработил неизчерпателен и неподреден по важност списък с елементи, които могат да бъдат взети предвид от всеки орган, вземащ решения; вж. [Общ коментар № 14 \(2013 г.\)](#), бележка под линия 23.

⁽⁸²⁾ Комитет на ООН по правата на детето, [Общ коментар № 14 \(2013 г.\)](#), вж. бележка под линия 23, стр. 12.

⁽⁸³⁾ Принципът на минимална намеса изисква решенията, засягащи детето, да се основават на най-малко драстичните и ограничаващи мерки, като се дава приоритет на висшия интерес и благосъстоянието на детето. Това е в съответствие с член 3 от КПД, в който като съображение от първостепенно значение се изтъква висшият интерес на детето.

Примери — Елементи за балансиране

Целостта на семейството спрямо безопасността при приемането

Ако едно дете желае да остане при членове на семейството си, но има достоверни признаци за нанесена вреда (например, сигнал за домашно насилие, подаден по време на скрининга), органите могат първо да осигурят защитни мерки — като настаняване под надзор — преди да вземат решение за продължаване на настаняването в семейството. При всички положения случаят се предава и на органа за закрила на детето.

Процесуално изискване спрямо благосъстояние

Ако малко дете е изтощено или разстроено след пристигането си, незабавното провеждане на продължително интервю за установяване на уязвимостта може да му навреди или да се окаже безрезултатно. Кратко проследяване на резултатите от скрининга и отлагането на по-задълбочена оценка може да е във висш интерес на детето.

Решение за настаняване при приемането

Въпреки че по принцип е добре братя и сестри да се настаняват заедно, ако някой от тях представлява риск за другия (напр. поради поведенчески проблеми, свързани с травми), може да бъде по-подходящо да се намери друго временно решение за настаняване, като се осигури редовен контакт.

Общуване и пълноценно взаимодействие с децата

- Спазвайте личните им граници. Не притискайте децата да обсъждат теми, които ги карат да се чувстват неловко, и не ги принуждавайте да говорят. Не тълкувайте мълчанието като доказателство нито за липса на уязвимост, нито за умишлено усилие да се скрие информация. Едно дете може да скрие признаци за преживени в миналото или в момента случаи на насилие поради страх или защото не осъзнава, че това преживяване е необичайно. Изграждането на доверие е предварително условие за всяко разкриване на информация и ще спомогне за преодоляването на тези първи предизвикателства.
- Отнасяйте се с тях почтително. Показвайте към децата същото уважение и искреност, с които бихте се отнасяли към възрастните. Избягвайте да давате нереалистични обещания.
- Бъдете чувствителни. При разговор използвайте тон на загриженост и обикновен език, който децата могат лесно да разберат.
- Отделете цялото си внимание. Когато общувате с детето, отделете му цялото си внимание, за да му покажете, че сте с него и го слушате внимателно.
- Насърчавайте ги да изкажат чувствата си. Давайте възможност на децата да се изразяват, но избягвайте да ги принуждавате да изживяват отново отрицателни преживявания, ако не са готови да споделят.

- Насърчавайте ги да се включват във важни дискусии. Създавайте възможности за децата да споделят своите възгледи и мнения, включително по въпроси, които ги засягат. Това повишава самоуважението им и може да им даде възможност да говорят открито по значими за тях теми.
- Проучете очакванията им. Дайте възможност на децата да ви обяснят какво очакват от настоящата ситуация и какво биха могли да очакват за в бъдеще.
- Бъдете търпеливи. Осъзнайте, че изразите на разочарование или гняв може да не са насочени лично към вас, и проявете търпение към техните емоции. Осъзнайте, че някои форми на комуникация и поведение може да са свързани с травматични реакции. Отделете време, за да се опитате да разберете причините за това, което на пръв поглед може да изглежда като „разрушително поведение“.
- Насърчавайте приобщаването. Поддържайте общуване, свободно от стереотипи, свързани с възрастта, расата, религията или половата идентичност, като се отнасяте към всички деца с еднакво уважение и внимание.
- Наблюдавайте и идентифицирайте психологическия стрес. Обърнете внимание на постоянни признаци на психологически стрес или поведение, което може да изисква специализирана помощ.
- Съобразете се с възрастта и културата. Обърнете внимание на възрастта на детето. Някои деца може да изглеждат много зрели за възрастта си, но това не означава, че не се нуждаят от емоционална реакция, съобразена с възрастта им. В същото време при работата с детето ще трябва да се отчита в еднаква степен и неговият културен произход ⁽⁸⁴⁾.
- Признание на защитни фактори. Обърнете внимание на начина, по който детето се справя с промените и стреса. Насърчавайте детето да прилага тези стратегии за справяне и подчертавайте неговата устойчивост при това, като същевременно му напомняте, че сте до него, за да го подкрепите.

2.1.2. Мултидисциплинарен подход и интегрирана система за закрила на детето

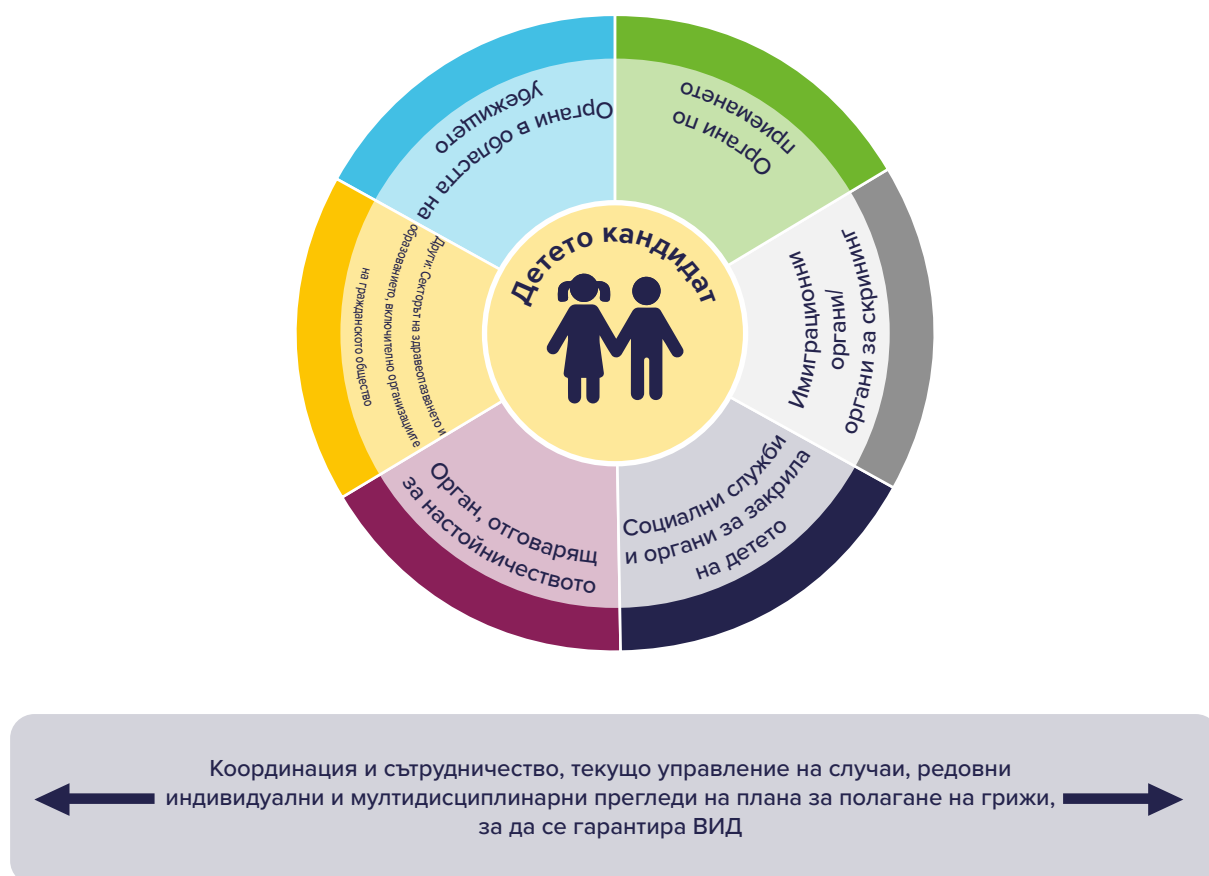
Прилагането на принципа за висшия интерес на детето изисква участието на широк кръг от участници, включително органи, отговарящи за предоставянето на убежище и приемането на бежанци, органи за скрининг и имиграционни органи, както и служби в областта на здравеопазването и закрилата на детето. Това подчертава значението на ефективната **координация и сътрудничество**, както и необходимостта от общо базово

⁽⁸⁴⁾ Вж. раздел „Непридружени деца“ в EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II — for those working in the first line* (Насоки относно психичното здраве и благосъстоянието на кандидатите за международна закрила: Част II — за работещите на първа линия), ноември 2024 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>. Вж. също ВКБООН, Technical Guidance: *Child Friendly Procedures*, 2021 г. <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/124121>, (Технически насоки: Процедури, подходящи за деца), по-специално глава 3.

ниво на знания и осведоменост сред тези специалисти относно правата на децата, висшия интерес на детето и рамката за предоставяне на убежище.

В своите препоръки от 2024 г. относно разработването и укрепването на интегрирана **система за закрила на детето във висш негов интерес** ⁽⁸⁵⁾ Комисията подчертава необходимостта държавите членки да предприемат подходящи мерки за засилване на **координацията и сътрудничеството** между всички съответни министерства и сектори и между различните равнища на компетентност на местно, регионално и национално равнище и в трансгранични ситуации. Счита се, че **интердисциплинарният подход** е от съществено значение за ефективната закрила. Пактът насърчава координацията ⁽⁸⁶⁾ и участието на квалифицирани и обучени специалисти от различните министерства, **заедно с органите за закрила на детето**, както и с други международни организации в рамките на различните правни системи. Такова сътрудничество изисква акцент върху **интегриран подход към управлението на случаите**, за да се осигури безпроблемна координация и проследяване на лицата, на които се оказва помощ.

Фигура 3. Координация и сътрудничество и интегриран подход към управлението на случаи

Източник: ЕУАА

⁽⁸⁵⁾ Препоръка (ЕС) 2024/1238 на Комисията относно разработването и укрепването на интегрирани системи за закрила на детето във висшия интерес на детето, вж. бележка под линия 6, точки 19–20–21.

⁽⁸⁶⁾ Съображения 24 и 25 от Регламента относно скрининга; член 60, параграф 4 от РУУМ; съображение 65 от ДУП (2024 г.).

Лицата, които подпомагат органите при оценката на висшите интереси на детето по време на процедурата за проверка, както и в рамките на процедурата за предоставяне на убежище и приемане, трябва да притежават комбинация от знания и осведоменост по следните въпроси:

- **принципи за закрила на детето** и функционирането на интегрирана система за закрила на детето;
- **основна осведоменост за физическото и емоционалното благосъстояние на децата**, включително признаци, че детето може да се нуждае от допълнителна подкрепа;
- **основни познания за признаците на трафик, експлоатация, пренебрегване и малтретиране** и за това как безопасно да се реагира при разкриване на преживяна травма (включително познания за механизмите за насочване към специализирани служби);
- **правната рамка съгласно Пакта**, включително защитните мерки за децата и начина, по който резултатите от ОцВИ оказват въздействие върху процедурните стъпки и условията за приемане;
- **културна чувствителност** и осъзнаване на въздействието на миграцията и разселването върху децата.

Обмен на информация

Информацията, събрана в рамките на ОцВИ, трябва да се обработва при спазване на поверителността, правилата за защита на данните и правото на детето на неприкосновеност на личния живот. В същото време може да се наложи определена информация да бъде споделена, при строго спазване на принципа „необходимост да се знае“, със съответните органи или доставчици на услуги, с цел да се осигури ефективно управление на случая, да се отговори на установените нужди и да се предотвратят или намалят рисковете за детето, включително рисковете от нанасяне на вреда или самонараняване.

Решенията **каква информация** е споделена, **с кого** и **на какъв етап** трябва да се оценяват за всеки отделен случай, като ВИД е съображение от първостепенно значение и само въз основа на принципа „необходимост да се знае“. Във връзка с това на държавите членки се препоръчва:

- да установят ясни протоколи и процедури, регулиращи обмена и споделянето на информация между съответните специалисти и служби;
- да определят ролите, отговорностите и гаранциите, за да се гарантира, че обменът на информация е пропорционален, ограничен до строго необходимото и е в съответствие с приложимите правила за защита на данните.

Такива мерки спомагат за ефективната координация между заинтересованите страни, като същевременно гарантират правата и най-добрите интереси на децата, нуждаещи се от международна закрила. Детето и неговите родители, лицата, които се грижат за него или настойникът му трябва да бъдат информирани за практиките за споделяне на

информация и за правата си съгласно правилата за защита на личните данни и, когато е приложимо, да имат възможност да изразят своето мнение или да дадат своето **съгласие** в съответствие с националното законодателство.

Примери — Как да се осигури цялостен подход към закрилата на децата

Интегрираният, ориентиран към детето подход към неговата закрила ⁽⁸⁷⁾, е от решаващо значение за гарантиране на цялостната закрила на децата и за това техните най-добри интереси да бъдат взети под внимание по същество през целия процес на предоставяне на убежище и приемане. Такъв подход подчертава също така колко е важно да се отчитат силните страни и ресурсите на детето и да се осъществява сътрудничество със семействата, лицата, полагащи грижи, общностите, както и с религиозните и културните системи ⁽⁸⁸⁾, когато това е уместно, с цел подкрепа на цялостното благосъстояние на детето.

Пример 1 — Решение относно безопасно настаняване

По време на скрининга граничен служител забелязва, че 16-годишно момиче без придружител изглежда се страхува от мъж, който пътува заедно с нея.

- **Органът за скрининг** сигнализира за това опасение; **правоприлагащите органи** незабавно предприемат действия, за да гарантират безопасността на момичето и да започнат разследване по случая.
- **Настойникът** се среща с детето, за да се увери, че то е информирано по подходящ за детето начин и му е дадена възможност да бъде изслушано.
- Настойникът осигурява достъп **до безплатни правни консултации и правна помощ**, когато е приложимо, тъй като детето може да бъде потенциална жертва на трафик.
- **Служителите по оценката на уязвимостта** са информирани и ще направят внимателна оценка на потребностите и потенциалните рискове на момичетата, като вземат предвид техните мнения и свързаните с тях лични обстоятелства.
- Въз основа на оценката и в координация със службите за закрила на детето **служителят по приемането** организира настаняването на детето в безопасно и подходящо място за настаняване, например специализиран приеман център за момичета или защитен подслон.

⁽⁸⁷⁾ Интегрираните системи за закрила на детето са също така част от инструмента за техническа подкрепа, създаден с Регламент (ЕС) 2021/240, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/240/oj>, който предоставя съобразена с нуждите техническа експертиза за разработване и прилагане на структурни реформи в държавите членки. Тук се включват областите на образованието, социалните услуги, миграцията и управлението на границите, здравеопазването и правосъдието, например подпомагане на реализацията на детски къщи (вж. Barnahus).

⁽⁸⁸⁾ Точка 59 „Определение на подход спрямо правата на детето“ от: Комитет на ООН по правата на детето (КПД) *Общ коментар № 13 (2011 г.): Правото на детето на свобода от всички форми на насилие*, CRC/C/GC/13, 2011 г., <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2011/en/82269>.

Пример 2 — Подкрепа за дете по време на интервюто за предоставяне на убежище

По време на интервюто за предоставяне на убежище служителят, работещ по случая, установява, че 14-годишно момче без придружител страда от кошмари и има затруднения с концентрацията.

- **Служителят, работещ по случая**, записва информацията като потенциален показател, който трябва да бъде взет предвид по време на оценката на молбата, и подчертава състоянието на кандидата.
- **Служителят, работещ по случая във връзка с предоставянето на убежище**, адаптира съответно продължителността и темпото на провеждане на интервюто.
- **Настойникът** иска почивки и опростено обяснение на въпросите.
- След интервюто **служителят, работещ по случая**, насочва детето към екипа по уязвимостта за допълнителна оценка; екипът по уязвимостта установява симптоми, свързани със стреса, и предоставя препоръки за последващи действия. Предприети са последващи действия по случая от **служител по оценката на уязвимостта**, който да коригира реакцията спрямо нуждите на детето; когато е целесъобразно, ОцВИ се актуализира, за да отрази новоустановените потребности за гарантиране на благосъстоянието на детето по време на цялата процедура.
- **Служителят по приемането** се уведомява за установените нужди, за да се гарантира непрекъснатост на грижите и подходящо адаптиране на условията на приемане и мерките за подкрепа.

Пример 3 — Тежък психологически стрес по време на престоя в приемния център

15-годишно момче без придружител пребивава в приемен център от няколко седмици. Персоналът забелязва, че той е престанал да участва в училищните дейности, отдръпва се от съучениците си и показва признаци на безсъние.

- **Служителят по приемането** документира тези наблюдения и предупреждава **настойника, координатора по случая и служителя по оценката на уязвимостта, когато е приложимо**.
- **Настойникът** се среща с детето, като споделя, че то изпитва чести ретроспекции, свързани с минали събития в държавата си на произход.
- **Координаторът по случая** отправя запитване за консултация към **здравния център**, който установява наличието на тревожност и психологически стрес и препоръчва редовни сесии със службите за психосоциална подкрепа.
- Въз основа на оценката, след консултация с настойника и координатора по случая, а при необходимост и след съгласуване със службите за закрила на детето, приемащият орган се намесва, за да улесни справянето със ситуацията на психологически стрес, например чрез адаптиране на условията на настаняване на детето, посредничество при конфликти с връстници и осигуряване на достъп до услуги за психосоциална подкрепа.

- **Служителят, работещ по случая**, уведомен за ситуацията, отлага насроченото интервю, за да се предотврати ненужен стрес и да се гарантира, че детето може да участва пълноценно, след като се стабилизира.

Съображения

Приемането на **споделена и сигурна цифрова система за управление на случаите** може да подобри междуведомственото сътрудничество, като осигури сигурен достъп в реално време до съответната информация за случаите за всички участници, занимаващи се с грижите и закрилата на детето. Достъпът до такава информация би предотвратил непоследователни или дублиращи се действия от страна на различни участници. Такава система трябва да включва **надеждни мерки за защита на данните** и да се използва **само при необходимост**, като се гарантира, че достъп до чувствителна информация имат единствено специалистите, на които тя е необходима за изпълнението на конкретните им задължения.

Обменът на информация чрез такива системи следва да бъде **пропорционален и ограничен до конкретната цел**, като се спазват ясни правила за достъпа, използването и съхранението на данните. Когато това се изисква съгласно националното законодателство и като се вземат предвид възрастта и зрелостта на детето, детето и/или неговият родител, лице, полагащо грижи за него, или настойник **трябва да бъдат информирани** за практиките за споделяне на данни и, когато е приложимо, трябва да бъде поискано тяхното **съгласие**. Всички договорености за обмен на информация трябва да бъдат в съответствие с националните правни рамки и приложимите правила за защита на данните, като същевременно се гарантира, че ВИД продължава да бъде съображение от първостепенно значение.

Допълнителен прочит на висшия интерес на детето

- ВКБООН, *2021 Best Interests Procedure Guidelines: Assessing and determining the best interests of the child* (Насоки относно процедурата за висшия интерес от 2021 г.: Оценка и определяне на висшия интерес на детето), <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/122648>.
- ВКБООН, *Насоки за определяне на висшия интерес на детето*, <https://migrationnetwork.un.org/resources/guidelines-assessing-and-determining-best-interests-child>.
- IOM Handbook on Protection and Assistance to Migrants Vulnerable to violence, exploitation and abuse (Наръчник на МОМ за закрила и помощ на мигранти, уязвими на насилие, експлоатация и злоупотреба), 2019 г.; част 6, УНИЦЕФ, *Guidance for the Protection, Care and Assistance of vulnerable Migrants* (Насоки за закрила, грижи и помощ на уязвими мигранти) <https://publications.iom.int/books/iom-handbook-migrants-vulnerable-violence-exploitation-and-abuse>.

- УНИЦЕФ, МОМ, Център за управление на знанията ЕС-МОМ, *Формуляр за определяне на висшия интерес*, 2022 г., <https://migrantprotection.iom.int/system/files/training-material/attachment/3-bid-form.pdf>.
- Организация „Save the Children“, *„Best Interests Assessment Form for Temporary Care Arrangements & Durable Solution“* (Формуляр за оценка на висшия интерес при договорености за временна грижа и трайно решение), 2010 г., <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/best-interest-assessment-form-temporary-care-arrangements-durable-solution>.

3. Висшият интерес на детето по време на скрининга

В **Регламента относно скрининга** ⁽⁸⁹⁾ се изисква задължителен скрининг преди влизане на граждани на трети държави на външната граница и, в определени случаи, в рамките на националната територия, където лицата са задържани след неразрешено влизане или присъствие ⁽⁹⁰⁾. Скринингът се прилага за лица, които не отговарят на условията за влизане в ЕС.

Скринингът се състои от набор от проверки, включително проверки на самоличността, сигурността, здравословното състояние и уязвимостта, които се извършват координирано и без да се засягат последващите процедури за предоставяне на убежище или за връщане. Тези проверки допринасят за ефективното управление на външните граници, като същевременно се гарантира, че уязвимостите и специфичните потребности се идентифицират на възможно най-ранен етап.

Регламентът относно скрининга предвижда, че що се отнася до проверката на външната граница, тя трябва да се извърши „без забавяне и във всички случаи приключва **в срок от седем дни** ⁽⁹¹⁾ от залавянето (...)“. Пълният процес на скрининг включва следните последователни етапи ⁽⁹²⁾:

- **предварителна проверка на здравословното състояние** ⁽⁹³⁾ и **проверка на уязвимостта** ⁽⁹⁴⁾;
- установяване **или проверка на самоличността** ⁽⁹⁵⁾ и проверка за сигурност ⁽⁹⁶⁾, която включва **регистриране на биометрични данни** ⁽⁹⁷⁾, ако това все още не е направено;
- попълване на **формуляр за скрининг** ⁽⁹⁸⁾, както и чрез съпоставяне на информацията с кандидата, за да се даде възможност за корекция и актуализация на предоставените данни ⁽⁹⁹⁾;
- **насочване** към подходящия орган ⁽¹⁰⁰⁾.

⁽⁸⁹⁾ Регламент (ЕС) 2024/1356 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за въвеждане на скрининг на граждани на трети държави на външните граници и за изменение на регламенти (ЕО) № 767/2008, (ЕС) 2017/2226, (ЕС) 2018/1240 и (ЕС) 2019/817, PE/20/2024/REV/1 (ОВ L, 2024/1356, 22.5.2024 г.), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>.

⁽⁹⁰⁾ Членове 5 и 7 от Регламента относно скрининга.

⁽⁹¹⁾ Член 8, параграф 3 от Регламента относно скрининга.

⁽⁹²⁾ Член 5, параграф 5 от Регламента относно скрининга.

⁽⁹³⁾ Член 12 от Регламента относно скрининга.

⁽⁹⁴⁾ Член 12 от Регламента относно скрининга.

⁽⁹⁵⁾ Член 14 от Регламента относно скрининга.

⁽⁹⁶⁾ Членове 15 и 16 от Регламента относно скрининга.

⁽⁹⁷⁾ Членове 15, 22 и 24 от РУУМ.

⁽⁹⁸⁾ Член 17 от Регламента относно скрининга.

⁽⁹⁹⁾ Съображение 32 от Регламента относно скрининга.

⁽¹⁰⁰⁾ Член 18 от Регламента относно скрининга.

Регламентът относно скрининга също така подчертава **необходимостта от тясно сътрудничество между компетентните национални органи**, отговарящи за процедурата по предоставяне на убежище, приемането на кандидатите, органите за общественото здраве и закрила на децата (когато е приложимо), както и процедурите по връщане ⁽¹⁰¹⁾.

По отношение на координацията и сътрудничеството, в Регламента относно скрининга се посочват **Европейската агенция за гранична и брегова охрана (Frontex), Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество в областта на правоприлагането (Европол), ЕУАА, националните органи за закрила на детето** и органите, отговарящи за откриването и идентифицирането на жертви на трафик на хора ⁽¹⁰²⁾.

Националните органи за закрила на детето играят важна роля още от най-ранните етапи след пристигането на детето, особено по отношение на непридружените деца. Преди назначаването на настойник той трябва да бъде **първият субект, който може да оцени неотложните нужди от закрила**, да предприеме мерки за осигуряване на грижи и да допринесе за изготвянето на ОцВИ. Участието на националните органи за закрила на детето в прегледа, в **началните етапи на процедурата за предоставяне на убежище (достъп до процедурата)** и в процесите на насочване е от съществено значение, за да се гарантира, че **решенията, взети** на този етап и по време на престоя в приемния център в рамките на прегледа, са **в съответствие с принципите на закрилата на детето** и със стандартите на ЕС и националните стандарти, с цел да се осигури непрекъснатост на грижите и да се защитят правата на децата още от самото начало.

Регламентът относно скрининга също така подчертава задължението на органите за скрининг да **предоставят информация** по подходящ за детето начин ⁽¹⁰³⁾, относно целта и продължителността на скрининга, както и относно правото да се подаде молба за убежище. След като детето изрази намерението си да **кандидатства за убежище**, следва да му бъдат предоставени навременни и подходящи правни консултации в съответствие с Регламента относно процедурата за предоставяне на убежище (РППУ) ⁽¹⁰⁴⁾.

И накрая, в Регламента относно скрининга се подчертава значението на **спазването на основните права** ⁽¹⁰⁵⁾.

⁽¹⁰¹⁾ Съображение 24 от Регламента относно скрининга: „С оглед на постигането на целите на скрининга следва да се гарантира по-сOLIDна рамка за тясно сътрудничество между компетентните национални органи, посочени в разпоредбата на Регламент (ЕС) 2016/399 относно извършването на граничния контрол, органите, отговарящи за процедурите за предоставяне на убежище и за приемането на кандидатите, органите, отговарящи за защитата на общественото здраве, и органите, отговарящи за провеждането на процедурите за връщане, съобразени с Директива 2008/115/ЕО.“

⁽¹⁰²⁾ Съображение 24 от Регламента относно скрининга.

⁽¹⁰³⁾ Член 11, параграф 1 и параграф 2 от Регламента относно скрининга.

⁽¹⁰⁴⁾ Член 15, параграф 1 от РППУ.

⁽¹⁰⁵⁾ Член 3 от Регламента относно скрининга.

Портал „Let’s Speak Asylum“ на EUAA, <https://lsa.euaa.europa.eu/>

Порталът „Let’s Speak Asylum“ предлага методически насоки и практически инструменти за предоставяне на информация в контекста на процедурите за предоставяне на убежище и процеса на приемане.

В портала се поместват материалите за предоставяне на информация, изготвени от EUAA съгласно ОЕСУ, които трябва да бъдат попълнени от органите със специфична за всяка държава информация. Те включват задължителните брошури за деца с придружител и без придружител, както и допълнителния пакет от илюстрирани истории, плакати, картички и анимации за уязвими лица. Порталът също така ще съдържа инструкции и практически съвети относно използването на материалите (предстоящо публикуване).

EUAA, *Practical Guide on Free Legal Counselling: Organisation of the provision of free legal counselling*, октомври 2025 г., <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-free-legal-counselling> (Практическо ръководство за безплатните правни консултации: Ред за предоставяне на безплатни правни консултации)

3.1. Прилагане на ВИД по време на скрининга

Установяване на самоличността на уязвими кандидати и на лица със специални потребности (включително деца) е ключово правно задължение. Определянето на нуждите трябва да започне възможно най-скоро след пристигането — независимо дали на външната граница, или в центъра за първоначално приемане — по време на проверките на здравословното състояние и на уязвимостта. След като кандидатът посочи, че е дете, се прилага принципът за ВИД. Назначава се настойник, който да представлява и подпомага непридруженото дете по време на скрининга. Когато не е назначен настойник, следва да се определи подходящо лице, което да действа временно като представител⁽¹⁰⁶⁾. Следва да се включат органите за закрила на детето⁽¹⁰⁷⁾, с цел осигуряване на незабавна и адекватна закрила и подкрепа на детето, включително по отношение на физическото и психическото здраве, достъпа до спешна медицинска помощ и необходимото лечение на заболявания, психосоциалната подкрепа, предпазването от вреда, както и задействането на подходящи механизми за последващо наблюдение и насочване. Длъжностните лица, които извършват проверките, ще трябва да бъдат обучени и да разполагат с необходимите познания за това как да сътрудничат и да координират действията си със заинтересованите страни, за да предоставят допълнителни услуги за подкрепа.

⁽¹⁰⁶⁾ Съображение 25 от Регламента относно скрининга.

⁽¹⁰⁷⁾ Член 8, параграф 9 и член 12, параграф 4 от Регламента относно скрининга.

Примери — Съблюдаване на ВИД по време на скрининга

По време на скрининга, и по-специално при **проверките на здравословното състояние и на уязвимостта**, служителите могат да установят **специфични потребности и уязвимости**, които изискват съображения, свързани с ВИД. Тъй като проверките на здравословното състояние и на уязвимостта са само предварителни, органите следва да предоставят подкрепа в случаите, когато има неотложна нужда, а останалата подкрепа следва да бъде предоставена в рамките на последващите процедури. По-долу са дадени няколко примера, илюстриращи ситуации, които могат да възникнат на етапа на скрининга.

Пример 1 — Липса на документи за самоличност и сериозни съмнения относно твърдяната от детето възраст

За целите на скрининга и проверките на уязвимостта фактът, че дадено лице е дете, *сам по себе си* представлява уязвимост. Поради това установяването на самоличността на деца, включително в случаи, когато възрастта е под съмнение, попада в обхвата на оценката на уязвимостта и изисква специфични гаранции, свързани с ВИД. Когато детето няма документи за самоличност и възникнат сериозни съмнения относно твърдяната му възраст поради противоречива или непоследователна информация, длъжностните лица трябва първо да проверят дали тези съмнения могат да бъдат незабавно изяснени (например чрез налични записи, обяснения или първоначални проверки). Ако това не е така, те трябва да отнесат случая до компетентния орган, който решава дали е необходима официална оценка на възрастта ⁽¹⁰⁸⁾.

Пример 2 — Признаци за трафик на хора

Откриването на признаци, че дадено дете може да е жертва на трафик, води до незабавни действия за закрила и участие на компетентните органи за борба с трафика на хора.

Пример 3 — Възможна необходимост от издирване на семейството

При оценката трябва да се установи кога детето е видяло родителите си/членовете на семейството си за последен път и да се прецени дали издирването на семейството, събирането на семейството или преместването му е във ВИД.

Пример 4 — Тежък психологически стрес

Тежък психологически стрес може да бъде причинен от преживяна травма в държавата на произход или по време на миграционното пътуване, включително инциденти като корабокрушения или операции по търсене и спасяване, при които има жертви. В такива случаи е необходима оценка на подходящата медицинска, психологическа или психиатрична подкрепа, необходима за стабилизиране на състоянието на детето, като същевременно трябва да се вземе предвид и времето, необходимо за почивка и възстановяване, преди детето да може да участва пълноценно в процедурите по предоставяне на убежище или други процедури, включително да се прецени дали има конкретни нужди, свързани с настаняването.

⁽¹⁰⁸⁾ За подробна информация относно оценката на възрастта вж. EUAA, *Практическо ръководство за оценка на възрастта*, ноември 2025 г. <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.

Пример 5 — Неясни семейни връзки на дете, придружавано от пълнолетно лице

Служителите трябва да проверят дали придружаващото пълнолетно лице действително носи отговорност за детето и да бъдат бдителни за всякакви признаци на потенциални рискове, свързани с отношенията между пълнолетното лице и детето, особено рискове, свързани с трафик на хора или сексуално насилие.

Пример 6 — Дете със здравословни проблеми или увреждания

При деца със здравословни проблеми (включително нужди, свързани с репродуктивното здраве) или с физически, сензорни, интелектуални или психосоциални увреждания се изисква специфична оценка на нуждите, свързани с настаняването (достъпност, местоположение, безопасност на мястото за настаняване).

Не забравяйте

Като общо правило, децата без придружител не трябва да бъдат включвани в процедурата по границата. В рамките на етапа на скрининг се установяват и документират съответните елементи — включително установяване на самоличност, оценка на възрастта, уязвимост и всякакви признаци, свързани с националната сигурност или общественения ред. Макар официалното решение относно приложимата процедура да се взема в края на скрининга, събраната на този етап информация е от решаващо значение за гарантиране, че непридружените деца по правило не се насочват към граничната процедура и че, когато това се случи, то се ограничава **до извънредни ситуации, в които детето представлява заплаха за националната сигурност или общественения ред** ⁽¹⁰⁹⁾. Във всеки случай трябва да бъдат гарантирани подходящи условия на приемане на децата и всички съответни гаранции ⁽¹¹⁰⁾.

Примери — Прилагане на ВИД по време на скрининга

Пример 1 — Определяне на необходимостта от подходящо за деца настаняване

По време на проверката служителите забелязват, че 16-годишно момиче без придружител избягва зрителен контакт и се плаши, когато към нея се приближават възрастни мъже.

- **Служителите по скрининг** незабавно вземат под внимание ВИД и уведомяват службите за закрила на детето.
- **Настойникът или подходящото лице, което временно действа като представител**, е информиран(о) и участва активно във всички дейности.

⁽¹⁰⁹⁾ Член 53, параграф 1 от РППУ.

⁽¹¹⁰⁾ Член 53, параграф 1 и член 42, параграф 3, буква б) от РППУ, освен когато са налице опасения, свързани с националната сигурност или общественения ред, по отношение на кандидата. В ДУП (2024 г.) се посочват някои изключения, например когато е установено, че ненавършилият пълнолетие представлява заплаха за сигурността (вж. съображение 40 и член 13, параграф 2, буква б)).

- Скринингът се извършва приоритетно, за да може детето незабавно да бъде насочено към подходящата процедура.
- Поведението на момичето по време на **проверките на уязвимостта** показва евентуално излагане на насилие, основано на пола. Поради тази причина тя може да се нуждае от по-малко приемно заведение, подходящо за деца, вместо от голям център, намиращ се далеч от адекватни здравни услуги, както и от психологическа подкрепа. Своевременно насочване към специализирани услуги за психосоциална и здравна подкрепа.

Прилагане на принципа за ВИД: с цел гарантиране на своевременно настаняване в безопасна и подходяща за възрастта среда, както и специализирани услуги за подкрепа, преди да започне процедурата за предоставяне на убежище.

Пример 2 — Решение да не се подложи придружавано дете на гранична процедура

13-годишно момиче пристига заедно с майка си, която посочва, че детето страда от заболяване (тежка астма и епилепсия), налагащо ежедневен прием на лекарства и периодично наблюдение.

- **Проверките на здравословното състояние** показват, че лекарството, което детето носи със себе си, е на път да се изчерпи.
- **Персоналът, отговарящ за скрининга**, организира незабавна медицинска консултация.
- Въпреки че кандидатите попадат в категория, която обикновено се разглежда в рамките на граничната процедура, проверките на здравословното състояние и на уязвимостта показват, че състоянието на детето не може да бъде безопасно овладяно в граничен център.
- **Служителите по скрининг** се консултират със здравните служби, които потвърждават, че обектът не може да осигури необходимите условия.
- **Приемащите органи** са уведомени да настанят детето в близост до здравно заведение, което може да осигури непрекъснатост на грижите.

Тъй като ВИД е съображение от първостепенно значение, майката също **не се разпределя към процедурата на границата и** случаят се насочва към обичайната процедура за предоставяне на убежище.

Прилагане на ВИД: с цел осигуряване на непрекъснат достъп до основно лечение и предотвратяване на влошаването на здравословното състояние. Защитата на здравето на детето има предимство пред процесуалната ефективност.

4. Висшият интерес на детето в процедурата по предоставяне на убежище

Регламентът относно процедурата по предоставяне на убежище (РППУ) е основен правен инструмент в рамките на общата европейска система за убежище (ОЕСУ), чиято цел е да хармонизира и подобри процедурата за предоставяне на убежище във всички държави членки. С него се определят общи стандарти за регистрация, подаване на молби, интервюиране, вземане на решения и обжалване, като се гарантира справедливост, ефективност и защита на основните права.

От своя страна, в **Регламента относно определянето** ⁽¹¹¹⁾ се определят общите критерии за предоставяне на международна закрила и правата, свързани с всеки статут на международна закрила, например разрешения за пребиваване, достъп до здравни грижи, образование и мерки за интеграция.

Двата регламента не следва да се разглеждат изолирано. Напротив, те трябва да се прилагат по **взаимно свързан** и съгласуван начин. Преживяването на детето в рамките на системата за предоставяне на убежище не се състои от изолирани процедурни етапи: всяко решение и всяко взаимодействие са част от един непрекъснат процес. Следователно всички действия, предприети съгласно двата регламента, включително и след признаването на статута, трябва да се ръководят от **цялостен и ориентиран към детето подход** ⁽¹¹²⁾ — който отчита индивидуалните обстоятелства, уязвимостта и най-добрите интереси на детето ⁽¹¹³⁾.

С РППУ се въвеждат **специфични гаранции за децата**, съобразени с тяхната уязвимост. Те включват:

- предоставяне на подходяща за детето информация с помощта на устен преводач, когато е необходимо;
- задължителна(и) оценка(и) на уязвимостта, техники за провеждане на интервюта, съобразени с нуждите на децата;

⁽¹¹¹⁾ Регламент (ЕС) 2024/1347 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. относно стандартите за определянето на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица на които е предоставена международна закрила, за единен статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, и за съдържанието на предоставената закрила, за изменение на Директива 2003/109/ЕО на Съвета и за отмяна на Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L, 2024/1347, 22.5.2024 г.), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>.

⁽¹¹²⁾ Подходът, ориентиран към детето, гарантира, че при всички решения и процедури, засягащи децата в центъра за прием, ВИД, тяхното право да бъдат изслушани, както и тяхната безопасност и развитие, се вземат систематично предвид в съответствие с Конвенцията за правата на детето (КПД). В рамките на процедурата за предоставяне на убежище това включва адаптиране на процедурите към възрастта и зрелостта на детето, осигуряване на правото на детето да бъде изслушано по начин, подходящ за неговата възраст, предоставяне на навременна информация и подкрепа, както и гарантиране на процесуални гаранции, включително право на представителство, през цялата процедура.

⁽¹¹³⁾ Член 22, параграф 1 и параграф 2 от РППУ и съображение 15 от Регламента относно определянето.

- приоритетно разглеждане на молбите, свързани с деца, без да се нарушават процесуалните гаранции;
- назначаването на квалифицирани настойници за непридружени деца.

4.1. Прилагане на принципа за ВИД по време на процедурата за предоставяне на убежище

Процедурата за предоставяне на убежище започва, когато детето изрази намерението си да търси убежище. Това може да се случи при пристигането, по време на скрининга или по време на престоя им. Във всички ситуации, в които участват деца, гаранциите и предпазните мерки ⁽¹¹⁴⁾ трябва да се прилагат надлежно ⁽¹¹⁵⁾.

4.1.1. Подаване на молба

От съществено значение е органите да установят на възможно най-ранен етап **всякакви признаци, че дадено дете може да се нуждае от международна закрила**, дори когато детето не изразява изрично намерение да подаде молба за убежище. Това е особено важно за непридружените деца и децата в уязвимо положение, които може да не са запознати с правата си или с процедурата за предоставяне на убежище. Още от първия контакт органите трябва да гарантират, че се прилагат всички съответни мерки за защита и процедурни гаранции, специфични за децата, в съответствие с висшия интерес на детето (вж. [фигура 1](#)).

В ситуации на първи контакт, особено на границата, нуждата на детето от закрила може да бъде изразена само непряко. Поради това граничните служители и другите длъжностни лица, които първи установяват контакт, следва да **останат бдителни** за признаци като страх или психологически стрес при перспективата за връщане, позовавания на минали вреди или опасност, избягване на официални процедури, повтарящи се въпроси относно безопасността или искания за информация относно оставането на територията. Всеки такъв признак следва да предизвика допълнително внимание и, когато е целесъобразно, насочване към процедурата за предоставяне на убежище, тъй като правото на достъп до международна закрила се прилага от най-ранната точка на контакт.

В този контекст длъжностните лица, които осъществяват първия контакт, трябва винаги да имат предвид изброеното по-долу.

- Децата може да не се самоопределят като деца или като лица, търсещи убежище, също така поради липса на самосъзнание или познания за гаранциите, свързани с подаването на молба за международна закрила. Следователно органите

⁽¹¹⁴⁾ Член 13 от Регламента относно скрининга.

⁽¹¹⁵⁾ За повече подробности относно скрининга, процедурата за скрининг и защитните мерки по време на скрининга вж. [глава 3. Висшият интерес на детето по време на скрининга](#).

трябва активно да установяват нуждите от закрила и да предоставят полезна и съобразена с възрастта информация за наличните възможности.

- Страхът, травмите, преживяванията, свързани с насилие, трафик или експлоатация, както и дезинформацията, могат да повлияят на поведението на детето и на готовността му да сподели информация.
- Децата, които изчезват скоро след пристигането си, често са изложени на сериозни рискове, което изисква бързи последващи действия и координация със съответните органи.

Веднага щом детето изрази намерение да подаде молба за убежище, достъпът до процедурата трябва да бъде незабавен, подкрепен и съобразен с нуждите на детето. Децата без придружител трябва незабавно да получат помощ от подходящо лице, което временно да изпълнява функциите на представител, назначено своевременно и което представлява детето и действа от негово име, докато не бъде назначен настойник. Настойник трябва да бъде назначен в срок от 15 дни след подаването на молбата за международна закрила или в срок от 25 дни в случаите, когато броят на молбите, подадени от непридружени деца, е непропорционално голям. Всички уязвимости, които засягат способността на детето да участва в процедурата, трябва да бъдат своевременно установени. Органите следва да предприемат последващи действия и да гарантират, че потребностите и уязвимостта на детето са отчетени за предоставянето на подходящи специални процедурни гаранции по време на регистрацията и последващите етапи от процедурата за предоставяне на убежище ⁽¹¹⁶⁾.

Настойникът на детето следва да осигури достъп до правни консултации.

При подаването на молба за убежище се пораждат няколко **права и задължения**, включително:

- **правото на оставане** на територията на държавата членка;
- **правото на информация**, на език, който детето разбира (с помощта на устен преводач, когато е необходимо), относно начина на подаване на молба за международна закрила, както и относно правата и задълженията на детето по време на процедурата за предоставяне на убежище (за материали относно предоставянето на информация вж. [полето „Let’s Speak Asylum“](#) по-горе);
- задължението на държавите членки да определят/оценят в рамките на 30 дни дали кандидатът **се нуждае от специални процесуални гаранции или специални нужди за приемане**;
- задължението на държавите членки да предоставят материални условия на приемане, както е предвидено в ДУП (2024 г.), включително достъп до образование.

Всяко действие, което се предприема съвместно с дете или във връзка с него, **трябва да бъде в съответствие с ВИД**.

⁽¹¹⁶⁾ Член 4, параграф 4 и член 20 от РГПУ.

4.1.2. Регистрация и подаване на молбата за предоставяне на убежище

В някои държави регистрацията и подаването на молбата се извършват в различни моменти, въпреки че държавите членки разполагат с възможност да извършват регистрации и подаването на молби едновременно.

Независимо от конкретната уредба във всяка държава членка, **регистрацията** е етапът, в който органите официално регистрират молбата на детето за международна закрила и започват да се работят по задоволяване на неговите дългосрочни нужди. Поради това тя е **решаваща първа стъпка**, за да се гарантира, че ВИД се взема под внимание и се защитава.

Основните лични данни и **основните биометрични данни** на детето кандидат, трябва да бъдат събрани преди регистрацията, на етапа на скрининг. Ако случаят обаче не е такъв, органите ще трябва да събират такава информация по време на регистрацията ⁽¹¹⁷⁾.

По време на този етап от процедурата децата се приканват да предоставят различна информация, като например всички документи, с които разполагат (например акт за раждане, училищни документи) ⁽¹¹⁸⁾, подробности за причините, поради които са напуснали страната си, местонахождението на членовете на семейството им и пътя, по който са мигрирали.

Детето се ползва с определени права на този етап и/или по време на цялата процедура, например:

- правото да получава подкрепа от настойник, от родителите си или от член на семейството;
- правото на цялост на семейството ⁽¹¹⁹⁾, което може да доведе до започване на издирване на семейството на този етап
- правото да бъде подпомагано от устен преводач от предпочитания от него пол, когато това е възможно ⁽¹²⁰⁾.

Освен това кандидатите (включително децата) трябва да имат възможност да се свързват с ВКБООН или други организации, които предоставят правни съвети или консултации ⁽¹²¹⁾. Освен това децата трябва да имат достъп до правна помощ, за да могат ефективно да изложат своите искания ⁽¹²²⁾.

Събирането на данни по време на регистрацията и настаняването трябва да се извършва при зачитане на неприкосновеността на личния живот и достойнството на

⁽¹¹⁷⁾ В съответствие с член 27 от РППУ.

⁽¹¹⁸⁾ Член 27 и член 28, параграф 6 от РППУ.

⁽¹¹⁹⁾ Член 23, параграф 4, буква а) от РУУМ.

⁽¹²⁰⁾ Член 13, параграф 7 от РППУ.

⁽¹²¹⁾ Член 8, параграф 4 от РППУ.

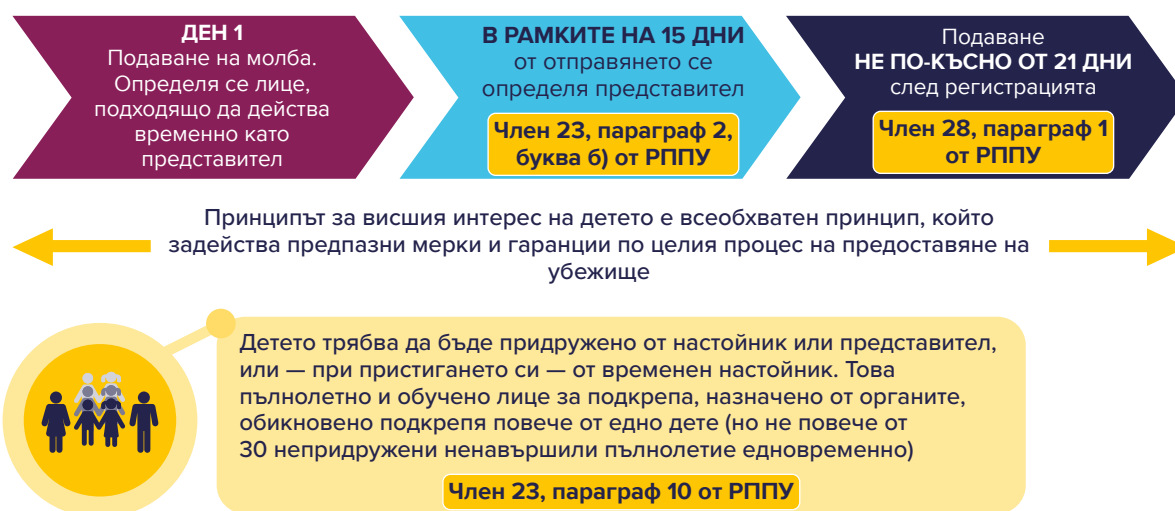
⁽¹²²⁾ Членове 15, 16, 17 и 18 от РППУ.

детето. Информацията следва да се съхранява по сигурен начин и да се споделя само със съответните субекти в съответствие със законодателството на ЕС в областта на защитата на данните.

На етапа на регистрация на молбата компетентните органи трябва да установят и запишат всички първоначални признаци, че кандидатът може да се нуждае от специални процесуални гаранции ⁽¹²³⁾. Това първоначално определяне следва да се основава на видими признаци, на изявленията или поведението на кандидата или на всякакви други свързани документи, а в случая на ненавършили пълнолетие, и на изявления на родители, отговорни пълнолетни лица или настойници. Всички такива признаци трябва да бъдат включени в досието на кандидата и да бъдат предоставени на решаващия орган. **Оценката** може да продължи след подаването на молбата и трябва да приключи **възможно най-скоро и в срок от 30 дни**. Целта на тази оценка е да се установят неотложни нужди, като например медицинска помощ или психосоциална подкрепа, както и рискове от експлоатация. Ако има признаци за трафик, малтретиране или пренебрегване, органите трябва незабавно да насочат детето към подходящите механизми за закрила. Освен това оценката трябва да се преразгледа в случай на промени в обстоятелствата на кандидата или когато стане очевидна необходимостта от специални процесуални гаранции ⁽¹²⁴⁾.

Фигура 4. Важни срокове за децата в редовната процедура за предоставяне на убежище

Източник: ЕУАА

При подаването на молба за убежище децата трябва да получават цялостна подкрепа, за да се гарантира **пълноценното им участие**. С подаването на молбата завършва етапът на осъществяване на достъп до процедурата за предоставяне на убежище. На този етап не трябва да се очаква от децата да представят пълно или подробно описание на молбата си за убежище, нито пък трябва да бъдат санкционирани за това, че не са в състояние да го направят. По-конкретно, децата може все още да не са готови да

⁽¹²³⁾ Член 20, параграф 2 от РППУ.

⁽¹²⁴⁾ Член 20, параграф 3 от РППУ.

разкажат за деликатни или травматични преживявания. Поради това събирането на информация на етапа на подаване на молбата следва да се ограничи до това, което е необходимо за оформянето на молбата, като се има предвид, че допълнителни подробности могат да бъдат предоставени на по-късни етапи от процедурата.

Разглеждането на молбата е следващият етап от процедурата за предоставяне на убежище. Важно е **продължителността на процедурата да се определя за всеки отделен случай**, като се даде приоритет на молбата на детето ⁽¹²⁵⁾ или като се удължи периодът за почивка и възстановяване преди определянето на датата на интервюто, ако това е във висш интерес на детето. Личните обстоятелства на детето трябва да бъдат определящият фактор при вземането на решение как да се процедира.

Роли и отговорности, с които се гарантира ВИД

Отговорности на служителя, работещ по случая

- Да има **необходимите познания** за правата и специалните потребности на децата, както и по съобразен с особеностите на детето и контекста начин ⁽¹²⁶⁾.
- Да осигурява процесуални гаранции (напр. право на оставане, назначаване на настойник/попечител, достъп до правни консултации, процесуално представителство, прием).
- Да гарантира, че на детето се предоставя правна и процесуална информация, която да му позволи да разбере процедурата за предоставяне на убежище,
- Да обмисля възможността за издирване и събиране на семейството съгласно Регламента относно управлението на убежището и миграцията (РУУМ), когато е приложимо,
- Да определя специални процесуални гаранции, ако е необходимо.
- Да гарантира, че настойникът/попечителят поддържат активен контакт с детето и да им предоставя подкрепа и помощ, включително по време на личното интервю, когато е необходимо.

Отговорности на настойника/попечителя

- Да осигурява на детето достъп до подходящи условия за приемане, включително образование, здравни грижи и услуги за подкрепа.
- Да оказва подкрепа при подготовката за интервюто и по време на него, като изяснява въпросите и се грижи детето да се чувства в безопасност и разбрано.
- Да съдейства за издирването на семейството, когато това е в съответствие с висшия интерес на детето и неговата безопасност.

⁽¹²⁵⁾ Член 34, параграф 5, буква б) от РГПУ.

⁽¹²⁶⁾ Член 22, параграф 3 от РГПУ.

- Да представлява или подпомага детето в случаи, когато статутът му на бежанец или на лице под субсидиарна закрила се преразглежда или отнема, като се осигурява приемственост между минали и бъдещи производства и се служи като стабилна опора за детето.
- За да се гарантира справедливост и прозрачност, **да подкрепя предоставянето на съобразени с възрастта обяснения** относно процедурата за предоставяне на убежище, включително целта на интервюто и какво да се очаква.
- **Да подпомага детето да получи достъп до правни консултации, безплатна правна помощ и правно представителство, както и насоки по процедурни въпроси**, като по този начин допълнително гарантира защитата на висшия интерес на детето.

За повече информация относно практически съвети за провеждане на интервю с деца вж. [Приложение I — Индивидуално интервю за предоставяне на убежище с дете](#).

Примери — Прилагане на принципа за ВИД по време на регистрацията и подаването на молбата

Пример 1 — Защита на личните данни и достойнството при регистрацията

16-годишно момче без придружител подава молба за убежище. По време на регистрацията органите отбелязват, че детето има няколко еднакви белега върху предмишниците и долните части на краката и проявява колебливост в отговорите, когато му задават общи въпроси относно пътуването и настоящите условия на живот.

- **Настойникът/попечителят** се намесва, за да обясни, че детето не е готово да обсъжда травматични преживявания на този етап.
- **Органите по регистрацията** ограничават задаването на въпроси, за да гарантират, че детето се чувства в безопасност, и събират само информацията, която е строго необходима за оформянето на молбата.
- На **детето** са предоставени уверения, че подробни обяснения могат да бъдат предоставени по-късно по време на индивидуалното интервю.
- **Органът по приемането/координаторът по случая** са предупредени и информирани за потенциална нужда от психо-социална подкрепа след подаването на молбата.
- В досието се добавят бележки, за да се гарантира подход, съобразен с преживяната травма, на следващите етапи.
- **Детето** е информирано защо се събират документи, пръстови отпечатъци и лична информация и как те ще бъдат използвани.
- Личните данни се съхраняват по сигурен начин и се предоставят единствено на компетентните органи. Органите обръщат специално внимание на възможни застъпващи се уязвимости, на насилие на основата на пола, както и на сексуалната ориентация, половата идентичност, изразяването на половата

принадлежност и половите белези (SOGIESC), и гарантират, че въпросите и събирането на данни се третират с повишена чувствителност и поверителност.

- **Настойникът/попечителят** гарантира, че детето разбира правото си на неприкосновеност на личния живот и достойнство, както и правата си съгласно правилата за защита на данните.

Прилагане на ВИД: с цел зачитане на достойнството и неприкосновеността на личния живот на детето при осигуряване на законосъобразно и пропорционално събиране на данни.

Пример 2 — Период за почивка и възстановяване преди личното интервю

17-годишно момче без придружител подава молба за убежище малко след пристигането си, но показва признаци на изключителна умора след дългото и опасно пътуване.

- По време на подаването на молбата **детето и настойникът/попечителят** информират органите, че детето не спи добре в продължение на няколко дни.
- **Органът по приемането/ координаторът по случая** са уведомени и са определили като приоритет срещата с детето, за да оценят неговите нужди и да определят подходящата подкрепа и последващи действия.
- Подаването на молбата се **извършва**, за да се осигури достъп до права и условия на приемане.
- **Служителят, работещ по случая** е информиран и въз основа на констатациите на служителя по оценката на уязвимостта решава, че незабавното насрочване на личното интервю би оказало отрицателно въздействие върху способността на детето да участва. Преди определянето на датата за интервюто се предоставя период за **почивка и възстановяване**.
- **Детето се информира** по подходящ за възрастта му начин за следващите етапи и очаквания график.

Прилагане на ВИД: с цел гарантиране, че детето може ефективно да участва в процедурата за предоставяне на убежище и че разглеждането на молбата е справедливо и съобразено с нуждите на детето.

Пример 3 — Гаранции в случай на риск от изчезване след подаване на молбата

15-годишно момче без придружител подава молба за убежище, но посочва, че негови познати оказват принуда върху него да напусне приемния център.

- **Органите по настаняването** документират риска от изчезване на детето.
- **Службите за закрила на детето, органите по приемането, координаторът по случая и настойникът** се предупреждават незабавно.
- **Условията за приемане** са адаптирани така, че да осигуряват по-стриктен надзор и подкрепа.
- Детето е уведомено за **рисковете и последиците от напускането на центъра/ системата**, както и за наличната закрила.
- **Вземат се последващи мерки** за наблюдение на състоянието на детето.

Прилагане на принципа за ВИД: с цел предотвратяване на изчезването и защита на детето от евентуална експлоатация или вреда след подаването на молбата.

Свързана публикация на EUAA

- *Практическо ръководство относно регистрацията и подаването на молби за международна закрила*, декември 2025 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-registration-lodging>.
- *Practical Guide on the Asylum Border Procedure*, март 2026 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-asylum-border-procedure> (Практическо ръководство за процедурата за предоставяне на убежище на границата).
- *Практическо ръководство за оценка на възрастта*, ноември 2025 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.
- *Насоки относно алтернативите на задържането*, декември 2024 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/guidelines-alternatives-detention>.
- *Practical Guide on the Accelerated Examination Procedure*, 2026 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-accelerated-examination-procedure> (Практическо ръководство относно ускорената процедура за проверка).
- EUAA-Frontex, *Toolkit on Access to the asylum procedure* (Инструментариум относно достъпа до процедурата за предоставяне на убежище), март 2026 г., <https://www.euaa.europa.eu/practical-tools-first-contact-officials-access-asylum-procedure>.

Свързани инструменти на EUAA

- [Инструментът IPSN](#) за определяне на лица със специални потребности интерактивно онлайн решение, което позволява на потребителя да определя потенциални специални потребности в контекста на процедурата за предоставяне на убежище и приемането.
- [Инструментът SNVA](#) за оценка на специалните потребности и уязвимости е разработен с цел подпомагане на органите на държавите членки при оценяването на специалните потребности на лица в уязвимо положение.

Допълнителна литература по темата за настояничеството

- EGN, *Standards for Guardianship Transferred* (Стандарти за прехвърлено настояничество), 2021 г., <https://www.egnetwork.eu/news-item/egn-standards-for-guardianship-translated/>.
- FRA, *Системи за настояничество над деца, лишени от родителски грижи, в Европейския съюз — Резюме*, 2018 г., <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/guardianship-systems-children-deprived-parental-care-european-union-summary>.

- FRA, *Настойничество над деца, лишени от родителски грижи*, 2014 г., <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care>.
- FRA, *Guardianship for unaccompanied children — A manual for trainers of guardians (Настойничество за непридружени деца — Наръчник за обучители на настойници)*, 2023 г., <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/guardianship-unaccompanied-children-trainers-manual>.

4.1.3. Личното интервю и разглеждането на молбата

След като приключи подаването на молбата за международна закрила, органите пристъпват към нейното разглеждане. Целта на този етап е да се определи дали кандидатът отговаря на условията за международна закрила, т.е. статут на бежанец или субсидиарна закрила. Съгласно РППУ разглеждането трябва да приключи възможно най-скоро, обикновено в рамките на шест месеца от подаването на молбата или от прехвърлянето на кандидата в компетентната държава членка ⁽¹²⁷⁾. Етапът на разглеждане се състои от ключови стъпки, включително лични интервюта, вземане на решения и уведомяване.

При децата този етап трябва да включва задълбочен преглед на личните им обстоятелства. Това трябва да се извършва по начин, съобразен с нуждите на детето и подходящ за неговата възраст, с цел да се събере подробна информация за **нуждите на детето от закрила**.

За личните интервюта трябва да се осигури **устен преводач**, за да се гарантира ясна и точна комуникация между кандидата и интервюиращия.

Държавите членки следва да отдават предпочитание на **устни преводачи и/или културни посредници, които са получили специализирано обучение**, включително относно работата с деца и относно процедурите, концепциите и терминологията в областта на международната закрила ⁽¹²⁸⁾. Общуването трябва да се осъществява на езика, предпочитан от детето, и трябва да се осигури пълноценното му участие с подкрепата на настойника ⁽¹²⁹⁾.

Детето има право да **изразява своите възгледи и мнение** лично или чрез негов настойник. Всяко събеседване с детето следва винаги да се провежда в безопасна, поверителна, удобна и подходяща за деца среда за изграждане на доверие у детето. Мненията, изразени от детето, трябва да бъдат надлежно взети под внимание и да им бъде отдадена съответната тежест в съответствие с възрастта, зрелостта и личните обстоятелства на детето.

⁽¹²⁷⁾ Член 35, параграф 4 от РППУ.

⁽¹²⁸⁾ Член 13, параграф 5 от РППУ във връзка с член 8, параграф 4, буква м) от учредителния регламент на ЕУАА: Регламент (ЕС) 2021/2303, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2303/oj>.

⁽¹²⁹⁾ Член 13, параграф 5 от РППУ.

На детето трябва да се предостави възможност за **лично интервю**, освен ако това не е в негов най-добър интерес. В последния случай решаващият орган ще трябва да обоснове своето решение ⁽¹³⁰⁾. Когато се провежда разпит на дете, трябва да присъстват пълнолетно лице, което отговаря за него или настойникът, както и неговият правен съветник, ако има такъв.

За придружени деца индивидуално интервю без присъствието на пълнолетното лице, което отговаря за тях следва да се провежда само когато е определено, че това е във висшия интерес на детето по обосновани причини. В такива случаи решаващият орган трябва да осигури помощта на лице с необходимите умения и експертен опит ⁽¹³¹⁾.

Интервюто за предоставяне на убежище е **решаваща стъпка** при разглеждането на молбата на дете за международна закрила. **Процесуалните гаранции** ⁽¹³²⁾, приложими към интервюто за предоставяне на убежище, включват осигуряването на подходяща за децата и подкрепяща среда за интервюта, като се гарантира, че децата могат да се изразяват свободно и да общуват на език, на който се чувстват комфортно и който могат да разбират правилно. Всъщност, като част от процедурните гаранции, приложими при интервюто за предоставяне на убежище, следва да се прилагат техники за провеждане на интервю, съобразени с нуждите на децата. Преди официалното започване на интервюто интервюиращите следва да създадат гостоприемна и подкрепяща атмосфера, например като зададат прости въвеждащи въпроси, като например дали детето се нуждае от вода, как се чувства или дали има въпроси преди началото на интервюто. Това спомага за изграждането на доверие и установяването на първоначална връзка.

Тъй като по-малките деца може да не разполагат с необходимия речник или когнитивни способности, за да изразят страховете и преживяванията си по същия начин като възрастните, интервюта трябва да се провеждат, като се използва ясен, опростен и подходящ за деца език. Степента на зрелост на детето оказва влияние върху начина, по който то обработва информацията и изразява мислите си; затова интервюиращите трябва да адаптират въпросите си, за да гарантират, че детето разбира целта на интервюто и се чувства комфортно да отговаря.

Когато е възможно, трябва да се използват отворени въпроси, което позволява на детето да разкаже преживяванията си със свои думи, като се търсят разяснения само когато е необходимо.

По време на интервюто трябва да се обръща внимание на всякакви уязвимости, които биха могли да затруднят детето да разкаже какво му се е случило или от какво се е страхувало, като се има предвид висшият интерес на детето. Въпреки че детето е било подготвено за интервюто и е било информирано за правата си, то може да изпитва и конкретни затруднения при разкриването на чувствителна информация. Следователно служителите трябва да бъдат бдителни за всякакви признаци, сочещи наличието на основания за предоставяне на убежище, и да им обърнат специално внимание по време

⁽¹³⁰⁾ Член 22, параграф 3 от РГПУ.

⁽¹³¹⁾ Член 22, параграф 4 от РГПУ.

⁽¹³²⁾ Членове 22 и 23 от РГПУ.

на интервюто. На детето трябва да се даде **възможност да потвърди** информацията, събрана по време на процедурата за предоставяне на убежище, и това трябва да бъде документирано в неговото досие ⁽¹³³⁾.

Вземането на решения трябва да се основава на оценка на всички налични относими доказателства и да **се ръководи от принципа за ВИД**. Решенията трябва да се съобщават ясно и по начин, който детето може да разбере.

Уведомлението за решението трябва да бъде в писмена форма и да бъде изпратено на кандидата във възможно най-кратък срок в съответствие с националното законодателство. Като се има предвид, че уведомяването не винаги може да се осъществи в присъствието на настойника или законния представител, настойниците и законните представители следва да бъдат информирани незабавно, за да могат да обяснят на детето същността и последствията от решението по съобразен с възрастта и подходящ за детето начин, както и да му окажат необходимата подкрепа. **Причините** за взетото решение също трябва да бъдат обяснени в писмена форма, като се гарантира, че детето може да разбере как и защо е било взето това решение.

Съобразено с децата прилагане на процедурите за допустимост първа държава на убежище, сигурна трета държава и алтернатива за вътрешна закрила

Съгласно РППУ понятията „първа държава на убежище“ и „сигурна трета държава“ позволяват на държавите членки да разглеждат **допустимостта** на молбата за международна закрила и евентуално да пренасочат кандидат към държава извън ЕС, ако са изпълнени определени правни условия.

Понятието за първа държава на убежище се прилага, когато на търсещия убежище вече е предоставена закрила в друга държава или той по друг начин се ползва с достатъчна закрила там и може да бъде приет обратно, без да бъде изложен на преследване, *връщане* или сериозна вреда ⁽¹³⁴⁾.

Понятието за сигурна трета държава ⁽¹³⁵⁾ се прилага, когато лице, търсещо убежище, може безопасно да остане или да се върне в държава извън ЕС, която гарантира спазването на международните стандарти за закрила на бежанците, включително достъп до справедливи процедури за предоставяне на убежище и ефективна закрила.

По отношение на непридружените деца тези принципи могат да се прилагат само ако са в съответствие с техните най-добри интереси и ако приемащата страна даде гаранции, че ще им осигури ефективна защита и грижи. Това означава осигуряване на безопасност, разрешение за пребиваване на територията, достъп до средства за издръжка, необходими за поддържане на адекватен стандарт на живот, достъп до здравеопазване и образование, както и ефективна защита, докато не бъде намерено

⁽¹³³⁾ Ако детето откаже, се записва бележка в този смисъл — член 8, параграф 2 от РППУ.

⁽¹³⁴⁾ Член 58 от РППУ.

⁽¹³⁵⁾ Член 59 от РППУ.

трайно решение ⁽¹³⁶⁾. В случай на такова решение органите трябва да проведат задълбочена ОцВИ преди прехвърлянето да бъде осъществено, като стигнат до заключението, че то наистина няма да се отрази негативно на благосъстоянието на детето, и да гарантират неговите най-добри интереси. ВИД винаги следва да бъде водещ при вземането на решението.

Приложимост на алтернативата за вътрешна закрила

Когато се оценява приложимостта на алтернативата за вътрешна закрила ⁽¹³⁷⁾, трябва да се обърне специално внимание на **ВИД**, особено в случаите, свързани с непридружени деца. В съответствие с РППУ, освен редовната оценка на алтернативата за вътрешна закрила, това включва допълнителна, цялостна оценка на това дали в предложената област на преместване са налични устойчиви и подходящи грижи и условия за задържане. Освен безопасността и правната допустимост, при оценката трябва да се вземат предвид възрастта, зрелостта и благосъстоянието на детето, достъпът му до основни услуги като здравеопазване и образование, както и стандарт на живот, подходящ за неговото развитие.

ВИД трябва да бъде съображение от първостепенно значение при определянето на това дали алтернатива за вътрешна закрила в рамките на държавата на произход е жизнеспособен и законосъобразен вариант за детето.

Съобразено с интересите на детето съобщаване на решения и достъп до обжалване

Когато **решението се съобщава на дете**, е важно:

- да осигури **присъствието на настойник/попечител** или на доверено пълнолетно лице;
- предоставяне на достъп до безплатна правна помощ и процесуално представителство, за да се гарантират ефективни правни средства за защита;
- да се осигури достъп до **психосоциална подкрепа** ⁽¹³⁸⁾ и **правна консултация**, за да се обясни същността на решението, неговите последствия и възможните следващи стъпки (като например обжалване, но също така и информация относно връщането и начините, по които може да бъде оказана подкрепа по време на двата етапа);
- да се осигури **индивидуална подходяща за детето и съобразена с възрастта му подкрепа**, като се обръща специално внимание на емоционалното благосъстояние на детето и променящите се му нужди през целия процес на обжалване.

⁽¹³⁶⁾ Член 58, параграф 3 и член 59, параграф 6 от РППУ.

⁽¹³⁷⁾ Член 8 от Регламента относно определянето.

⁽¹³⁸⁾ Психосоциална подкрепа се препоръчва и след предоставянето на международна закрила. Емоциите, свързани с придобиването на правен статут, могат да бъдат прекалено силни дори и при получаване на положително решение. Детето може да осъзнае, че вече се ползва със закрила, но за момента може да не е в състояние да се върне в родната си държава.

При процеса на обжалване следва да се отчита ВИД като съображение от първостепенно значение, като се гарантира своевременен достъп до безплатни правни консултации и правна помощ, както и възможност децата да представят нови доказателства в подкрепа на своя случай ⁽¹³⁹⁾.

Примери — Прилагане на ВИД по време на интервюто за предоставяне на убежище

Пример 1 — Несъответствия, свързани с травма

По време на интервюто 17-годишно момче без придружител дава показания, които по някои детайли се различават от информацията, записана по-рано.

- **Служителят, работещ по случая**, установява, че несъответствията са свързани с датите и последователността на травматичните събития.
- Към **детето** не се проявява обвинително отношение.
- **Настойникът/попечителят** обяснява, че детето е преживяло продължителен стрес и травма.
- При оценката на достоверността **решаващият орган** взема предвид възрастта на детето, неговата зрялост и пропуските в паметта, свързани с преживяната травма.
- Разглеждането е съсредоточено върху основните елементи на молбата за закрила.

Прилагане на ВИД: с цел предотвратяване на несправедливи оценки на достоверността и осигуряване на оценка на доказателствата, съобразена с нуждите на детето.

Пример 2 — Интервю, проведено в присъствието на доверен приятел или доверен трети човек по искане на детето

16-годишно дете без придружител моли близък приятел, който е пристигнал със същата група и пребивава в същия приемния център, да присъства по време на личното интервю за предоставяне на убежище, за да се почувства по-сигурно и по-спокойно.

- **Служителят, работещ по случая, и настойникът/попечителят** оценяват искането и определят, че присъствието на приятел подпомага емоционалното благосъстояние на детето и не подкопава поверителността или неприкосновеността на интервюто. Вземат се под внимание и рисковете за безопасността.
- **Детето** е уведомено, че приятелят може да присъства за подкрепа, но няма да отговаря на въпроси от името на детето.

⁽¹³⁹⁾ Член 17 от РППУ.

- **Съгласието** се записва в досието, а ролите на всички присъстващи лица са ясно обяснени на детето преди началото на интервюто.
- Интервюто се провежда в среда, подходяща за деца, в присъствието на настойника, като при необходимост се правят паузи.
- **Служителят, работещ по случая** следва да отделя специално внимание на спокойствието на детето и да прекъсва интервюто, ако се появят признаци на стрес.

Прилагане на ВИД: с цел зачитане на изразените от детето мнения и поддържане на емоционалната му сигурност по време на интервюто, като същевременно се гарантира справедливостта и целостта на процедурата за предоставяне на убежище. Тази практика не се изисква съгласно РППУ, но може да се прилага в конкретни случаи по преценка на компетентния орган, когато това е във висшия интерес на детето. Това е приложимо и за доверена трета страна, например служител по приемането, служител, работещ по случая, социален работник или представител на неправителствена организация.

4.1.4. Обжалване на отрицателно решение

Като се има предвид потенциално значителното емоционално въздействие на решението за отхвърляне върху детето, освен процедурните аспекти, свързани с **правото на обжалване**, препоръчително е да има въведени подходящи системи за подкрепа, за да може детето да разбере и да се справи с отрицателното решение. Също както пълнолетните деца, всеки кандидат има право да обжалва решение, с което се предоставя субсидиарна закрила (тъй като това представлява отказ на статут на бежанец), както и всяко отрицателно решение или решение за връщане, издадени на първа инстанция ⁽¹⁴⁰⁾, включително:

- **откази**, при които решаващият орган не намира в разказа на детето съществени основания за предоставяне на статут на бежанец или субсидиарна закрила;
- **решения за изключване**, които се вземат, ако органите стигнат до заключението, че дете — което е навършило минималната възраст за наказателна отговорност — е извършило деяния като военни престъпления или тежки неполитически престъпления ⁽¹⁴¹⁾ извън страната, предоставяща убежище, или представлява опасност за обществото или националната сигурност в случай на субсидиарна закрила;
- **решения за недопустимост**, когато молбите се считат за недопустими съгласно специфичните критерии, установени в РППУ ⁽¹⁴²⁾.

Ефективните правни средства за защита трябва да се предоставят под формата на жалба пред съд или трибунал. Обжалванията трябва да се подават в разумни

⁽¹⁴⁰⁾ Член 67 от РППУ.

⁽¹⁴¹⁾ Членове 12 и 17 от Регламента относно определянето.

⁽¹⁴²⁾ Член 38 от РППУ.

срокове, както е определено в националното законодателство, а решението трябва да съдържа ясни писмени указания за това как да се започне процедурата по обжалване. Обжалването трябва да дава възможност за цялостен преглед както на фактическите, така и на правните обстоятелства, включително на нуждата на кандидата от международна закрила.

Общото правило в **процедурата на границата за предоставяне на убежище** е, че **отрицателните решения** по молбите за убежище **не водят автоматично до спиране на изпълнението**. Това означава, че в повечето случаи кандидатът може да бъде изведен или прехвърлен от държавата членка дори докато обжалването е в ход, освен ако той изрично не поиска отлагане на извеждането или прехвърлянето като част от обжалването.

Гаранциите, посочени в РППУ, изискват, за да бъде ефективна правната защита, кандидатът да има достъп до подробни записи на личните интервюта и писмените решения за предоставяне на убежище. Лицата, вземащи решения, следва да се основават на задълбочена оценка на изявленията на кандидата (детето), подкрепящите документи, информацията за страната на произход и всички налични експертни доклади.

Процедури по обжалване в контекста на граничния контрол

Непридружено дете при процедурата на границата

При **извънредни обстоятелства**, при които непридружените деца могат да бъдат подложени на процедура на границата, **те са освободени** от общото правило относно неавтоматичния суспензивен ефект на отрицателните решения. Следователно отрицателното решение по тяхната молба **автоматично има отлагателен ефект**, което означава, че екстрадицията или прехвърлянето не могат да се осъществят, докато не бъде взето решение по обжалването ⁽¹⁴³⁾.

Това гарантира, че **детето не може да бъде отведено или прехвърлено** от държавата членка, докато не приключи процесът на обжалване, като по този начин се осигурява съществена гаранция за защита на неговите права и се гарантира, че всяко решение е в съответствие с неговия висш интерес.

Разглеждане на жалбата

Изслушванията при обжалване трябва да бъдат съобразени с интересите на детето и да отдават приоритет на правото на детето да бъде изслушано. Държавите членки трябва да гарантират, че безплатната правна помощ и представителство се предоставят при поискване по време на процеса на обжалване, както е посочено в РППУ. Освен това решението по жалбата трябва да бъде съобщено на детето по подходящ за него начин, с участието на настойника или законния представител.

Уведомлението за решението по жалбата трябва да бъде предоставено на език, който детето разбира или за който с основание може да се очаква, че разбира.

⁽¹⁴³⁾ Член 68, параграф 3, буква а), подточка ii) и член 68, параграф 3, буква а), буква б) от РППУ.

Специфични за децата гаранции по време на етапа на обжалване

Лицата, които предоставят правна подкрепа на детето, в координация с настойника, следва да гарантират следното.

- Оценява се всеки **риск от извеждане** по време на разглеждането на жалбата, включително дали жалбата има автоматичен отлагателен ефект.
- Когато бъдат установени рискове, са налице подходящи гаранции, включително искане за мерки за временна закрила или **спиране на принудителното извеждане**, когато е необходимо.
- Детето е получило **подходяща за него информация** по начин, съобразен с неговата възраст, зрелост и ниво на разбиране.
- Детето е имало възможност да се **консултира с правен съветник**, както и с неговия настойник и законен представител/правен съветник.
- Детето е било надлежно уведомено за отрицателното решение, за причините за него и за **наличните средства за правна защита и възможности**, включително мерки за осигуряване на защита, когато е приложимо.
- Детето има достъп до **психосоциална подкрепа** по време на целия процес.
- Всички нови уязвимости или специални нужди, установени по време на етапа на обжалване, се документират и разглеждат, включително **актуализирането на формуляра за ОцВИ и преписката по делото**, и се предприемат последващи действия за съответно адаптиране на процедурата по обжалване.
- В случай на неуспешна обжалва се проучват **алтернативни правни пътища** (като например разрешения за пребиваване по хуманитарни съображения или възможности за презаселване).
- Когато жалбата бъде уважена, детето се насочва към **подходяща процедура за определяне на висшия интерес**, както и към дългосрочна подкрепа за приемане, защита и интеграция.

ВИД трябва да остане водещият принцип през целия етап на обжалване, като се гарантира, че процесът е справедлив, прозрачен и съгласуван в съответствие с международните правни стандарти и правните стандарти на ЕС ⁽¹⁴⁴⁾.

⁽¹⁴⁴⁾ Трябва да се гарантира справедливо и публично изслушване, както е установено в член 47 от Хартата на ЕС и член 6 от *Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа*, изменена с протоколи № 11 и № 14 от 4 ноември 1950 г., ETS 5. <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b04.html>

Примери — Прилагане на ВИД по време на жалба

Пример 1 — Подкрепа, съобразена с нуждите на детето, при обжалване на отрицателно решение

15-годишно дете без придружител получава отрицателно решение в първа инстанция по молбата си за убежище и изпада в явно объркване, като изразява страх от връщане.

- Решението се съобщава в присъствието на **настойника**, който обяснява резултата, като използва прост, подходящ за възрастта език.
- **Детето** е ясно информирано, че има право да обжалва и че не може да бъде върнато, докато производството по обжалване е висящо.
- **Безплатна правна помощ** се организира незабавно, за да се оцени решението и да се подготви жалбата в рамките на приложимите срокове.
- **Настойникът и правният съветник** обясняват процеса на обжалване стъпка по стъпка, включително каква информация може да се добави и какви са възможните резултати.
- На **детето** се дава възможност да изрази мнението си и да предостави допълнителна информация или доказателства, които не са били разгледани преди това.
- Предлага се услуги за психосоциална подкрепа за преодоляване на тревожността и страха на детето след отрицателното решение.
- **Условията на приемане** се преразглеждат, за да се гарантира непрекъснатост на грижите, стабилност и достъп до образование по време на обжалването.

Прилагане на ВИД: с цел гарантиране, че правото на детето на ефективни правни средства за защита е реално и достъпно, като същевременно се защитава емоционалното благосъстояние, процедурната справедливост и непрекъснатостта на защитата по време на процеса на обжалване. При оценката на достоверността решаващият орган взема предвид възрастта на детето, неговата зрялост и пропуските в паметта, свързани с преживяната травма.

Пример 2 — Обжалване с приоритет поради риск от тежки посегателства при връщане

12-годишно дете получава отрицателно решение за предоставяне на убежище заедно с родителите си. По време на уведомяването за решението детето споделя пред служителя, че се страхува, че при евентуално връщане ще бъде подложено на вредни традиционни практики, включително такива, в които потенциално могат да бъдат въвлечени членове на семейството.

- **Компетентният орган** започва да проучва, тъй като има признаци, че родителите може да са замесени или да не са в състояние да предотвратят посегателството, от което се страхуват; **службите за закрила на детето са информирани** и са въведени подходящи предпазни мерки, за да се осигури независима закрила на детето.

- След събирането на необходимите документи се назначава настойник и законната опека се прекратява.
- **Компетентният орган и настойникът установяват**, че детето може да има индивидуални нужди от закрила, които не са били напълно оценени на първа инстанция поради появата на нови специфични за детето елементи.
- Решението и последствията от него се обясняват на детето на език, подходящ за неговата възраст, а когато това е необходимо, за да се защити правото на детето да бъде изслушано и да се гарантира неговата безопасност, **отделно от родителите**.
- **Безплатна правна помощ** се осигурява незабавно, за да се подаде жалба в предвидените срокове.
- Представени са нови доказателства, отнасящи се конкретно до децата, включително информация от страните на произход относно практики, засягащи децата, както и експертни становища.
- **Органът по жалбите дава приоритет на** случая поради възрастта на детето и риска от непоправими вреди.
- Предлага се **психосоциална подкрепа** в подкрепа на детето по време на цялото производство по обжалване.
- **Мерките за настаняване и образование** се преразглеждат с оглед закрилата на детето, за да се гарантира стабилност по време на обжалването.

Прилагане на ВИД: с цел гарантиране, че специфичните за детето рискове са напълно проучени и предотвратяване на излагането на тежки посегателства и гарантиране на ефективни правни средства за защита, съобразени с индивидуалните нужди на детето от закрила.

EUAA/FRA, *The Asylum Procedure: Practical tool for guardians* (Въведение в международната закрила: практически инструмент за настойници), октомври 2023 г. <https://www.euaa.europa.eu/publications/asylum-procedure>

Инструментът подпомага назначените за настойници на деца в всекидневните им задачи и отговорности по време на цялата процедура за предоставяне на убежище. Включен е преглед на процедурата за предоставяне на убежище със специален акцент върху децата, гаранциите за децата и ролята на настойника в различните етапи на процедурата за предоставяне на убежище. Той обхваща също така действията на настойника, ако се случи нещо неочаквано или ако възрастта се оспорва, и как да се осигури гарантирано трайно решение за детето.

5. Висшият интерес на детето като част от управлението на миграцията в областта на убежището

5.1. Обща рамка за управление на миграцията

РУУМ установява обща рамка за определяне на държавата от ЕС+, която е отговорна за разглеждането на молба за международна закрила, като **предвижда засилени процедурни гаранции за децата**, особено в случаите, когато **се прилагат критерии, свързани със семейството**.

Като общо правило лицата, търсещи международна закрила, трябва да подадат молбата си в първата държава от ЕС+ на влизане и да останат там, докато не бъде взето решение относно отговорността. В част III от РУУМ се определя процедурата за определяне на компетентната държава членка, като се гарантира, че **всяка молба се разглежда от една държава от ЕС+**, като по този начин се избягват паралелни или последователни процедури ⁽¹⁴⁵⁾.

Държавата от ЕС+, в която е подадена молбата, отговаря за провеждането на процедурата за определяне на отговорността, включително за установяване на евентуални връзки с други държави членки. За тази цел в РУУМ се определят критериите и механизмите за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила.

Освен това в РУУМ се определя обща рамка за управление на миграцията, която е приложима за държавите от ЕС+ ⁽¹⁴⁶⁾. Заедно със задължителен механизъм за солидарност, в който се определят стъпките, необходими, за да се гарантира, че държавите от ЕС+ получават необходимите мерки за солидарност. Страните от ЕС+ могат да избират вида на мерките за солидарност, които са готови да предоставят, като това може да бъде преместване на кандидати или бенефициенти, финансови вноски или алтернативни мерки за солидарност. В случай че ангажиментите за преместване се окажат недостатъчни, така наречените „компенсации за поемане на отговорност“ — които се състоят в поемане на отговорността за разглеждане на молби — също ще бъдат инструмент за гарантиране на ефективна подкрепа за държавите членки, които се нуждаят от нея.

⁽¹⁴⁵⁾ В съответствие с член 17 от РУУМ от кандидатите се изисква да присъстват във: а) държавата членка на първо влизане или държавата членка, която е издала документ за пребиваване, до определянето на компетентната държава членка и, когато е приложимо, прилагането на процедура за прехвърляне; б) компетентната държава членка; или в) държавата членка на преместване след прехвърляне съгласно член 67, параграф 11 от РУУМ.

⁽¹⁴⁶⁾ Дания и асоциираните към Шенген държави не са обвързани от рамката за солидарност, установена в РУУМ.

5.2. Ясни правила за определяне на компетентната държава членка

При определянето на компетентната държава членка първо трябва да се разгледат **критериите, свързани със семейството**, в съответствие с РУУМ. Тези критерии се прилагат въз основа на определенията за „член на семейството“ ⁽¹⁴⁷⁾ и „роднина“ ⁽¹⁴⁸⁾, както са посочени в посочения регламент. В настоящото ръководство позоваванията на „събиране на семейството“ следва да се разбират като обхващащи ситуации, при които отговорността се определя чрез искане за поемане на отговорност и, когато е приложимо, чрез уведомление за обратно приемане — като по този начин се осигурява запазването на целостта на семейството чрез съответните процедури за определяне на отговорността в съответствие с РУУМ.

За придружаваните деца, чиито молби се разглеждат заедно с тези на придружаващите ги членове на семейството, общите критерии за отговорност се прилагат изцяло към единството на семейството, тъй като молбата на детето се разглежда заедно с тази на придружаващото(ите) пълнолетно(и) лице(а). Когато не бъдат установени семейни връзки на придружаващото(ите) пълнолетно(и) лице(а) в друга държава от ЕС+, определящите органи оценяват останалите критерии за отговорност, приложими към придружаващото(ите) пълнолетно(и) лице(а). Тези критерии се прилагат непряко и по отношение на придружените деца, доколкото молбата на детето се разглежда заедно с молбата на придружаващото(ите) пълнолетно(и) лице(а) и отговорността се определя въз основа на критериите, приложими за пълнолетното(ите) лице(а), при надлежно отчитане на висшия интерес на детето, включително:

- притежаване на виза или документ за пребиваване, издаден от държава от ЕС+ ⁽¹⁴⁹⁾;
- притежаване на диплома или квалификация, издадена преди по-малко от 6 години от образователна институция в държава от ЕС+ ⁽¹⁵⁰⁾;

⁽¹⁴⁷⁾ „Член на семейството“ означава, доколкото семейството вече е съществувало преди кандидатът или членът на семейството да пристигнат на територията на държавите членки, следните членове на семейството на кандидата, които се намират на територията на държава членка: а) съпругата или съпругът на кандидата или несклучилия брак партньор, с когото кандидатът се намира в трайна връзка, когато правото или практиката на съответната държава членка разглежда несклучилите брак двойки по начин, сравним със сключилите брак двойки, съгласно своето право относно гражданите на трети държави; б) ненавършилото пълнолетие дете на двойките, посочени в точка а), или на кандидата, при условие че детето не е сключило брак и независимо дали е родено във или извън брака, или е осиновено съгласно определенията на националното право; в) когато кандидатът е ненавършил пълнолетие и не е сключил брак — бащата, майката или друго пълнолетно лице, което отговаря за кандидата съгласно правото или практиката на държавата членка, в която се намира пълнолетното лице; г) когато лицето, на което е предоставена международна закрила, е ненавършило пълнолетие и не е сключило брак — бащата, майката или друго пълнолетно лице, което отговаря за лицето, на което е предоставена международна закрила съгласно правото или практиката на държавата членка, в която се намира лицето, на което е предоставена международна закрила.

⁽¹⁴⁸⁾ „Роднина“ означава пълнолетната леля или пълнолетният чичо, или бабата или дядото на кандидата, които се намират на територията на държава членка, независимо дали кандидатът е роден във или извън брака, или е осиновен съгласно определенията на националното право.

⁽¹⁴⁹⁾ Член 29 от РУУМ.

⁽¹⁵⁰⁾ Член 30 от РУУМ.

- дали лицето има влизане, за което се изисква виза ⁽¹⁵¹⁾;
- подаване на молбата в международна транзитна зона на летище в ЕС+ ⁽¹⁵²⁾;
- незаконно влизане на територията на ЕС+ ⁽¹⁵³⁾.

Регламент за Евродак

Регламентът за Евродак ⁽¹⁵⁴⁾ подпомага прилагането на РУУМ чрез създаване на оперативно съвместима база данни в областта на убежището и миграцията. Евродак съдържа пръстови отпечатъци, портретни изображения, данни за самоличността и копия от документи за самоличност или документи за пътуване на кандидатите за международна закрила. На всички лица, търсещи международна закрила, които са **на възраст 6 или повече години**, ще бъдат взети пръстови отпечатъци при събирането на биометричните данни.

Когато държавата от ЕС+, извършваща определянето на компетентността, счита, че въз основа на един от горепосочените критерии друга държава от ЕС+ следва да бъде компетентна за разглеждането на молбата за международна закрила на лицето, тя изпраща искане до тази държава и изисква от нея да поеме отговорността за разглеждането на молбата за международна закрила на лицето. Всяко решение за прехвърляне следва да бъде в съответствие висшия интерес на детето, който следва да бъде оценен преди вземането на решението. Всъщност ВИД трябва да бъде съображение от първостепенно значение за държавите членки по отношение на всички процедури, предвидени в регламента ⁽¹⁵⁵⁾. Ако искането бъде прието, лицето се прехвърля в компетентната държава.

Критериите за поемане на отговорност, изброени по-горе, **не се прилагат за непридружени деца**, тъй като в РУУМ се установяват специфични правила за отговорност за непридружените ненавършили пълнолетие, с които се дава приоритет на семейните връзки и висшия интерес на детето пред свързаните с миграцията критерии, приложими за пълнолетните лица.

⁽¹⁵¹⁾ Член 31 от РУУМ. Не всички държави членки прилагат еднакви визови изисквания спрямо гражданите на трети държави. Следователно дадено лице може да влезе в една държава членка без виза, но все пак да се наложи да притежава виза, за да влезе в друга.

⁽¹⁵²⁾ Член 32 от РУУМ.

⁽¹⁵³⁾ Член 33 от РУУМ.

⁽¹⁵⁴⁾ Регламент (ЕС) 2024/1358 на Европейския парламент и на Съвета от 14 май 2024 г. за създаване на системата Евродак за сравняване на биометрични данни с цел ефективно прилагане на регламенти (ЕС) 2024/1351 и (ЕС) 2024/1350 на Европейския парламент и на Съвета и на Директива 2001/55/ЕО на Съвета и установяване на самоличността на незаконно пребиваващи граждани на трета държава и лица без гражданство и относно искания за сравняване с данните в Евродак, отправени от правоприлагащите органи на държавите членки и Европол за целите на правоприлагането, за изменение на регламенти (ЕС) 2018/1240 и (ЕС) 2019/818 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 603/2013 на Европейския парламент и на Съвета. (ОВ L, 2024/1358, 22.5.2024 г.), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>.

⁽¹⁵⁵⁾ Член 23, параграф 1 от РУУМ.

За непридружените деца се прилагат само критериите относно компетентността, свързани със семейството, в глава II от РУУМ „Критерии за определяне на компетентната държава членка“. В съответствие с член 25, параграф 2 от РУУМ, когато кандидатът е непридружено дете, компетентната държава членка е държавата членка, в която законно се намира член на семейството или брат или сестра, освен ако не се докаже, че това не би било във висш интерес на детето.

Когато кандидатът е сключил брак ненавършил пълнолетие и неговият съпруг или съпруга не се намира законно на територията на държавите членки, компетентната държава членка е държавата членка, в която законно се намират **бащата, майката**, друго пълнолетно лице, което отговаря за ненавършилия пълнолетие съгласно правото или в резултат на практиката на тази държава членка, или негов **брат или сестра**, освен ако това не съответства на висшия интерес на детето.

Когато нито един член на семейството или брат/сестра не пребивава законно в държавата, РУУМ позволява отговорността да бъде възложена на държавата членка, в която **роднина** пребивава законно, при условие че при индивидуална проверка се установи, че роднината е в състояние да се грижи за непридруженото дете и че такова прехвърляне е във висш интерес на детето ⁽¹⁵⁶⁾.

Тези разпоредби установяват ясна **йерархия на критериите за отговорност** по отношение на непридружените деца, като гарантират, че целостта на семейството и ВИД остават съображения от първостепенно значение през целия процес на вземане на решение.

Непридружено дете, което няма членове на семейството или роднини в ЕС+, може **да бъде прехвърлено** в първата държава по регистрацията ⁽¹⁵⁷⁾ или преместено в държавата членка по преместване винаги **ако прехвърлянето/преместването е в негов висш интерес**. Въпреки че не е включена в глава II от РУУМ, **ситуацията на зависимост** ⁽¹⁵⁸⁾ (при условията, определени в член 37 от РУУМ) между лице, което подава молба за международна закрила, и неговото дете, брат или сестра, или родител, пребиваващи законно в държава членка, следва да бъде задължителен критерий за отговорност. Освен това РУУМ позволява на държавите членки да прилагат **дискреционните клаузи** ⁽¹⁵⁹⁾ по хуманитарни съображения, по-специално с цел събиране на членове на едно семейство, основаващо се на значими семейни, социални или културни връзки. Когато нито един от критериите за отговорност не е приложим и не се използват нито клаузи за зависимост, нито клаузи за дискреционно право, държавата от ЕС+, в която молбата е била първоначално регистрирана, поема отговорността за разглеждането ѝ.

⁽¹⁵⁶⁾ Член 25, параграф 3 от РУУМ.

⁽¹⁵⁷⁾ Член 25, параграф 5 от РУУМ.

⁽¹⁵⁸⁾ Член 34 от РУУМ.

⁽¹⁵⁹⁾ Член 35 от РУУМ.

Прилагане на ВИД при определянето на компетентността или преместването

Всяко **решение за прехвърляне или преместване** на дете следва да се взема въз основа на **цялостна оценка на доказателствата, подкрепени от висшия интерес на детето**.

Това е важно, тъй като такъв процес може да доведе до три различни резултата:

- Когато има индикации, че член на семейството или роднина се намира в друга държава от ЕС+, органите могат да решат, по семейни съображения, да отправят искане към тази държава от ЕС+ да поеме разглеждането на молбата на детето за международна закрила. Ако бъде прието, детето без придружител ще бъде прехвърлено в държавата от ЕС+, където пребивава членът на семейството или роднината, докато се разглежда молбата му.
- Когато няма член на семейството или роднини в ЕС+, но информацията от Евродак потвърждава, че детето вече е подало молба за убежище в друга държава от ЕС+ или се намира в държава членка, различна от тази, която е посочена като компетентна, органите могат да уведомят тази държава от ЕС+ за **обратно приемане** на детето, **при условие че това е в негов висш интерес**. Ако държавата от ЕС+, в която молбата е била регистрирана за първи път, приеме искането за обратно приемане или не възрази срещу уведомлението в срока, определен в РУУМ, се издава решение за прехвърляне.
- Ако има признаци за наличието на други семейни връзки в друга държава от ЕС+, и ако съществуват хуманитарни съображения, основани на семейни, социални или културни съображения, органите могат да вземат решение да отправят искане към тази държава от ЕС+ да поеме разглеждането на молбата за международна закрила. Това се нарича „**искане съгласно дискреционните клаузи**“, но може да доведе *де факто* до събиране на семейството.
- Ако държавата от ЕС+ е подложена на особен миграционен натиск и може да се възползва от мярката за солидарност при преместване, на детето може да бъде издадено **решение да бъде преместено** ⁽¹⁶⁰⁾ в друга държава членка, която ще разгледа молбата за международна закрила. Ако бъде одобрено, ще бъде издадено решение за прехвърляне.

По отношение на гаранциите, решението трябва да бъде съобщено на детето на език и по начин, които **то може да разбере**, както и в присъствието на **настойник или законен представител**, който да му обясни решенията по-подробно. Следва да им бъде обяснено и правото им на правни средства за защита ⁽¹⁶¹⁾.

⁽¹⁶⁰⁾ Вж. също FRA, *Demoving unaccompanied children: applying good practices to future schemes* (Преместване на непридружени деца: прилагане на добри практики към бъдещи схеми), 2020 г., <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/relocation-unaccompanied-children>.

⁽¹⁶¹⁾ Член 43 от РУУМ.

5.3. Съответни процедурни гаранции в РУУМ

В РУУМ се определят специални разпоредби, свързани с децата. Сред основните елементи са изброените по-долу.

1. Даване на приоритет

Всички процедури, в които участват деца, трябва да бъдат приоритет (¹⁶²). Това важи за всички обмени, запитвания, отговори и решения между държавите от ЕС+ (¹⁶³). Приоритизирането има за цел да се сведе до минимум несигурността, да се предотврати продължителното разделяне и да се намали рискът от вреди. Приоритизирането на случаите, свързани с деца, означава, че всички процедури, свързани с деца, трябва да се разглеждат като спешни както в държавата от ЕС+, в която се намира детето, така и в държавата, в която се намира член на семейството или роднина на детето, или в която детето може да бъде прехвърлено или преместено. Към момента, в който детето подаде молбата си за убежище, както и при всеки друг кандидат, то трябва да е било надлежно информирано за разпоредбите, отнасящи се до събирането на семейството (¹⁶⁴).

2. Крайни срокове за искания, свързани със събиране на семейството

Въпреки че следва да се дава приоритет на всички случаи на деца, с РУУМ се въвежда разпоредба, която защитава непридружените деца от последици, когато държавата от ЕС+ не е в състояние своевременно да изпрати искане за поемане на отговорност или уведомление за обратно приемане. Въпреки че сроковете за изпращане на искане за поемане на отговорност до друга държава от ЕС+ са задължителни, в член 39, параграф 1, алинея 4 се уточнява, че държавата от ЕС+ може по всяко време преди първото решение по същество да продължи процедурата и да поиска от друга държава членка да поеме отговорност за кандидата, дори и след изтичането на определените срокове, **при условие че това е във висш интерес на детето**. Тази дерогация не обхваща сроковете за отговор на искане за поемане на отговорност, които остават уредени в член 40 от РУУМ (¹⁶⁵).

3. Ефективно представителство

Настойниците следва да получават подходящо обучение и да притежават необходимите квалификации, за да са в състояние да гарантират, че ВИД се вземат под внимание по време на процедурите, извършвани съгласно РУУМ. Настойникът трябва да бъде подходящо обучен и включен в цялата процедура за определяне на компетентната държава членка и трябва да има достъп до съдържанието на съответните документи в досието на кандидата. Той трябва да информира непридружения ненавършил пълнолетие за напредъка на процедурите съгласно РУУМ. Настойникът е длъжен също така да подпомага детето без придружител, като му предоставя информация, подходяща

(¹⁶²) Член 23, параграф 1 от РУУМ.

(¹⁶³) Членове 39 и 40 от РУУМ.

(¹⁶⁴) Член 19, параграф 1, буква е) от РУУМ.

(¹⁶⁵) Член 40, параграф 1 и параграф 2 от РУУМ.

за неговата възраст, и да му помага при предоставянето на информация и участието в ОцВИ.

4. Първостепенно значение на висшия интерес на детето

Държавите от ЕС+ винаги трябва да действат в съответствие с ВИД по време на определянето на държавата членка, компетентна за разглеждането на молбата ⁽¹⁶⁶⁾. Прехвърлянето или преместването (включително в друга държава от ЕС+) на непридружени деца може да се осъществи само ако бъде доказано, че това е във висш интерес на детето.

Оценяване на възгледите, безопасността и благосъстоянието на детето при събирането на семейството в рамките на РУУМ

Въпреки че мнението и желанията на детето трябва да бъдат изслушвани и да им се отдава дължимото значение, органите трябва също така да оценят по-широки фактори, засягащи безопасността, закрилата и краткосрочното, средносрочното и дългосрочното благосъстояние и социалното развитие на детето. Те включват:

- качеството и безопасността на условията за полагане на грижи в държавата членка, която се счита за компетентна;
- защита от насилие, експлоатация и пренебрегване;
- емоционална стабилност и непрекъснатост на грижите;
- достъп до образование, здравеопазване и социални услуги.

Принципът на взаимното доверие и неговите граници

Системата за отговорност се основава на принципа на взаимното доверие, което означава, че държавите членки по принцип приемат, че всички участващи държави спазват основните права, осигуряват адекватни условия за приемане и гарантират подходящи защитни мерки за лицата, търсещи международна закрила. Тази презумпция позволява прехвърлянията да се осъществяват без систематична проверка на системата за предоставяне на убежище във всяка държава членка и е от съществено значение за ефективното функциониране на рамката за отговорност.

Органите обаче трябва да подхождат с необходимата грижа и да преценят дали в конкретния случай прехвърлянето би изложило кандидата на реален риск от нарушения на основните права или на условия, несъвместими със специфичните му потребности, особено когато лицето е непридружено дете или се намира в друго положение на уязвимост. Когато са налице достоверни признаци за такива рискове, от държавите членки се изисква да надхвърлят презумпциите и да се уверят, че са налице подходящи гаранции при прехвърлянето и в компетентната държава

⁽¹⁶⁶⁾ Член 23, параграф 1 от РУУМ.

членка⁽¹⁶⁷⁾. Това може да включва търсене на индивидуални гаранции, особено по отношение на условията на приемане, настойничеството, медицинските грижи или нуждите от закрила. Следователно, въпреки че взаимното доверие продължава да бъде отправната точка, то не освобождава органите от задължението им да извършват индивидуална, основана на доказателства и ориентирана към бъдещето оценка. На практика това изисква баланс между ефективността на системата за компетентност и задължението за осигуряване на ниво на закрила, съобразено с уязвимостта на кандидата, като се отдава първостепенно значение на ВИД, когато е целесъобразно. Предаването не следва да се извършва, когато има сериозни основания да се счита, че лицето би претърпяло предвидима вреда, която не може да бъде смекчена в достатъчна степен.

Финансов капацитет, грижа и съображения относно ВИД

При преценката дали даден роднина може да се грижи за дете без придружител⁽¹⁶⁸⁾, способността на роднината да се грижи за детето следва да се оценява цялостно въз основа на широк спектър от фактори, включително способността му да гарантира безопасността на детето от вреда и да задоволява основните му нужди, като същевременно насърчава неговото развитие. Финансовите средства могат да се вземат предвид като **един от няколко съответни елемента**, които се отчитат при оценката на способността за осигуряване на подходящи грижи и подкрепа, но те **не трябва да се разглеждат изолирано**, нито да бъдат определящ фактор при вземането на решения за събиране на семейството. Всъщност отговорността за гарантиране на условията на приемане остава на държавата от ЕС+.

EUAA, Recommendations on Family Reunification in the Dublin Procedure

(Препоръки относно събирането на семейството в рамките на дъблинската процедура), 2023 г., <https://euaa.europa.eu/publications/recommendations-family-reunification-within-dublin-procedure>.

5.3.1. Целта на ОцВИ в контекста на РУУМ

ОцВИ в контекста на РУУМ следва да се съсредоточи върху това да се гарантира, че:

- детето има **ефективен достъп до процедурата за предоставяне на убежище** във възможно най-кратък срок;
- настойникът на детето участва в оценката и подпомага непридруженото дете при предоставянето на информация, свързана с тази оценка;

⁽¹⁶⁷⁾ Вж. решение на Съда от 16 февруари 2017 г. по дело *СК и други/Словения*, C-578/16, ECLI:EU:C:2017:127, точка 65, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62016CJ0578> където Съдът се позовава в голяма степен и на приложимата съдебна практика на Европейския съд по правата на човека. Резюме, достъпно в базата данни на EUAA за съдебна практика, <https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=37>.

⁽¹⁶⁸⁾ Член 25, параграф 3 от РУУМ.

- когато е уместно, търсенето на семейството започва още в началото на процеса и ако член на семейството, брат или сестра или роднина бъде открит в друга държава от ЕС+, детето се информира за възможността да се събере с тях и след това **се събира** с тях възможно най-скоро (освен ако събирането не е в негов най-добър интерес);
- ако в няколко държави от ЕС + бъдат открити повече от един член на семейството, брат или сестра или роднина, **детето се събира с този, който най-добре обслужва висшия интерес на детето;**
- детето се **прехвърля** към отговорната държава от ЕС+ **само ако това е в негов най-добър интерес;**
- детето се **премества** в държава членка **само ако това е във висш негов интерес.**

Основни фактори за оценяване на ВИД съгласно РУУМ

В съответствие с член 23, параграф 4 от РУУМ при оценката трябва да се вземат предвид, наред с другото:

- възможностите за събиране на семейството;
- сигурност и безопасност;
- благосъстояние и социално развитие в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план;
- мнението на детето;
- информация от настойника или подходящо лице, което временно да действа като представител;
- и други относими фактори.

При оценката трябва да се намери баланс между тези елементи, като се отчитат конкретните условия както в молещата, така и в замолената държава членка, в конкретния случай. Описаните фактори не следва да се разглеждат като изчерпателен списък. Възможно е да има и други фактори, които трябва да се вземат предвид. ОцВИ за целите на Регламента „Дъблин III“ следва да включва всички съответни елементи на висшия интерес на детето, като тежестта на всеки от тях зависи от връзката му с останалите.

При преценката коя опция е във висш интерес на детето, а именно

- а) да бъдат прехвърлени в държавата от ЕС+, в която пребивава членът на семейството, братът или сестрата или роднината им,
- б) да бъдат преместени в друга държава от ЕС+ или
- в) да бъдат върнати в държавата от ЕС+, в която за първи път е регистрирана молбата им,

за оценителя е важно да вземе предвид тези фактори в конкретния контекст както на страната на пребиваване, така и на страната на преместване/първо влизане,

когато това е уместно, и да оцени и прецени всички елементи ⁽¹⁶⁹⁾, включително потенциалните рискове, които решението би могло да породи за детето. Тези елементи следва да се оценяват във връзка с индивидуалните и специфичните обстоятелства на детето и не предполагат обща оценка на системите за приемане или закрила на приемащата държава членка, за които се предполага, че зачитат основните права в съответствие с РУУМ. Оценителят трябва да вземе предвид тези фактори и тяхното въздействие върху детето както в краткосрочен план, така и в средносрочен и дългосрочен план по отношение на неговото развитие. Само в случаите, когато конкретни и обосновани признаци сочат, че преместването не би било във висш интерес на детето, то не следва да се осъществи.

В някои случаи решенията относно компетентната държава членка въз основа на критерии, свързани със семейството, които водят до събиране на семейството, могат да бъдат оценени като решения във висш интерес на детето въпреки първоначалното нежелание на детето. Такова нежелание трябва винаги да се приема сериозно и да се оценява от квалифицирани специалисти, особено когато то може да е резултат от преживяни в миналото злоупотреби, пренебрегване или принуда. Примери за това могат да бъдат предишен случай на домашно насилие или заплахи от страна на трафикантите, че ще откажат събирането на семейството.

Когато се оценява компетентността, трябва да участват обучени служители и всички интервюта трябва да се провеждат по подходящ за децата начин. **Трябва да се проучат семейните връзки** и да се събере информация за присъствието на членове на семейството, братя и сестри или роднини, както и за връзките и контактите между тях.

Като част от този процес самоличността на родителите и другите членове на семейството трябва да бъде установена и те да бъдат проследени както в страните от ЕС+, така и в трети държави. След като семейството бъде открито и преди да се организира прехвърлянето, трябва да се прецени дали събирането на семейството наистина е във висш интерес на детето.

Индивидуалното интервю следва да служи като възможност за служителя, работещ по случая, да събере допълнителна относима информация въз основа на информацията, събрана в образеца за издирване на семейството. Това следва да се извършва с участието и сътрудничеството на детето и настойника.

Ако непридруженото дете няма член на семейството, брат или сестра или роднина в държавите от ЕС+, както е определено в РУУМ, следва да се проучат други видове семейни отношения в рамките на държавите от ЕС+.

За да се прецени дали преместването в друга държава от ЕС+ би било във висш интерес на детето, то може да бъде попитано за пътуването му до Европа. Проучва се също така колко време са прекарвали в конкретни държави от ЕС+ и дали съществуват значими връзки, основани на семейни, социални или културни съображения, с някоя

⁽¹⁶⁹⁾ Вж. [Фигура 2. Балансиране на елементите при оценяване на ВИД](#).

от държавите от ЕС+, за да се установи дали дискреционните клаузи са приложими или дали детето би могло да бъде преместено в друга държава от ЕС+. В случая на непридружени ненавършили пълнолетие мнението на детето трябва да бъде изслушано и надлежно взето предвид в рамките на ОцВИ, включително когато детето изрази несъгласие с предложеното преместване.

Примери — Прилагане на принципа за ВИД в контекста на РУУМ

Пример 1 — ОцВИ в случай на събиране на семейството съгласно РУУМ

15-годишно дете без придружител подава молба за убежище. По време на процедурата за определяне на компетентността органите установяват чрез формуляра за издирване на семейството, че леля — която отговаря на условията за роднина по смисъла на член 25, параграф 3 от РУУМ — пребивава законно в друга държава членка. По отношение на непридружените деца в РУУМ се установява йерархия на критериите за отговорност, като се отдава приоритет на членовете на семейството и братята и сестрите (член 25, параграф 2), следвани от роднините, при условие че индивидуалното изследване потвърждава, че роднината може да се грижи за детето (член 25, параграф 3). Когато тези условия са изпълнени, компетентната държава членка е тази, в която пребивава роднината, освен ако не се докаже, че тази компетентност не би била във висш интерес на детето.

- **Компетентният орган** получава формуляра за издирване на семейството и информира детето, по начин, съобразен с възрастта му, за процедурата и възможните резултати.
- На детето се предоставя достъп до **безплатни правни консултации**, включително: а) указания и разяснения относно критериите и процедурите за определяне на компетентната държава членка, както и информация за правата и задълженията на всички етапи от процедурата; и б) указания и съдействие при предоставянето на информация, която може да помогне за определянето на отговорната държава членка.
- Извършва се ОцВИ, за да се определи дали издирването на семейството и евентуалното прехвърляне с цел събиране на семейството с леля е във висш интерес на детето.
- **Органите** оценяват наличието на семейна връзка и установяват, че лелята действително пребивава законно на територията на друга държава членка.
- **Те** оценяват качеството и стабилността на връзката, както и готовността и способността на лелята да осигури грижи и подкрепа.
- Мнението на **детето** се търси активно с подкрепата на **настойника** и му се отдава необходимото значение в зависимост от възрастта и зрелостта.
- Мерките за защита се прилагат с оглед на индивидуалните обстоятелства на детето и конкретната ситуация, свързана с полагането на грижи от страна на лелята, за да се гарантира, че безопасността, благосъстоянието, достъпът до образование и здравни грижи, както и краткосрочното, средносрочното

и дългосрочното развитие на детето ще бъдат осигурени в държавата членка, която се счита за отговорна.

- **Настойникът** участва в целия процес и гарантира, че детето разбира всяка стъпка и получава емоционална подкрепа.
- До вземането на решението детето продължава да получава подкрепа от настойника или от подходящо лице, което временно да действа като негов представител, както и от други специалисти по закрила на детето, като по този начин се гарантира непрекъснат достъп до правата му в молещата държава от ЕС+ и че ВИД остава съображение от първостепенно значение.
- Въз основа на оценката органите стигат до заключението, че събирането на семейството с леля предоставя стабилни грижи и служи на дългосрочното благосъстояние на детето.
- Решението за прехвърляне се взема в съответствие с разпоредбите на РУУМ относно запазването на целостта на семейството.

Прилагане на ВИД: с цел гарантиране, че в решенията за събиране на семейството се отдава приоритет на безопасността, стабилността, емоционалните връзки и дългосрочното развитие на детето, вместо да се разчита единствено на формални връзки със семейството или процедурни съображения.

Пример 2 — Отказ за събиране на семейството след ОцВИ съгласно РУУМ

16-годишно дете без придружител подава молба за убежище. При попълването на формуляра за проследяване на семейството детето изразява желанието си да се събере отново с баща си, който пребивава в друга държава членка. Макар че член 25, параграф 2 от РУУМ установява презумпция, че събирането с родител е във висш интерес на детето, в рамките на ОцВИ органите трябва да преценят дали в конкретния случай има признаци, че такова преместване би изложило детето на риск

- **Компетентният орган** регистрира искането за събиране на семейството и започва ОцВИ.
- Мненията на **детето** са събрани с подкрепата на настойника; детето разказва за преживяния страх в миналото, дължащ се на предишно пренебрегване и излагане на насилие. Но той се надява, че бащата се е променил.
- Органите оценяват качеството на отношенията родител—дете, включително договореностите за полагане на грижи в миналото и емоционалните връзки.
- Информацията от **органите за закрила на детето** сочи, че бащата има ограничена способност да полага грижи за детето; освен това той има криминално досие в приемащата държава членка, а контактите му с детето са били спорадични.
- Въз основа на индивидуалните обстоятелства на бащата и наличната информация от компетентните органи при оценката се разглежда дали държавата членка, определена като отговорна, може да гарантира:
 - безопасно и стабилно място за настаняване на детето,

- ефективни грижи и надзор за пълнолетни лица,
 - достъп до образование и здравеопазване,
 - защита от насилие или пренебрегване, и
 - емоционална стабилност и непрекъснатост на грижите.
- Установено е, че предложеното събиране на семейството би изложило детето на риск от вреда и нестабилност и би нарушило настоящата му благоприятна среда на приемане. Това заключение се основава на индивидуални и обосновани елементи, специфични за детето и предложената схема за събиране на семейството.
 - **Настойникът** участва в целия процес и помага на детето да разбере оценката и резултата от нея.
 - До вземането на решението детето продължава да получава подкрепа от настойника или от подходящо лице, което временно да действа като негов представител, както и от други специалисти по закрила на детето, като по този начин се гарантира непрекъснат достъп до правата му в молещата държава от ЕС+ и че ВИД остава съображение от първостепенно значение.
 - Искането за събиране на семейството е отхвърлено с надлежно мотивирано решение в писмена форма и с изрично позоваване на ОцВИ. Препоръчва се възстановяване на контакта между детето и баща му, като на настойника се изисква да осигури подходящо проследяване на ситуацията.

Прилагане на ВИД: с цел определяне, че висшият интерес на детето се състои в защита от вреда, стабилна и подходяща грижа, емоционално благосъстояние, непрекъснатост на подкрепата и достъп до основни услуги. Тези съображения надделяват над формалното съществуване на семейна връзка съгласно РУУМ.

6. Висш интерес на детето при приемане

Удовлетворяването на нуждите на децата е от решаващо значение за тяхното психосоциално благосъстояние, особено в ситуации, когато те са засегнати от принудителна миграция.

Ето защо е от основно значение децата да бъдат настанени в условия, които отговарят на техните нужди и подпомагат цялостното им развитие. Органите следва внимателно да планират разпределението и да вземат предвид няколко фактора, по-специално целостта на семейството и пълния достъп до здравеопазване и образование, в съответствие с ВИД.

Освен това грижата и подкрепата за непридружени деца в рамките на местната общност са от първостепенно значение, тъй като децата, пристигащи в Европа, често се сблъскват с редица неблагоприятни предизвикателства и обстоятелства ⁽¹⁷⁰⁾.

За да се насърчи стабилността, промените в мястото на пребиваване на всяко дете следва да бъдат по-скоро изключение, отколкото правило, освен ако не е във ВИД. Стабилното местожителство и ежедневните навици помагат на детето, особено ако е без придружител, да изгради доверие към лицата, които се грижат за него, настойника, законните представители и координаторите по случая, като по този начин се създава среда, в която то се чувства в безопасност да сподели деликатни или травматични преживявания по време на интервюто за предоставяне на убежище, когато това е приложимо. Освен това познатите навици помагат на децата да си възвърнат усещането за нормалност, предвидимост и контрол върху живота си — ключови елементи за емоционалната сигурност и психологическата устойчивост.

6.1. В ДУП (2024 г.) се разглежда въпросът за висшия интерес на детето

В ДУП (2024 г.) се определят стандарти за приемане на кандидати за международна закрила с цел хармонизиране на условията на приемане в целия ЕС+ и гарантиране, че всички държави от ЕС+ осигуряват подходящи условия на живот за лицата, търсещи международна закрила. Като оставя на държавите членки гъвкавост при определянето на начина на прилагане на тези стандарти, директивата засилва гаранциите за кандидатите със специфични потребности за приемане, включително децата. В него изрично се изисква да се вземат предвид както специалните потребности за приемане,

⁽¹⁷⁰⁾ Вж. раздел „Непридружени деца“ в EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II (Насоки относно психичното здраве и благосъстоянието на кандидатите за международна закрила: Част II)*, 2024 г., вж. бележка под линия 84, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>.

така и ВИД, когато се гарантира подходящ стандарт на живот в съответствие с правото на Съюза, включително Хартата на ЕС, и международните задължения ⁽¹⁷¹⁾.

Що се отнася до кандидатите със специални нужди при приемането, държавите членки трябва да гарантират, че след ранното им идентифициране и оценка техните индивидуални нужди при приемането се удовлетворяват непрекъснато през целия период на процедурата от специализиран персонал ⁽¹⁷²⁾.

Конвенцията за правата на детето (2024 г.) отново подчертава, че ВИД трябва да бъде съображение от първостепенно значение за държавите членки при прилагането на техните разпоредби ⁽¹⁷³⁾ и припомня задължението да се осигури стандарт на живот, който е подходящ за физическото, умственото, духовното, моралното и социалното развитие на детето ⁽¹⁷⁴⁾. Това означава, че решенията, засягащи детето — като мястото на пребиваване и условията на живот, безопасността, здравните грижи, образованието и семейният живот — трябва да се разглеждат през призмата на висшия интерес на детето, като се обръща внимание както на неотложните нужди от закрила, така и на дългосрочното му развитие. Директивата също така укрепва защитата на децата при приемане, като изисква лицата, работещи с деца, да преминават през цялостни проверки и да получават първоначално и продължаващо обучение относно правата, нуждите и стандартите за защита на децата, както и спазването на правилата за поверителност ⁽¹⁷⁵⁾.

При оценяването на висшия интерес на детето в директивата се изтъкват четири ключови фактора ⁽¹⁷⁶⁾:

- **целостта на семейството и възможностите за събиране на семейството**, наред със задължението за запазване на целостта на семейството ⁽¹⁷⁷⁾;
- **благосъстоянието и социалното развитие**, включително средата, в която живее детето, и необходимостта от стабилност и **непрекъснатост на грижите**;
- **безопасност и сигурност**, особено когато съществува риск от насилие, злоупотреба или експлоатация (включително трафик);
- **мнението на детето**, в съответствие с неговата възраст и степен на зрелост.

6.2. Прилагане на ВИД в процеса на приемане

В ДУП (2024 г.) се изисква от държавите членки да гарантират, че децата получават безопасно и подходящо настаняване и необходимите услуги за подкрепа ⁽¹⁷⁸⁾. На практика това включва не само подходящо жилищно настаняване, но и ефективен

⁽¹⁷¹⁾ Съображение 62 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁷²⁾ Член 25 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁷³⁾ Съображение 38 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁷⁴⁾ Член 26, параграф 1 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁷⁵⁾ Член 26, параграф 6 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁷⁶⁾ Член 26, параграф 2 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁷⁷⁾ Съображение 38 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁷⁸⁾ Съображение 41 от ДУП (2024 г.).

достъп до здравни грижи, образование и информация, предоставяни по начин, подходящ за възрастта, както и развлекателни дейности. В директивата се възприема проактивен подход: системите за приемане следва не само да „приемат“ деца, но и активно да подкрепят тяхното благосъстояние и развитие. Условието за приемане трябва да бъдат съобразени със ситуацията и нуждите на детето, като се обръща особено внимание на безопасността (включително защитата от сексуално и основано на пола насилие) и на физическата и емоционалната грижа, като същевременно се осигуряват възможности за учене, игра, социално участие и развитие ⁽¹⁷⁹⁾.

Стабилността в настаняването и настаняването е друг важен момент, който трябва да се има предвид при прилагането на ВИД. Възможно е детето да е установило социални връзки или да е започнало училище, обучителни дейности или работа, като всичко това допринася положително за по-нататъшната му интеграция и за реализирането на възможности за образование и заетост.

Внезапната промяна в условията на настаняване, която често е свързана с преместване, създава риск детето да бъде принудено да започне отначало и може да забави или затрудни процеса на интеграция.

Поради това се препоръчва да се осигури гъвкавост в рамките на обектите за настаняване, например като се запази определен брой стаи в обекта за млади кандидати, които току-що са навършили пълнолетие ⁽¹⁸⁰⁾. Препоръчително е окончателното решение за настаняването да се обсъди с кандидата и неговия настойник преди евентуално прехвърляне, като се вземат предвид личните му обстоятелства.

Когато държава членка предоставя жилище на семейства, тя трябва да предприеме подходящи мерки, като поиска съгласието на кандидата за да запази във възможно най-голяма степен целостта на семейството за членовете на семейството, намиращи се на нейна територия ⁽¹⁸¹⁾.

Дори когато националните системи предвиждат възможността за намаляване или отнемане на възможността за ползване на материалните условия на приемане при определени обстоятелства, държавите членки трябва винаги да гарантират стандарт на живот, който е съобразен с кандидатите със специални потребности за приемане и ВИД ⁽¹⁸²⁾.

⁽¹⁷⁹⁾ Съображение 39 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁸⁰⁾ Вж. EUAA, *Mapping Report on Transitioning into Adulthood: Improving the transition experience for applicants for international protection* (Подобряване на преходния опит на кандидатите за международна закрила), февруари 2026 г. <https://www.euaa.europa.eu/publications/mapping-report-transitioning-adulthood>

⁽¹⁸¹⁾ Член 14 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁸²⁾ Тези обстоятелства могат да включват случаи, в които кандидатът не сътрудничи на компетентните органи, не спазва установените процедурни изисквания, нарушил е сериозно или нееднократно правилника на центъра за настаняване или е имал поведение с прояви на насилие или на заплаха в центъра за настаняване. (съображение 62 от ДУП (2024 г.).

В компоненти 9 и 10 от Общия план за изпълнение на Европейската комисия по отношение на Пакта за миграцията и убежището ⁽¹⁸³⁾ се подчертава значението на засиления мониторинг на основните права с цел осигуряване на ефективни процедури, като същевременно се защитава човешкото достойнство и се гарантира истинско и ефективно право на убежище, включително за най-уязвимите групи, като например децата, но също така и усилията на държавите членки за интеграция и приобщаване на тази група от населението.

В ДУП (2024 г.) се прави препратка и към Съобщението на Комисията относно защитата на децата в миграционен контекст ⁽¹⁸⁴⁾, в което се подчертава, че децата са изложени на по-големи рискове, когато пътуват без придружител или споделят пренаселени помещения с пълнолетни лица, с които нямат родствена връзка. В съобщението се подчертава необходимостта от ясни протоколи за предотвратяване на изчезването на деца и за реагиране в такива случаи, включително незабавно подаване на сигнал в полицията. Защитата на децата в миграционен контекст е основно задължение, заложено в ценностите и правото на ЕС, включително в Хартата на ЕС и международните стандарти за правата на детето.

Накрая, при настаняването на дете в жилище органите следва да преценят фактори като целостта на семейството, езиковите и комуникационните нужди, наличието на училища, възрастта и зрелостта, уврежданията или ограниченията, както и медицинските изисквания (например близостта до място за лечение на хронично заболяване). Целта е да се подпомогнат приспособяването, безопасността и непрекъснатостта на грижите.

6.2.1. Жилищно настаняване, здравеопазване и образование

Принципите за **ВИД** и на единството на семейството следва да ръководят **жилищното настаняване** за деца ⁽¹⁸⁵⁾. Когато това е в най-добрия им интерес и те дадат съгласието си, детето следва да бъде настанено заедно с родителите си, с пълнолетното лице, което носи отговорност за него, или с несклучилите брак и ненавършили пълнолетие братя или сестри ⁽¹⁸⁶⁾.

Съоръженията трябва да бъдат адаптирани към нуждите на децата и да подкрепят както физическите, така и емоционалните грижи. Децата следва да имат достъп **до дейности на открито и подходящи за възрастта им** дейности за отдих, игри и развлечения ⁽¹⁸⁷⁾. Когато децата са настанени в смесени центрове заедно с пълнолетни лица, са необходими допълнителни предпазни мерки, включително безопасни пространства и подходящи санитарни условия за защита на децата и майките ⁽¹⁸⁸⁾.

⁽¹⁸³⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Общ план за изпълнение на Пакта за миграцията и убежището, (COM(2024) 251 final), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2024:251:FIN>.

⁽¹⁸⁴⁾ Европейска комисия, „Закрилата на децата мигранти“, вж. бележка под линия 5.

⁽¹⁸⁵⁾ Съображение 35 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁸⁶⁾ Член 7, параграф 3, член 14 и член 26, параграф 5 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁸⁷⁾ Член 26, параграф 3 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁸⁸⁾ Съображение 41 и член 20, параграф 5 от ДУП (2024 г.).

Децата трябва да получават същия вид здравни грижи като тези, предоставяни на децата, които са граждани на съответната държава ⁽¹⁸⁹⁾. За децата, които са преживели насилие, пренебрегване, експлоатация, изтезания или въоръжен конфликт, държавите членки трябва да осигурят навременен достъп до услуги за рехабилитация, подходящи грижи за психичното здраве и квалифицирано психологическо консултиране. За целта е необходимо да има подходящи тесни специалисти, за да може подкрепата да бъде ефективна и съобразена с индивидуалните нужди ⁽¹⁹⁰⁾.

Здравето и благосъстоянието на децата са многопластови и трябва да се разглеждат цялостно, като се включват емоционалното благосъстояние, социалното участие и чувството за принадлежност, както и развитието на умения и функционални способности. Това подчертава значението на образованието, взаимодействието с връстници и пространствата, пригодени за деца ⁽¹⁹¹⁾.

В ДУП (2024 г.) също се подчертава **правото на детето на образование**, заложено в Конвенцията за правата на детето. Образованието на децата в рамките на системата за приемане следва да бъде:

- се предоставят при същите условия, както за гражданите на съответната държава членка;
- на равна нога с тези на собствените граждани на държавата членка;
- с качество, равностойно на това, което се предоставя на собствените граждани на държавата членка;
- непрекъснато (до изпълнението на мярка за експулсиране, ако е приложимо) ⁽¹⁹²⁾.

Достъпът на децата до образование трябва да отговаря на изложените по-долу разпоредби.

- Предоставя се във възможно най-кратък срок и не по-късно от два месеца от датата, на която е подадена молбата за международна закрила.
- Да се осигурява в рамките на системата за общо образование. Като временна мярка и за срок от най-много един месец държавите членки могат да осигурят образование извън системата на общото образование, когато достъпът до тази система не е възможен незабавно поради специфичните обстоятелства в съответната държава членка или поради конкретната ситуация на детето ⁽¹⁹³⁾.
- Предлагане на подготвителни часове, включително езикови курсове, когато е необходимо да се улесни достъпът на децата до общата образователна система и участието им в нея ⁽¹⁹⁴⁾.
- Включване на достъп до учебни материали ⁽¹⁹⁵⁾.

⁽¹⁸⁹⁾ Член 22, параграф 2 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁹⁰⁾ Член 26, параграф 4 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁹¹⁾ Вж. раздел „Непридружени деца“ в ЕУАА, [Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II \(Насоки относно психичното здраве и благосъстоянието на кандидатите за международна закрила: Част II\)](#), 2024 г., вж. бележка под линия [84](#).

⁽¹⁹²⁾ Съображение 48 и член 16, параграф 1 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁹³⁾ Член 16, параграфи 2 и 3 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁹⁴⁾ Член 16, параграф 2 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁹⁵⁾ Член 26, параграф 3 от ДУП (2024 г.).

6.3. Допълнителни мерки за защита на непридружените деца в приемните центрове

ВИД на територията на ЕС се гарантира от органите, с подкрепата на настойника, който представлява детето и го подпомага, и — когато е целесъобразно — може също така да действа от негово име ⁽¹⁹⁶⁾.

В съответствие с други инструменти на Пакта ⁽¹⁹⁷⁾ в ДУП (2024 г.) се посочва, че когато непридружено дете подаде молба за международна закрила, от държавите членки се изисква да определят подходящо лице, което да действа временно като представител на ненавършилото пълнолетие лице ⁽¹⁹⁸⁾ до назначаването на настойник/попечител. Това лице може да бъде служител на център за настаняване, на заведение за грижи за деца, на социални служби или на друга съответна организация, определена да изпълнява задачите на представител ⁽¹⁹⁹⁾, ако отговаря на изискванията, обяснени по-долу.

Детето също трябва да бъде уведомено, че е назначено такова лице, а подходящият кандидат, който временно ще изпълнява функциите на представител, трябва да бъде информиран за съответните факти, свързани с детето ⁽²⁰⁰⁾.

Настойникът трябва да бъде назначен в рамките на 15 работни дни, като при изключителни обстоятелства е възможно 10-дневно забавяне ⁽²⁰¹⁾. Подходящият кандидат за временно изпълняване на функциите на представител и на настойник може да бъде едно и също лице ⁽²⁰²⁾.

Подходящото лице, което временно да действа като представител, трябва да спазва същите критерии и условия, установени в ДУП (2024 г.) за постоянния настойник, а именно:

- да бъде физическо лице, независимо от факта, че дадена организация може да е била официално определена ⁽²⁰³⁾;
- да не е регистрирано като извършител на престъпления или на други правонарушения против деца или престъпления, които пораждат сериозни съмнения относно способността му да поемат отговорна роля по отношение на ненавършили пълнолетие ⁽²⁰⁴⁾;
- да притежава необходимите умения и експертен опит — включително във връзка с отношението и специалните потребности на ненавършилите пълнолетие — да

⁽¹⁹⁶⁾ Съображение 43 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁹⁷⁾ Член 23, параграф 2 от РППУ.

⁽¹⁹⁸⁾ Член 27, параграф 1 от ДУП (2024 г.).

⁽¹⁹⁹⁾ Съображение 45 от ДУП (2024 г.).

⁽²⁰⁰⁾ Член 27, параграф 2 от ДУП (2024 г.).

⁽²⁰¹⁾ Член 27, параграф 1 от ДУП (2024 г.).

⁽²⁰²⁾ Съображение 25 от Регламента относно скрининга.

⁽²⁰³⁾ Член 27, параграфи 3 и 7 от ДУП (2024 г.).

⁽²⁰⁴⁾ Член 26, параграф 6 от ДУП (2024 г.).

представлява, да подпомага и да действа от името на непридруженото дете, с цел гарантиране на висшия му интерес и общото му благосъстояние⁽²⁰⁵⁾;

- да получава първоначално и продължаващо подходящо обучение относно правата и нуждите на ненавършилите пълнолетие, включително тези, свързани с всички приложими стандарти за закрила на детето⁽²⁰⁶⁾;
- да може да изпълнява ефективно своите задачи⁽²⁰⁷⁾, което изисква да му бъде възложен пропорционален и ограничен брой непридружени деца (до 30 при нормални обстоятелства⁽²⁰⁸⁾), като този брой се увеличава до 50 в случай на непропорционален брой молби, подадени от непридружени деца⁽²⁰⁹⁾;
- са обвързани с правилата за поверителност⁽²¹⁰⁾;
- да няма конфликт на интереси с интересите на определеното дете⁽²¹¹⁾.

Като подкрепя, представлява и действа от името на детето и в съответствие с националното законодателство, настойникът (или подходящо лице, което временно да действа като представител) гарантира, че детето може да се възползва от правата, на които има право, което от своя страна осигурява спазването на принципа „най-доброто за детето“⁽²¹²⁾.

Настойникът (или подходящото лице, което временно изпълнява функциите на представител) е длъжен също така⁽²¹³⁾:

- да присъства, когато на детето е предоставена информация (не по-късно от 3 дни от подаването на молбата) относно условията на приемане, организациите/групите, които предоставят правна помощ и представителство, организациите, които може да са в състояние да помогнат или да информират детето за наличните условия на приемане, включително медицинските грижи⁽²¹⁴⁾, така че да може да обясни информацията, предоставена на непридружения ненавършил пълнолетие⁽²¹⁵⁾;
- да осъществява връзка с компетентните органи, за да се гарантира незабавен достъп на непридружения ненавършил пълнолетие до подходящи материални условия на приемане и медицински грижи⁽²¹⁶⁾;

⁽²⁰⁵⁾ Член 2, параграф 13 от ДУП (2024 г.).

⁽²⁰⁶⁾ Член 26, параграф 6 от ДУП (2024 г.).

⁽²⁰⁷⁾ Вж. също Съветът на Европа, *Препоръка CM/Rec(2019)11 на Комитета на министрите към държавите членки относно ефективното настойничество за непридружени и разделени от семействата си деца в контекста на миграцията*, 2019 г., <https://rm.coe.int/0900001680993db7>, в която се подчертава, че на настойниците следва да се възлагат управляем брой случаи, за да се гарантира ефективно зачитането на висшия интерес на детето.

⁽²⁰⁸⁾ Член 27, параграф 7 от ДУП (2024 г.).

⁽²⁰⁹⁾ Член 27, параграф 1 от ДУП (2024 г.).

⁽²¹⁰⁾ Член 26, параграф 6 от ДУП (2024 г.).

⁽²¹¹⁾ Член 27, параграфи 2 и 6 от ДУП (2024 г.).

⁽²¹²⁾ Съображение 43 от ДУП (2024 г.).

⁽²¹³⁾ За повече информация вж. предстоящата актуализирана версия на *Наръчника за настойничеството на FRA* (актуалният текст е достъпен на адрес <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/guardianship-systems-children-deprived-parental-care-european-union-summary>).

⁽²¹⁴⁾ Член 5, параграф 2 от ДУП (2024 г.).

⁽²¹⁵⁾ Съображение 43 от ДУП (2024 г.).

⁽²¹⁶⁾ Съображение 43 от ДУП (2024 г.).

- да допринася за установяването на специалните нужди на детето по отношение на приемането му в рамките на индивидуалната оценка на специалните нужди, извършвана от държавата членка ⁽²¹⁷⁾.

Освен това в Конвенцията за правата на детето (2024 г.) се посочва, че при настаняването на детето без придружител трябва да се съблюдават неговите най-добри интереси ⁽²¹⁸⁾. Непридруженият ненавършил пълнолетие може да бъде настанен с пълнолетен роднина, с приемно семейство, в центрове за настаняване, специализирани в услугите за деца, или в други места за настаняване, съобразени с нуждите на детето. Възможни са извънредни ситуации, когато непридружени деца на възраст над 16 години се настаняват в центрове за настаняване на пълнолетни лица ⁽²¹⁹⁾. Като се имат предвид високите рискове за настаняването на деца в помещения за пълнолетни лица, в случай на такова решение органите трябва да извършат задълбочена оценка, преди да вземат решение за настаняването, да стигнат до заключението, че то действително няма да се отрази отрицателно на благосъстоянието на детето и ще гарантира висшия му интерес.

Промените в мястото на пребиваване следва да бъдат сведени до минимум ⁽²²⁰⁾ в съответствие с принципите на стабилност и непрекъснатост на грижите ⁽²²¹⁾. Настояникът трябва да участва във всички решения за настаняване и пренастаняване, включително и при вземането на решение за настаняване на братята и сестрите заедно, когато това е във висш интерес на детето. Настояниците подлежат на надзор и редовни проверки ⁽²²²⁾, а децата имат право да подадат жалби, когато представителството е недостатъчно ⁽²²³⁾. Смяната на настояниците следва да остане ограничена, но трябва да се извършва, когато е необходимо, особено ако задачите не се изпълняват правилно ⁽²²⁴⁾.

Примери — Прилагане на принципа за ВИД в процеса на приемане

Пример 1 — Алтернативни форми на образование до започването на обучение в общообразователна школа

13-годишно дете, което живее в приемен център, не може веднага да се запише в системата на общото образование поради значителни пропуски в образованието и ограничени познания по езика на приемащата страна.

- Органите по приемането и образованието оценяват образованието и потребностите от обучение на детето.

⁽²¹⁷⁾ Член 25, параграф 1 от ДУП (2024 г.).

⁽²¹⁸⁾ Съображение 35 от ДУП (2024 г.).

⁽²¹⁹⁾ Член 27, параграф 9 от ДУП (2024 г.).

⁽²²⁰⁾ Член 27, параграф 9 от ДУП (2024 г.).

⁽²²¹⁾ Член 26, параграф 2 от ДУП (2024 г.).

⁽²²²⁾ Член 27, параграф 8 от ДУП (2024 г.).

⁽²²³⁾ Член 27, параграф 8 от ДУП (2024 г.).

⁽²²⁴⁾ Член 27, параграф 6 от ДУП (2024 г.).

- Въвеждат се временни алтернативни образователни мерки, включително подготвителни курсове и езикова подкрепа за максимален период от един месец.
- Когато е целесъобразно, се предлагат ускорени програми за обучение или преходни програми за преодоляване на пропуските в образованието на детето, които могат да продължат и след първоначалния едномесечен период. Във всеки случай записването в системата за общо образование се осигурява не по-късно от един месец след пристигането, успоредно с продължаващите мерки за подкрепа. На детето се предоставят учебни материали и му се оказва подкрепа да участва в образователни дейности, подходящи за неговата възраст.
- Напредъкът се проследява редовно с цел детето да бъде интегрирано в системата на общото образование възможно най-скоро.

Прилагане на принципа за ВИД: с цел осигуряване на непрекъснатост на обучението, подпомагане на когнитивното и социалното развитие на детето и предотвратяване на дългосрочното изключване от образователния процес, като същевременно се улеснява навременната интеграция в общообразователната система.

Пример 2 — Участие на настойника в промяната на мястото на настаняване на детето

16-годишно дете без придружител живее в приемен център от няколко месеца. Органите обмислят преместването на детето в друг център поради ограничения в капацитета.

- Преди да бъде взето решение, с настойника се провеждат консултации и той се включва в оценката.
- Мненията на детето се изслушват по начин, съобразен с възрастта му, и им се отдава дължимото значение.
- Оценява се потенциалното въздействие на преместването върху благосъстоянието, образованието, здравеопазването и съществуващите мрежи за подкрепа на детето.
- Установено е, че детето посещава училище и получава психосоциална подкрепа в близост до настоящия център.
- Органите стигат до заключението, че преместването би нарушило стабилността на детето и непрекъснатостта на грижите за него.
- Детето остава в настоящото място за настаняване, като се проучват алтернативни решения за настаняване.

Прилагане на ВИД: с цел отдаване на приоритет на стабилността, непрекъснатостта на грижите и емоционалното благосъстояние на детето пред административното удобство, като се гарантира, че решенията, засягащи условията на приемане, подкрепят дългосрочното развитие на детето.

В своето съобщение „Закрилата на децата мигранти“⁽²²⁵⁾, Европейската комисия също така приканва държавите членки да:

- осигуряват извършването на индивидуални оценки на уязвимостта и потребностите на децата още при пристигането им, при които се отчитат аспектите, свързани с пола и възрастта, и вземането на тези оценки предвид при всички последващи процедури;
- гарантират, че всички деца имат своевременен достъп до здравни грижи (включително превантивни грижи) и психосоциална подкрепа, както и до приобщаващо формално образование, независимо от статута на детето и/или на неговите родители;
- осигуряват предоставянето на алтернативи за грижи за непридружени деца, включително приемни грижи/грижи от семеен тип;
- интегрират политиките за закрила на децата във всички приемни центрове, в които са настанени деца, включително чрез назначаването на лице, отговарящо за закрилата на децата;
- осигурят приложими алтернативи на административното задържане на деца мигранти и достъп до тях, както и съответния мониторинг;
- осигурят внедряването на подходяща и ефективна система за мониторинг на приема на деца мигранти.

EUAA, Operational Standards and Indicators on Reception including Vulnerability-related Aspects (Оперативни стандарти и показатели относно приемането, включително аспекти, свързани с уязвимостта), март 2026 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/operational-standards-indicators-reception-including-vulnerability-aspects>.

6.4. Задържане и алтернативи на задържането

Според доклада на EUAA относно убежището за 2025 г.⁽²²⁶⁾ задържането на деца продължава да буди сериозна загриженост в държавите от ЕС+. Законодателството на ЕС ясно постановява, че по правило децата, които са на възраст , **не трябва да бъдат задържани**⁽²²⁷⁾. Задържането на деца е допустимо само когато е преценено, че то е в

⁽²²⁵⁾ Европейска комисия, „Закрилата на децата мигранти“, вж. бележка под линия 5.

⁽²²⁶⁾ EUAA Доклад на за убежището за 2025 г.: Кратко изложение, юни 2025 г., <https://www.euaa.europa.eu/publications/asylum-report-2025-executive-summary>.

⁽²²⁷⁾ Налице е широк международен консенсус (напр. в Комитета по правата на детето, Комитета за защита на правата на всички работници мигранти и членовете на техните семейства и в работната група на ООН по произволното задържане) относно факта, че децата не следва да бъдат задържани за цели, свързани с имиграцията, независимо от техния правен/миграционен статут или този на техните родители, и че задържането никога не е в техния висш интерес. Вредните последици от задържането върху децата са добре документирани и безспорни. Независимо от продължителността и условията, при които децата са задържани, задържането може да има дълбоко и отрицателно въздействие върху здравето и развитието на детето.

техен висш интерес и като **крайна мярка**, при изключителни обстоятелства, за възможно най-кратък срок и когато други по-леки принудителни алтернативни мерки не могат да бъдат приложени ефективно ⁽²²⁸⁾.

Освен това в ДУП (2024 г.) се подчертава необходимостта държавите членки да вземат предвид насоките на Комитета на ООН по правата на детето при разглеждането на ситуации, свързани с деца ⁽²²⁹⁾. Правната рамка подчертава, че децата трябва винаги да бъдат настанявани в **подходящи за тях условия**, за предпочитане чрез **мерки, които не включват лишаване от свобода и са ориентирани към общността**. Държавите членки са длъжни да гарантират, че за децата, включително за непридружените деца и за семействата с деца **(), е налице и е достъпна широка гама от ефективни и достъпни алтернативи на задържането** ⁽²³⁰⁾.

Когато се налага задържане, **предпочитаният подход е цялото семейство да бъде настанено заедно**, като същевременно се гарантира, че всички предпазни мерки, предвидени в ДУП (2024 г.), се спазват изцяло както по отношение на детето, така и по отношение на членовете на неговото семейство. **Когато съвместното настаняване не е възможно** и не могат да се приложат алтернативи на задържането за семейството, **трябва да се осигури редовен и пълноценен контакт между задържания член на семейството и детето**, включително чрез редовни посещения извън местата за задържане.

Всяко лишаване от свобода на деца, независимо дали чрез съвместно настаняване или по друг начин, трябва да се прилага **само като крайна мярка**, за **възможно най-кратък срок** и при стриктно спазване на **висшия интерес на детето**.

Когато се прилага задържане, непридружените деца трябва да бъдат настанени в специално пригодени за деца центрове, отделени от пълнолетните лица и разполагащи с квалифициран персонал, способен да защитава правата на децата и да отговаря на техните специфични нужди ⁽²³¹⁾. Всички гаранции, приложими за задържаните търсещи убежище лица и за децата в затвора, се прилагат в същата степен и за непридружените деца ⁽²³²⁾.

Ако тези гаранции не могат да бъдат осигурени в условията на задържане, децата не трябва да бъдат задържани или трябва **незабавно да бъдат освободени** и настанени в подходящо жилище.

⁽²²⁸⁾ Съображение 40 и член 13, параграф 2 от ДУП (2024 г.).

⁽²²⁹⁾ В съображение 40 от ДУП (2024 г.) се посочва, че „[...] държавите членки следва да вземат предвид Декларацията от Ню Йорк за бежанците и мигрантите от 19 септември 2016 г., съответните меродавни указания на органа на Организацията на обединените нации за наблюдение на договорите във връзка с Конвенцията на ООН за правата на детето от 1989 г., както и съответната съдебна практика.“

⁽²³⁰⁾ Съображение 40 от ДУП (2024 г.).

⁽²³¹⁾ Член 13, параграф 3 от ДУП (2024 г.).

⁽²³²⁾ Член 12 и член 13 от ДУП (2024 г.), а именно: възможно най-кратък срок на престой, липса на затворнически помещения, достъп до открито пространство, специално внимание към тяхното физическо и психическо здраве, право на образование, подходящи за възрастта им развлекателни дейности, разделяне на мъжете и жените, възможност за срещи с представители на ВКБООН, членове на семейството, правни съветници и неправителствени организации при спазване на правото на личен живот, ефективен достъп до правни средства за защита.

Ролята на оценката на висшия интерес, необходимостта и пропорционалността

Всяко решение относно задържането на дете трябва да се основава на индивидуална ОцВИ. ОцВИ не замества правните критерии за необходимост и пропорционалност, а ги допълва и обогатява, като гарантира, че благосъстоянието на детето е съображение от първостепенно значение при преценката дали задържането е законно и оправдано в конкретния случай.

Проверката за необходимост изисква органите да преценят дали задържането е абсолютно наложително и дали планираните цели не могат да бъдат постигнати с помощта на по-малко ограничителни мерки. Органите трябва да установят, че не съществуват приложими алтернативи — като настаняване в общностна среда или други решения, които не включват лишаване от свобода.

Проверката за пропорционалност изисква да се направи оценка дали вредата, причинена от задържането, надделява над потенциалните ползи. Това включва оценка на вероятното въздействие на задържането върху физическото здраве, психическото благосъстояние, емоционалното развитие и цялостното благосъстояние на детето. Когато едни и същи цели могат да бъдат постигнати чрез по-малко вредни средства, задържането не може да се счита за пропорционално и следва да се избягва.

EUAA, Насоки относно алтернативите на задържането, 2024 г. <https://www.euaa.europa.eu/publications/guidelines-alternatives-detention>

Ръководството съдържа насоки за определяне, въвеждане, вземане на решение, изпълнение, съдебен контрол и прекратяване на алтернативи на задържането, със специфични съображения по отношение на приложимостта им в контекста на **процедура на границата**.

Разпоредбите, уреждащи разпределянето на кандидатите в даден географски район и ограниченията на свободата на движение, са предвидени в членове 8 и 9 от ДУП (2024 г.). Тези разпоредби **не** са пряко свързани със задържането. По-скоро в тях е описан начин, чрез който държавите членки могат да управляват своите системи за приемане. Въпреки че на практика може да има известно припокриване между алтернативите на задържането и ограниченията на свободата на движение съгласно член 9 от ДУП (2024 г.), основните критерии, които трябва да се вземат предвид, са **алтернативите на задържането да се прилагат само ако е налице законно основание за задържане** (вж. Насока 1).

Ограниченията на свободата на движение съгласно член 9 от ДУП (2024 г.) са **автономни мерки**, а не алтернативи на задържането. Въпреки че не е необходимо основание за задържането, все пак се **изисква** да има **индивидуално решение** при прилагане на ограничения на свободата на движение.

Не забравяйте

Преди да пристъпят към задържане на дете, органите **трябва винаги да** следват структуриран и основан на правата процес на оценка, като извършват посочените по-долу стъпки.

- **Проверка на наличието на законни основания за задържане** ⁽²³³⁾ в съответствие с приложимите правни стандарти.
- **Приоритетна оценка на всички алтернативи, които не включват лишаване от свобода** (например настаняване в общността, събиране на семейството, приемна грижа, специално определени приемни центрове). Ако алтернативите представляват приемливо решение, **не** следва да се прибягва до задържане.
- Уверете се, че задържането се използва единствено като **крайна мярка**. **Преценка дали задържането действително е необходимо** или могат да се използват по-малко ограничителни алтернативи (напр. настаняване в родна среда, приемна грижа, настойничество) и дали задържането би причинило вреда, която надхвърля предвидените ползи. Когато се прилагат алтернативни мерки, те също трябва да бъдат необходими и съразмерни и да отчитат въздействието на съвкупността от мерки върху детето.
- В случаите, когато се прилага мярка за задържане, тя трябва да бъде **строго необходима, пропорционална** и с възможно най-кратка продължителност, като същевременно се гарантира благосъстоянието на детето.
- **Определяне на рисковете**, като трафик, насилие, експлоатация, увреждания, сериозни проблеми с психичното здраве и самонараняване, които ще изискват допълнително внимание и подкрепа.
- **Идентифициране на медицински състояния, проблеми, свързани с психичното здраве**, безпокойство, свързано с травмите, и гарантиране на достъп до грижи за психичното здраве, подкрепа при травми и медицински услуги.
- **Оценяване на вида на настаняването**, пренаселеността, хигиената, достъпността, както и дали обектът е пригоден за деца, дали има отделни помещения за деца и пълнолетни лица, разделени по пол, и дали персоналът се състои от обучени специалисти.
- **Следва да се гарантира, че детето има настойник**, законен представител и **достъп до информация** за неговите права.
- Редовно **преразглеждане на необходимостта от продължаване на задържането или от алтернатива на задържането** и документиране на последиците от това. Продължаване на оценката на прилагането на **възможни алтернативи на задържането**. Особено когато бъдат установени уязвимости

⁽²³³⁾ По отношение на децата може да се наложи задържане: а) в случай на придружени ненавършили пълнолетие, когато е задържан родителят на ненавършилия пълнолетие или лицето, което в действителност полага грижи за него; или б) в случай на не придружени ненавършили пълнолетие, когато задържането защитава ненавършилия пълнолетие (член 13 от ДУП (2024 г.).

и други специфични нужди, например риск от трафик, медицински нужди или психологически проблеми, условията за настаняване трябва да бъдат съответно **адаптирани**, а кандидатът трябва да бъде настанен в подходящо жилище.

- Гарантиране, че детето **разбира правото си да оспори задържането, както и алтернативите на задържането**.
- Осигуряване на **съдебен надзор и достъп до безплатна правна помощ и безплатно представителство** за детето.
- Предоставяне на **непрекъсната психологическа и медицинска подкрепа** за смекчаване на вредите.
- Осигуряване на **достъп до образование, здравни грижи и развлекателни дейности** в рамките на центъра.
- Веднага **след прекратяване на действието на основанията за задържане детето трябва незабавно да бъде освободено и настанено в безопасна среда, в която не се упражнява лишаване от свобода**. В случай на **алтернатива на задържане**, да се прецени какво е във висш интерес на детето и дали е необходима промяна на условията на настаняване.
- Наблюдение на благосъстоянието на детето **след задържане / при алтернатива на задържането**, за да се намалят дългосрочните последици.
- Предоставяне на **психосоциална подкрепа и услуги за реинтеграция** след освобождаването, според нуждите. **Актуализиране на [формуляра за ОцВИ](#)** периодично, когато условията се променят.

Приложения

Приложение I — Индивидуално интервю за предоставяне на убежище с дете

Начин на провеждане на индивидуалното интервю при съблюдаване на ВИД ⁽²³⁴⁾

Подготовка за интервюто: подготовката е от съществено значение, за да се гарантира, че процесът на интервюто за предоставяне на убежище е достъпен, почтителен и съобразен с ВИД. В съответствие със задълженията за предоставяне на информация съгласно РППУ децата следва да бъдат информирани по разбираем за тях начин за целта на индивидуалното интервю, съответните стъпки и ролите на присъстващите лица. Настояниците и, когато е уместно, правните съветници и юридическите консултанти / адвокатите играят важна роля в информирането и подготовката на детето за интервюто, включително чрез обясняване на процедурата, правата и задълженията на детето, както и на това какво да очаква по време на интервюто, като използват език, подходящ за възрастта и съобразен с културните особености. Информацията може да се предава, когато е целесъобразно, чрез брифинги преди интервюто, групови информационни сесии или сесии за правни консултации. Като добра практика, преди да започне индивидуалното интервю, решаващият орган следва да се увери, че детето е било надлежно информирано и е разбрало целта на интервюто, както и своите права и задължения. Тази информация може да бъде предоставена преди интервюто или в началото на самото индивидуално интервю. Настояниците трябва да бъдат включени през целия процес, за да подкрепят детето, да улеснят ефективното му участие и да гарантират, че правата и най-добрите интереси на детето са защитени.

Създаване на безопасна и благоприятна среда: Физическата и емоционалната обстановка по време на интервюто може значително да повлияе на способността на детето да участва пълноценно. Интервютата трябва да се провеждат в непринудена, подходяща за деца обстановка ⁽²³⁵⁾, която да намалява тревожността и да създава усещане за сигурност. Следва редовно да се предоставят почивки, за да се отговори на емоционалните и физическите нужди на детето, като се гарантира, че продължителността на интервюто няма да го претовари.

⁽²³⁴⁾ За подробна информация вж. ВКБООН, *Technical Guide: Child Friendly Procedures*, 2021 г. <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/124121>, (Технически насоки: Процедури, подходящи за деца), по-специално глава 3.

⁽²³⁵⁾ За повече информация вж. глава 7 от MOM, *Working with migrant children at the borders of the European Union, Iceland, Norway, Switzerland and the United Kingdom — A toolkit for front-line workers (Работа с деца мигранти на границите на Европейския съюз, Исландия, Норвегия, Швейцария и Обединеното кралство — набор от инструменти за работещите на първа линия)*, 2023 г. <https://eca.iom.int/sites/g/files/tmzbdl666/files/documents/2023-11/pub2022-040-el-working-with-migrant-children.pdf>

Адаптиране на комуникацията: Ефективната комуникация е от ключово значение за провеждането на интервю, съобразено с нуждите на детето. Органите трябва да използват прост и ясен език, с който се избягва правният жаргон или сложната терминология. Алтернативните начини за изразяване, като например рисуване или разказване на истории, могат да помогнат на по-малките деца да споделят преживяванията си по-свободно. Устните преводачи трябва да бъдат обучени за подходяща за децата комуникация и културна чувствителност, за да се справят ефективно с езиковите бариери. Да се гарантира, че детето разбира въпросите и се чувства изслушано, е от решаващо значение за защитата на неговите права.

Удовлетворяване на емоционалните и психологическите нужди: децата може да са преживели травма или смущаващи събития, които засягат способността им да си припомнят информацията по последователен начин. Интервюиращите трябва да са наясно с въздействието на травмата върху паметта и общуването и да прилагат подкрепящ подход, за да избегнат повторно травмиране. Контактът с психолози или експерти по закрила на детето може да предостави допълнителна информация за нуждите и емоционалното състояние на детето, като по този начин се гарантира, че процесът на интервюиране допринася за цялостното му благосъстояние.

Приложение II — Гаранции и отчетност

Мерките за защита и механизмите за отчетност са от съществено значение за гарантиране на справедливостта, прозрачността и ефективността на системите за предоставяне на убежище и за приемане. Те защитават правата на гражданите, и по-специално на уязвимите групи като децата, като същевременно насърчават доверието в процесите. Ясните стандарти, независимият надзор и редовното наблюдение спомагат за предотвратяването на злоупотреби, гарантират последователност и поддържат безпристрастността на решенията, засягащи живота на хората. Прозрачното вземане на решения, подкрепено от ясна документация и механизми за преразглеждане, гарантира, че действията са последователни и етични.

Независимият надзор и мониторинг спомагат за спазването на правните стандарти, докато подходите, ориентирани към детето, гарантират, че най-добрите интереси на децата се поставят на първо място.

Освен това достъпните механизми за обратна връзка и правна защита предоставят на гражданите възможност да оспорят решенията и да поддържат доверието в системата.

Непрекъснатите усилия за изграждане на капацитет сред специалистите допълнително укрепват спазването на предпазните мерки и мерките за отчетност.

Таблица 1: Преглед на основните роли и ключови действия за повишаване на отчетността

Извършител	Функция	Ключови действия
Органи в областта на убежището	Обработват молбата на детето за международна закрила. Вземат решения по молбата на детето за международна закрила.	Вземат необходимите мерки процедурите за предоставяне на убежище да бъдат съобразени с нуждите на децата. Гарантират, че висшият интерес на детето е приоритет по време на регистрацията, интервюта и вземането на решения; провеждат интервюта, съобразени с нуждите на детето; сътрудничат си с настойниците, службите за закрила на детето и самото дете; основават се на доказателства, които отразяват нуждите и уязвимостта на детето. Прилагат цялостен подход при оценката на доказателствата; гарантират, че ВИД са съображение от първостепенно значение при вземането на всички решения; предоставят навременни писмени уведомления, които са подходящи за възрастта и съобразени с нивото на зрелост на детето; използват достъпни за децата формати при съобщаването на решенията; координират действията си със съответните органи, за да се включат мултидисциплинарни гледни точки. Проактивно си сътрудничат с други органи за интегриране на мултидисциплинарния принос.

Извършител	Функция	Ключови действия
Служби за закрила на детето или социални служби	Оценяват и удовлетворяват потребностите на детето, включително като предотвратяват рискове и ситуации на малтретиране, експлоатация или пренебрегване.	Предоставят незабавна подкрепа; осигуряват безопасно настаняване; посрещане на нуждите на децата; координиране на интегриран подход за закрила на детето ⁽²³⁶⁾ . Извършват редовни прегледи на случаите и следят за изпълнението на индивидуалните планове за действие.
Настойник / подходящо лице, което временно да изпълнява функциите на представител	Осигурява подкрепа и застъпничество за непридружените деца; гарантира, че правата им са защитени.	Подпомага детето по време на процеса на предоставяне на убежище; гарантира, че мнението и зрелостта на детето се вземат предвид. Защитава ВИД. Участва в програми за обучение на настойници ⁽²³⁷⁾ .
Правни съветници/ адвокати	Подпомагат децата да се ориентират в процеса на предоставяне на убежище.	Предоставят правни консултации, правна помощ и представителство. Предоставят текуща правна помощ на детето и на настойника по време на обжалването и предприемат последващи действия във връзка с евентуални пропуски в закрилата или полагането на грижи за детето. Гарантират, че правата на детето са защитени, че гласът му се чува и че неговият случай е представен по ефективен начин. Предоставят безплатна правна помощ. Сътрудничат си с настойниците, за да гарантират, че решенията са във висш интерес на детето; предоставят експертни знания, съобразени с конкретните нужди на детето, на всички етапи от процеса.

⁽²³⁶⁾ Вж. [Препоръка \(ЕС\) 2024/1238 на Комисията](#) относно разработването и укрепването на интегрирани системи за закрила на детето съобразно висшия интерес на детето, вж. бележка под линия 6.

⁽²³⁷⁾ За повече информация относно подобряването на отчетността вж. Европейска мрежа на настойника/ попечителя, 7 стандарта за настойничеството, <https://www.egnetwork.eu/wp-content/uploads/2022/12/7-standards-of-guardianship-Infographic.pdf>.

Извършител	Функция	Ключови действия
Правен съветник	Предоставя насоки и подкрепа на децата при разбирането на процедурата за предоставяне на убежище и пътищата за приемане, включително техните права, задължения и възможни резултати, за да се даде възможност за информирано участие и вземане на решения.	Предоставя на детето ясна и съобразена с възрастта му информация относно процедурата за предоставяне на убежище, включително правата на детето в рамките на тази процедура, етапите на процедурата и последствията от взетите решения. Оказва подкрепа на детето и на неговия настойник по време на различните етапи от процедурата за предоставяне на убежище. Уверява се, че е получено съгласието на детето, както се изисква. Предоставя безплатни индивидуални или групови консултации по правни въпроси. Осъществява сътрудничество с настойниците, службите за закрила на детето и други доставчици на услуги.
Доставчици на здравно обслужване	Отговарят на нуждите на децата в областта на физическото и психичното здраве.	Осигуряват всеобхватни здравни грижи, включително подкрепа в областта на психичното здраве и грижи при преживяна травма. Извършват медицински оценки в подкрепа на молбите за убежище; осигуряване на достъп до ваксини и специализирано лечение. Установяват партньорства с местните доставчици на здравни услуги.
Органи, отговарящи за образованието	Подпомагат образованието, развитието и интеграцията на детето.	Гарантират достъп до приобщаващо образование; предлагат езикова подкрепа, психосоциална помощ и адаптирани планове за обучение; преодоляват пропуските в предишното образование;
Органи по приемането	Осигуряват ежедневна подкрепа, включително настаняване и задоволяване на други материални и нематериални нужди, при спазване на съответните предпазни мерки.	Оказват съдействие във връзка с програми за жилищно настаняване, материално подпомагане и интеграция. Координират предоставянето на нематериални условия на приемане чрез услуга за подкрепа, предоставят специализирана подкрепа за неприяжените деца с цел преход към стабилна жизнена среда; участват в мултидисциплинарни оценки.
Международни организации и гражданското общество	Застъпват се за и защитават правата на децата в процеса на предоставяне на убежище.	Предоставят техническа подкрепа на държавите членки; наблюдават спазването на международните стандарти и стандартите на ЕС. Предлагат правни консултации, изграждане на капацитет и програми за повишаване на осведомеността за децата и техните настойници; осигуряват достъп до специализирани ресурси.

Извършител	Функция	Ключови действия
Прокурори	Осигуряват безопасността на детето.	В някои държави от ЕС+ прокурорите упражняват надзор върху назначаването на настойници. Прокурорите също така играят важна роля при разследването на престъпления, насочени срещу деца или засягащи деца, включително лица, търсещи международна закрила. Тяхната основна отговорност е да гарантират, че решенията, засягащи децата, се вземат в съответствие с КБП.
Полиция	Гарантира сигурността на детето, като взема предвид възрастта, пола и многообразието на пристигащите. Предоставя информация относно достъпа до процедурата и насочвайки лицата, които изразяват желание да подадат молба за убежище.	Гарантира, че ВИД се взема под внимание по време на четирите проверки: проверки за сигурност, самоличност, здравословно състояние и уязвимост. Насочва детето към незабавна помощ, като гарантира, че проверките ще бъдат извършени от квалифициран персонал с опит в областта на закрилата на децата. Използва език, подходящ за деца, и извършва насочване към съответните органи веднага щом бъдат установени конкретни нужди или застъпващи се уязвимости. Освен това полицията може да подкрепи ОцВИ с информация, свързана със сигурността, в случаите на събиране на семейството. Ако съществуват рискове за сигурността, свързани с лицето, с което детето ще се събере отново, тази информация може да бъде отбелязана от полицията. Обикновено полицията участва, когато е организирано прехвърляне към компетентната държава от ЕС+ или към държавата на преместване. Полицията се уведомява за датата и часа на прехвърлянето и може да улесни достъпа на детето до летището или, в редки случаи, може да го придружава по време на прехвърлянето, ако това е необходимо по някаква конкретна причина. Обикновено се препоръчва по време на прехвърлянето детето да бъде придружено от настойника.

Приложение III — Подход, основан на висшия интерес, при оценка на възрастта

Основната цел на това занятие е да се прецени как трябва да се проведе оценката на възрастта, така че тя да съответства на най-добрите интереси на детето. За тази цел органите следва:

- да съберат основна информация, като например налична документация, лични изявления и наблюдения, с цел да се добие представа за положението на детето, включително неговата възраст; и
- да обмислят на потенциални констатации от проверките на уязвимостта, когато оценката на възрастта се извършва по време на етапа на скрининг.

Основни съображения за съобразена с интересите на детето оценка на възрастта

Риск от неправилно класифициране. Оценяване на вероятността за погрешно идентифициране на дете като пълнолетно лице или обратно и последиците за достъпа на детето до права и закрила.

Момент на оценката на възрастта. Оценката на възрастта е необходима стъпка, когато съществуват основателни съмнения относно възрастта. Въпреки това органите трябва да преценят най-подходящия момент за провеждане на процедурата, като вземат предвид дали детето е физически и емоционално способно да я претърпи. В случаи на съвсем скорошни травматични преживявания (например коработрушение) органите трябва първо да гарантират, че детето получава необходимата медицинска и психологическа подкрепа, докато се извършва оценката на възрастта. Този подход гарантира, че оценката се извършва възможно най-скоро — в рамките на 30-дневния срок — по начин, който защитава най-добрите интереси на детето и свежда до минимум риска от нанасяне на вреда.

Допълнителни услуги за подкрепа. За да се облекчи стресът или тревожността, психосоциалната подкрепа преди, по време на и след процеса на оценка на възрастта може да допринесе не само за благосъстоянието на детето, но и за насърчаване на готовността му да сътрудничи.

Използване на алтернативни доказателства. Извършване на преценка дали информацията, която се търси в рамките на процеса на оценка на възрастта, е наистина от решаващо значение и дали алтернативни доказателства (като документи или достоверни показания на други лица, например роднини, родители, приятели или спътници) биха били достатъчни.

Процесуална необходимост. Когато вземат решение относно необходимостта от определяне на възрастта, органите следва да преценят дали ситуацията изисква незабавно изясняване на възрастта на детето. Това включва случаи, в които се очакват важни решения, като например настаняване в подходящо жилище, подходящо за дете/предполагаемо дете, или право на събиране на семейството,

или в които забавянията биха могли да окажат отрицателно въздействие върху благосъстоянието или правния статут на детето. Взима се предвид и оперативната осъществимост, включително времевата рамка и възможността да се получат неясни резултати.

- Ако рисковете за детето надвишават процесуалните ползи, решението може да бъде отложено и лицето следва да се третира като дете.
- Ако не се извършва оценка на възрастта, детето следва да се третира като дете, с достъп до всички съответни гаранции и ползи в рамките на системата за предоставяне на убежище.

Подход, ориентиран към детето. Когато се счете за необходимо да се извърши оценка на възрастта, органите са длъжни да гарантират, че процесът е организиран и се провежда по начин, съобразен с нуждите на детето. Освен това, въз основа на преценката на рисковете в ОцВИ с оглед определяне на възрастта, органите следва да адаптират подхода си към конкретните обстоятелства на детето. Решенията трябва да отразяват принципа на минимална намеса, като се гарантира, че изборият(ите) метод(и) за определяне на възрастта на детето е(са) пропорционален(ни) и зачита(т) достойнството на детето (например, не трябва да се допускат прегледи, свързани с разсъбличане или проверка на гениталиите).

Предоставяне на информация. Настоятникът, правният съветник и оценителите трябва да гарантират, че информацията относно процедурата се предоставя на детето по ясен и подходящ за възрастта му начин. Детето следва да разбира целта, използваните методи и потенциалните резултати от оценката, включително що се отнася до молбата за убежище и начина на обжалване на решението.

Документация. Поддържане на прозрачност в процеса на вземане на решения, осигуряване на възможност за преразглеждане на решението при възникване на нова информация или обстоятелства.

Обжалване. Органите гарантират, че детето кандидат, подпомагано от настояника си, има достъп до правна защита и възможност да оспори резултата от оценката, в съответствие с националната практика.

Ефективност и ефикасност. Понякога пълнолетните кандидати може погрешно да твърдят, че са деца, за да се ползват от специфични за децата гаранции. От друга страна, някои деца могат да се представят за пълнолетни лица, например когато са жертви на трафик и са били подведени от тези, които ги експлоатират, или просто защото смятат, че като пълнолетни лица биха имали по-лесен достъп до пазара на труда (това е важен фактор поради натиска от семействата им в родната страна да допринасят за семейния доход). Това подчертава важноста на точния и справедлив процес на оценка на възрастта, за да се запази целостта на системата и да се предотврати експлоатацията, като същевременно се гарантира, че децата, които действително отговарят на критериите, получават необходимата им подкрепа. Това изисква също така служителите, работещи на първа линия, включително тези, които участват в проверките на уязвимостта и здравословното състояние (на етапа на скрининга), да разполагат с необходимите умения и опит за работа с деца и за разпознаване на индикаторите за уязвимост.

EUAA, *Практическо ръководство относно оценката на възрастта*, декември 2025 г. <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.

Приложение IV — Примери за индивидуално адаптирана подкрепа за деца в приемни центрове в съответствие с принципа за висшия интерес на детето

- **Индивидуално адаптирани оценки:** извършване на подробни индивидуални оценки, за да се разберат уникалните потребности, обстоятелства и предпочитания на всяко дете, както и да се определят евентуалните допълнителни специални потребности.
- **Персонализирани планове за подкрепа:** разработване и прилагане на персонализирани планове за подкрепа въз основа на оценките, като се гарантира, че са взети предвид всички аспекти на благосъстоянието на детето.
- **План за грижи и реагиране за деца в уязвимо положение и с много специфични нужди:** гарантиране, че застъпващите се уязвимости не само се оценяват, но и действително могат да бъдат преодолени, особено тези, които излагат децата на високи рискове (напр. жертви на трафик, основано на пола насилие) или в случай на деца с различна сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на половата принадлежност и половите белези (SOGIESC).
- **Участие на децата:** гарантиране, че децата участват активно във вземането на решения, които ги засягат, като се има предвид тяхната възраст и зрялост.
- **Безопасно настаняване и подходящи за деца помещения:** осигуряване на безопасно, сигурно и подходящо за деца настаняване, което отговаря на специфичните потребности на децата; важно е да има подходящи за деца пространства, за да се даде възможност за игра и безопасно учене и общуване ⁽²³⁸⁾.
- **Подкрепа в областта на образованието:** предоставяне на езикови курсове, които помагат на децата да се интегрират в местната образователна система и да общуват ефективно; оказване на помощ при записването на по-големите деца в училище, включително в курсове за професионално обучение.
- **Специални образователни потребности:** предлагане на специализирана подкрепа за деца със специални образователни потребности.
- **Психично здраве и психосоциална подкрепа:** улесняване на достъпа до консултации и психологически услуги за деца ⁽²³⁹⁾, преживели травма или стрес.

⁽²³⁸⁾ Вж. „Помещения, подходящи за деца, и безопасни пространства за жените и момичетата“, глава 5 в EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part III*, 2024 г. (Ръководство относно психичното здраве и благосъстоянието на кандидатите за международна закрила: Част III) <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-iii-toolbox>.

⁽²³⁹⁾ Вж. също EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II (Насоки относно психичното здраве и благосъстоянието на кандидатите за международна закрила: Част II)*, 2024 г., вж. бележка под линия [84](#).

- **Медицински грижи:** гарантиране, че децата с хронични заболявания или специфични медицински състояния получават подходящи постоянни медицински грижи.
- **Социални и развлекателни дейности:** организиране на спортни, художествени и други развлекателни дейности в подкрепа на социалното развитие и благосъстоянието на детето.
- **Управление на случаите:** назначаване на координатори по случаите, специализирани в областта на закрилата на детето, които да следят за нуждите на детето и да координират услугите за подкрепа.
- **Осведоменост относно правата:** информирание на децата и техните семейства за правата им и наличните услуги за подкрепа, като се използват език и канали, подходящи за възрастта им.
- **Безплатни правни консултации, правна помощ и правно представителство:** детето трябва да има достъп до безплатни правни консултации и безплатна правна помощ, когато това е приложимо.
- **Чувствителност към културата:** предоставяне на подкрепа, която зачита и включва културната и религиозната среда и практики на детето.
- **Редовно наблюдение:** провеждане на редовни прегледи на положението на детето, за да се адаптира подкрепата поради промените в потребностите му във времето.
- **Механизми за обратна връзка:** създаване на канали, чрез които децата да изразяват своите мнения и обратна връзка относно подкрепата, която получават, като се гарантира, че гласът им се чува и взема предвид.
- **Специализирано обучение за персонала:** осигуряване на обучение за целия персонал, участващ в процеса на приемане, включително социалните работници, правните съветници и доставчиците на здравни услуги, с акцент върху специфичните нужди на децата и техните гаранции.

Приложение V — Формуляр за оценка на висшия интерес

Формулярът за ОцВИ е нов инструмент на ЕУАА, предназначен да подпомага държавите членки при изпълнението на специфичните за децата изисквания, произтичащи от Пакта. Формулярът може да претърпи промени след пилотната фаза.

Служба за публикации
на Европейския съюз

